

СТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти

Вісник
науково-дослідної лабораторії
«В.О. Сухомлинський і школа
XXI ст.»

Випуск XIV

Умань
2021

УДК 37(477)(092)(06)
В53

Головний редактор: *Кушнір В. М.*, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальні за випуск збірника:

Скрипник Н. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мікаелян О. Л., завідувач кабінетом "В.О. Сухомлинський і школа ХХІ століття" Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальність за зміст наукових доповідей несуть автори.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 11 від 26 травня 2021 року).

В53 **Вісник** науково-дослідної лабораторії «В.О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» за матеріалами ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні інноваційні технології у дошкільній освіті» (м. Умань, 21–22 травня 2021 р.). Вип. 14 / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т дошк. та спец. освіти ; [голов. ред. проф. В.М. Кушнір ; відп. за вип.: Н.І. Скрипник, О.Л. Мікаелян]. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. – 177 с.

До вісника ввійшли Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні інноваційні технології у дошкільній освіті», що відбулася 21-22 травня 2021 року на базі факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2021

ЗМІСТ

Авраменко Оксана.

Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як основний чинник формування всебічно розвиненої і гармонійної особистості..... 7

Авсейкова Надежда.

Цифровая трансформация процессов управления в дошкольном образовании..... 10

Александрович Татьяна .

Развитие вербальной креативности у детей старшего дошкольного возраста 14

Артемова Любовь .

«Метод вибору» для підготовки студентів до виявлення виборів дітей і-о року у довкіллі»..... 20

Балла Людмила.

Психолого-педагогічні аспекти підготовки вихователів до роботи в інклюзивному середовищі закладів дошкільної освіти.. 26

Борова Валентина .

Використання моделювання в педагогічному коригуванні звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку. 29

Буцак Ігор.

Стандарти освіти норвегії у формуванні інформаційно цифрових компетентностей дітей дошкільного віку..... 32

Гаврилюк Свілана.

Актуалізація професійного потенціалу майбутніх вихователів... 35

Гавда Надія.

Професійна мобільність педагога дошкільної освіти: сучасні підходи..... 42

Гайдай Анастасія .

Виховання у дітей дошкільного віку любові до рідного міста Батурина..... 46

Гаркава Лідія, Кравченко Інна.

Відповідність особистості вимогам професійної діяльності..... 50

Гарбар Світлана.

Використання мультиплікаційних фільмів як засіб всебічного розвитку дітей дошкільного віку..... 53

<i>Гурієнко Валентина.</i> Буктрейлер як іноваційна форма активізації читання у дошкільників.....	56
<i>Дудник Наталія.</i> Організація внутрішнього моніторингу в закладі дошкільної освіти.....	60
<i>Залізняк Алла.</i> Базовий компонент дошкільної освіти – крок для забезпечення рівного доступу до якісного дошкільця в Україні.....	65
<i>Іщенко Людмила, Журавко Тетяна.</i> Підготовка майбутніх вихователів до розвитку в дітей старшого дошкільного віку пізнавального інтересу засобами проектної діяльності.....	69
<i>Карнаух Леся.</i> До проблеми гендерної соціалізації вихованців старшого дошкільного віку на сучасних психолого-педагогічних засадах.....	75
<i>Колісник Людмила.</i> Особливості використання нетрадиційних методів корекції мовленнєвих порушень у дітей старшого дошкільного віку.....	77
<i>Кравчук Неля.</i> Іноваційні технології у роботі психолога ЗДО.....	81
<i>Крамська Зоя.</i> Проектування освітнього простору закладу дошкільної освіти як умова розвитку дитини.....	84
<i>Кривда Валентина.</i> Компоненти готовності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до іноваційної діяльності.....	89
<i>Крупенко Ірина, Обміняна Галина.</i> Вплив іноваційної педагогічної діяльності на формування професійної компетентності майбутнього вчителя закладу дошкільної освіти.....	93
<i>Кузнєцова Оксана.</i> Вплив культури мови вихователя на розвиток мовлення дітей дошкільного віку.....	96
<i>Кушнір Валентина.</i> Використання методу аналізу конкретних ситуацій при формуванні управлінської компетентності майбутнього фахівця ЗДО.....	101

Малахова Олена.

Використання сучасних технологій у практичній підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти з методики фізичного виховання..... 105

Маліновська Наталія.

Використання мнемотехніки звітку мовлення дітей дошкільного віку..... 109

Маргітич Наталія.

Технологічний підхід до підготовки майбутнього вихователя як психолого-педагогічна проблема..... 111

Мельничук Лілія, Шкабаріна Маргарита.

Кейс-метод (кейс-стаді) як засіб підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності..... 114

Матковський Михайло.

«Актуальність педагогічних ідей Івана Франка в розвитку дошкільної освіти сьогодні»..... 117

Найдюк Ірина.

Особливості використання stream-технологій у роботі з дітьми в закладах дошкільної освіти..... 119

Погуляка Богдана.

Основи організації інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі..... 124

Позняк Наталія.

Науково-теоретичні засади інноватики у формуванні мовленнєвої компетенції дошкільників..... 126

Потапова Анастасія.

Інноваційний підхід в управлінні дошкільним навчальним закладом в умовах змін освітньої парадигми..... 130

Попиченко Світлана.

Розвиток пізнавальних процесів дітей дошкільного віку у контексті формування готовності до шкільного учіння..... 132

Руденко Юлія.

Використання інноваційних технологій у викладанні навчальної дисципліни «методика ознайомлення дітей з українським народознавством в закладах дошкільної освіти».... 137

Сидорук Валентина.

Формування професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО в умовах педагогічного фахового коледжу..... 139

Скрипник Неля. Сучасні технології навчання дітей старшого дошкільного віку основ композиції на заняттях з образотворчого мистецтва.....	145
Собчук Анна. Організація підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи в умовах інклюзії в республіці Польща.....	149
Таран Олена. Інноваційні здоров'язберігаючі технології в закладах дошкільної освіти.....	153
Фролова Ірина. Роль дитячого дизайну як засобу формування мистецької компетентності вихованців ЗДО.....	156
Хом'як Ольга, Семенюк Марія. Умови організації інклюзивної освіти дітей дошкільного віку...	159
Черниченко Н.І., Бурдільна Н.А., Шевцова С.В. Особливості організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти...	163
Янєва Людмила, Звягіна Лариса. Наступність дошкільної та початкової освіти в контексті підготовки майбутніх фахівців нової української школи.....	166
Яницька Олена, Ясінський Андрій. Особливості організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти...	171

Авраменко Оксана,

*к. пед. н, доцент кафедри психології
та педагогіки розвитку дитини,
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ВСЕБІЧНО РОЗВИНЕНОЇ І ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Орієнтація сучасної освіти на особистість дитини, визнання дошкільного дитинства як самоцінного періоду життєдіяльності людини дозволяє визначати розвиток особистості дитини-дошкільника як основний ресурс, що зумовлює поступальний рух суспільства, а дошкільну освіту – як первинну ланку, що покликана гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, допомагати дитині реалізувати свої потенційні можливості, сприяти набуттю нею життєвого соціального досвіду [1, с. 28].

У контексті вище зазначеного актуальним стає пошук дієвих шляхів, які б забезпечили гармонізацію внутрішнього і зовнішнього світу дитини, сприяли природодоцільному її розвитку, навчанню й вихованню. Одним із них визнано створення освітнього середовища, що максимально наближує освітній процес до інтересів і запитів дитини, відповідає її психофізіологічним і духовним потребам.

Поняття “освітнє середовище” дослідники тлумачать як: систему впливів і умов формування особистості за заданим зразком, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному і предметно-просторовому оточенні (В.Ясвін); продукт відносин між суб’єктами освітнього простору; комплекс додаткових чинників, що забезпечують дітям комфортні умови розвитку, навчання і виховання (К.Крутії); єдність соціальних і предметних засобів забезпечення різноманітної діяльності дитини (С.Новосьолова). Освітнє середовище стає розвивальним за умови, якщо воно здатне забезпечувати комплекс можливостей для саморозвитку всіх суб’єктів освітнього процесу.

Досить ґрунтовно, освітнє середовище презентовано у наукових доробках учених, що досліджували середовище закладу дошкільної освіти як систему створення умов і засобів організації навчання, розвитку, виховання дітей дошкільного віку, а саме: саморозвиток дитини в ігровому освітньому середовищі (Є. Зворигіна,

Л. Парамонова); особистісно-орієнтована взаємодія дитини і педагога в освітньому середовищі (Ю Шумілова, Є. Царгородцева); пізнавальний розвиток дитини дошкільного віку засобами спеціально обладнаного середовища (А. Вербенець, М. Полякова); вплив предметно-просторового середовища на гендерний розвиток дитини (І. Євтушенко); формування у дітей естетичного сприйняття та художньо-творчих здібностей засобами освітнього середовища (Т. Комарова, О. Філіпс) та ін.

Дослідниця М. Братко аналізуючи наукові підходи до тлумачення поняття «освітнє середовище», прийшла до висновку, що «під освітнім середовищем розуміють багаторівневу систему умов/обставин/чинників/можливостей, яка забезпечує оптимальні параметри освітньої діяльності певного освітнього суб'єкту в усіх аспектах – цільовому, змістовому, процесуальному, результативному, ресурсному». На її думку, «освітнє середовище варто розглядати як загальний, сукупний, об'єднаний, інтегральний, цілісний чинник розвитку і становлення особистості, що відіграє значну роль у модифікації її поведінки, впливає на розвиток і формування здібностей, потреб, інтересів, свідомості».

У сучасних наукових дослідженнях ученими наголошується важливість середовищного підходу в дошкільній освіті в умовах переходу освіти до парадигми розвиваючої. На думку С. Литвиненко освітнє середовище можна назвати освітнім лише тоді, коли життя дитини в цьому середовищі надає їй можливість для самореалізації; якщо головною ціллю освітнього середовища є особистісний розвиток усіх учасників освітнього процесу.

Погоджуємося з думкою О. Крежевських, яка однією з основних функцій освітнього середовища ЗДО вважає забезпечення потреб дітей у спілкуванні, активності, пізнанні оточуючого світу, розумінні, повазі, визнанні й самореалізації.

Відома вітчизняна дослідниця К. Крутій, ґрунтовно досліджуючи проблему освітнього простору ЗДО, основними критеріями освітнього середовища вважає наступні: змістові (рівень і якість культурного змісту), процесуальні (стиль спілкування, рівень активності), результативні (розвивальний ефект).

Узагальнюючи наукові підходи до тлумачення складного, багатомірного і суб'єктивного поняття «освітнє середовище», можемо констатувати, що більшість науковців під середовищем розуміють оточення, яке складається із сукупності природних, матеріальних, соціальних чинників, які прямо чи опосередковано впливають на

особистість. Визначають його як процес діалектичної взаємодії соціального, просторово-предметного та психодидактичного компонентів, що утворюють систему умов і впливів, яка забезпечує оптимальні параметри освітньої діяльності певного освітнього суб'єкту в цільовому, змістовому, процесуальному, результативному, ресурсному аспектах.

Отже, освітнім середовище закладу дошкільної освіти стає тільки тоді, коли виконує свої основні завдання: забезпечує розвиток дітей дошкільного віку, охорону та збереження їхнього здоров'я, необхідні умови у випадку інклюзивної освіти; здійснює корекцію недоліків розвитку; враховує особливості розвитку та саморозвитку.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України. Нова редакція / Під наук. керів. д. психол. н., проф., член-кореспондента НАПН України Т. О. Піроженко. Наказ МОН України № 33 від 12.01.20221 р. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf>
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
3. Кошіль О. Освітнє середовище дошкільного навчального закладу: генеза та сутнісний зміст поняття // Освітологічний дискурс. 2017. № 3-4. С. 150-162.
4. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія: у 2 ч. К.: Освіта, 2009. Ч. 1 . 302 с.

Авсейкова Надежда,
*старший преподаватель кафедры педагогики
детства и семьи учреждения образования
«Могилевский государственный университет
им. А.А.Кулешова», Республика Беларусь*

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

«Если мы хотим идти вперед,
то одна нога должна оставаться на месте,
в то время как другая делает следующий шаг...»

Йожеф Этвёш

Сегодня сложно успеть за ежедневно меняющимся миром, но современный мир предъявляет к человеку, как к индивиду, особые требования. Многие направления человеческой деятельности уже пережили цифровую трансформацию, однако для образования данный процесс еще только начинается. Хотя именно образование на всех уровнях должно быть лидером в осуществлении цифровой трансформации.

Данная проблема в нашей Республике взята на особый контроль и решение ее регламентируется рядом нормативных документов. Например, концепцией цифровой трансформации процессов в системе образования Республики Беларусь на 2019-2025 годы от 15 марта 2019 г. определены цели цифровой трансформации процессов в системе образования. К ним отнесли:

подготовка обучающихся к жизни в цифровом обществе;

подготовка системы образования к работе в условиях быстрых изменений: внедрение инновационных технологий, изменение образовательных парадигм, гибкое формирование требований и программ;

оптимизация процессов, протекающих в системе образования;

обеспечение качества и мобильности предоставляемых образовательных услуг на всех уровнях образования;

повышение узнаваемости национальной системы образования и увеличение экспорта образовательных услуг [1].

Цифровая трансформация дошкольного образования – это сложный процесс, который необходимо осуществлять системно, комплексно и через определенные направления. В учреждениях

дошкольного образования целесообразно данный процесс осуществлять в двух направлениях:

1. Информатизация процессов управления дошкольным образованием.

2. Информатизация непосредственно образовательного процесса в учреждениях.

Уже сегодня в учреждениях дошкольного образования используются такие виды информационных ресурсов, как: анимация, единые образовательные платформы, ресурсы в интернете. Подготовка управленческих и педагогических кадров – неотъемлемая часть индустрии образования. С этой целью создаются и используются: онлайн-курсы, повышение квалификации в дистанционной форме обучения, вебинары, цифровые учебники и методические пособия.

Управление в сфере дошкольного образования можно назвать коллективным процессом. Для осуществления цифровизации управления дошкольным образованием необходимы ряд условий. Одним из важных является создание технологических условий, направленных на обеспечение нормального функционирования сферы образования: оснащение учреждений современной компьютерной техникой (компьютеры, мультиторды, интерактивные доски и т.д.), с высокоскоростным выходом в сеть интернет и установленным необходимым лицензионным программным обеспечением.

Следующим, немаловажным условием, является компетентность кадров учреждений дошкольного образования: повышение уровня компьютерной грамотности педагогических работников (руководитель, заместители, специалисты). Какой смысл от разработанных программ, материально-технического оснащения, если руководители не компетентны в использовании информационно-коммуникативных технологий, не владеют навыками работы с компьютерной техникой и не готовы не только к повышению своей грамотности в данном направлении. Под информационно-коммуникативной компетентностью педагога понимается его способность и готовность организовывать свою профессионально-педагогическую деятельность с использованием средств информационных и коммуникационных технологий; осуществлять информационное взаимодействие между всеми субъектами образовательного процесса [2]. Конечно, в реализации задачи формирования компетентности педагогов и наполнения внедрения информационных средств обучения в практику работы учреждения

дошкольного образования очень многое зависит от позиции администрации, от уровня ее компетентности в вопросах использования информационно-коммуникативных технологий. Руководитель в первую очередь должен сам освоить программное обеспечение, информационные технологии, а затем требовать этого от сотрудников.

Можно так же выделить и такое условие, как реализация комплексного внедрения информационных технологий в сферу управления дошкольным образованием. Чтобы процесс цифровизации шел в системе, комплексно, охватывая все учреждения дошкольного образования. Это позволит выйти управленческой деятельности на новый уровень.

Сегодня управление учреждением дошкольного образования сложно представить без информационных технологий. Начиная с простой компьютеризации организации питания (создание меню-раскладок, анализ выполнения натуральных и денежных норм, контроль за остатками и др.) и заканчивая обменом информацией между вышестоящими организациями и руководством учреждения образования. Однако это одна из тех областей, которая пока еще очень мало развита.

Сферы управления, которые можно затронуть с использованием цифровых технологий в управлении достаточно многообразны: создание единой информационной системы взаимодействия со всеми структурами, регулирующими деятельность учреждений дошкольного образования, создание информационных баз, электронный документооборот, функционирование сайта учреждения образования, организация делопроизводства, бухгалтерская и финансовая деятельность, ведение медицинской документации, организация питания, обучение кадров, взаимодействие с родителями (законными представителями) и др.

Опираясь на условия, необходимые для цифровизации, можно определить основные направления информатизации управления в дошкольном образовании.

1. Информационно-разъяснительная работа. Необходимо заинтересовать руководство и педагогический коллектив использованием электронных средств в своей работе, вызвать положительное отношение к модернизации процесса управления, показать возможности и выгоды от использования информационно-коммуникативных технологий в своей деятельности.

2. Улучшение материально-технической базы. Расширение и модернизация парка компьютерной, копировально-множительной техники, мобильных устройств, установка необходимого программного обеспечения и оптимизация работы локальных сетей, программное обеспечение для осуществления информационной безопасности и защиты информации.

3. Обучение кадров. Повышение квалификации, обучающие семинары, переподготовка, самообразование.

4. Разработка и внедрении программ, направленных на рационализацию управленческих процессов. Например, электронный учет кадров (ведение личных дел, трудовых книжек, табелей и графиков учета рабочего времени и т.д.), организация образовательного процесса, профессиональный рост педагогических кадров, организация контроля и т.д.

Благодаря использованию компьютерных технологий с использованием в полном объеме возможности программного обеспечения, возможны построение открытой, гибкой системы дошкольного образования, систематизация работы учреждения образования. Современные методы организации управленческой деятельности повышают ее эффективность, а внедрение компьютерных технологий повышается оперативность и адекватность механизмов управления системой образования.

Список использованной литературы:

1. Концепция цифровой трансформации процессов в системе образования Республики Беларусь на 2019-2025 годы от 15 марта 2019 г. – Режим доступа: <http://iso.minsk.edu.by/main.aspx?guid=34963>. – Дата доступа: 05.04.2021.

2. Круподерова, Е. П. ИКТ-компетентность педагога и принципы ее формирования [Текст] / Е. П. Круподерова // Использование информационных технологий в процессе профессиональной подготовки специалистов: Труды IV Межвузовской научно-практической конференции преподавателей, ученых, специалистов, аспирантов, студентов вузов, Нижний Новгород, 15 ноября 2006 г. – Н. Новгород : ВГИПУ, 2006. – С. 89-93.

Александрович Татьяна,
*к. пед.н., доцент кафедры специальных педагогических дисциплин
Брестского государственного университета имени А.С. Пушкина,
Республика Беларусь*

РАЗВИТИЕ ВЕРБАЛЬНОЙ КРЕАТИВНОСТИ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Понятие «креативность» (от лат. creation – творить, созидать) буквально обозначает способность к творчеству. Слово «вербальный» (лат. verbalis) означает словесный. Этимология слов «вербальный» и «креативность» показывает, что в дословном переводе «вербальная креативность» означает «словесное созидание» или «созидание посредством слов», то есть словесное творчество. В научных исследованиях феномен «вербальная креативность» рассматривается в двух подходах: лингвистическом и психологическом. С точки зрения лингвистики, вербальная креативность – одна из составляющих креативности языковой личности, выявляющая способность носителя к творческому использованию готовых языковых форм и значений и обновлению их репертуара в условиях осознанного отступления от канонических форм речи (Т.А. Гридина) [1]. В психологии термин «вербальная креативность» вытекает из понятия креативности как общей универсальной творческой способности. Этим термином обозначают способность человека отказываться от стереотипных способов мышления, а также личностную характеристику, позволяющую нестандартно и нешаблонно решать задачи, создавать интересные идеи, предлагать неожиданные решения проблем, отклоняться от привычных алгоритмов мышления и проявлять себя как творческую индивидуальность. Разделив креативность на вербальную и невербальную, Дж. Гилфорд определил четыре особенности вербальной креативности: оригинальность и необычность высказываний, стремление к новизне; семантическая гибкость мышления (способность видеть объект под разными углами зрения); образная адаптивная гибкости (способность изменить восприятие объекта таким образом, чтобы видеть его новые или скрытые стороны); семантическая спонтанная гибкость – способность продуцировать разнообразные идеи в нерегламентированной ситуации [2].

В нашем исследовании развития вербальной креативности у детей старшего дошкольного возраста мы разделяем подход Т.Б. Шило [4], согласно которого вербальная креативность в дошкольном онтогенезе рассматривается в широком и узком смыслах. В широком смысле – это словесное творчество личности дошкольника, а в узком смысле – это комплекс творческих способностей, проявляющихся в создании нового оригинального речевого продукта в любой его вербальной форме (устной, письменной, прозаической, поэтической, монологической, диалогической и т.д.). Характерными особенностями словесного творчества ребенка-дошкольника является самостоятельное придумывание содержания (сюжета), воображаемых действующих лиц с опорой на тему и (или) свой прошлый опыт, придание ему формы связанного повествования.

Исследователи вербальной креативности в дошкольном онтогенезе (М.В. Клементьева, Т.А. Гридина и др.) отмечают, что у дошкольников вербальная креативность проявляется, с одной стороны, на уровне словесного выражения «идей»: разнообразных (нестандартных) суждений или вопросов ребенка о «сути» постигаемых им явлений окружающей действительности; подобные вопросы/суждения проявляют не только черты «сверхнаивной» картины мира и характер детской ментальности, но и особенности становления языкового сознания ребенка, пытающегося соединить элементы собственного практического опыта с информацией, идущей от языка (значениями вербальных знаков). С другой стороны, вербальная креативность проявляется в детской речи как естественный «эксперимент» с языковыми знаками в условиях когнитивного и номинативного дефицита, а также при осознанной установке на языковую игру как креативную речедетельностную активность языковой личности, выступающую средством обнаружения компетенции говорящих при понимании ими условности осуществляемых речевых действий [1, 3].

В дошкольном возрасте в развитии вербальной креативности исследователи выделяют три периода:

1) Подготовительный период – с рождения до 2,7–3 лет – происходит овладение детьми всеми основными формами полноценной речи: фонетическими, морфологическими, грамматическими и синтаксическими.

2) «Первичная креативность» – 3–5 лет – подражание значимому взрослому как креативному образцу, что является механизмом формирования креативности. Характерна «игра со словами» –

спонтанное речетворчество, которое рассматривается как проявление креативности компенсаторного типа, восполняющего дефицит когнитивного и языкового опыта ребенка при реализации им собственных коммуникативных и познавательных потребностей («всехний костер», «сердитки»). При этом ребенок не осознает дефицит своего языкового опыта, и созданные им новые слова искренне считаются существующими в языке и правильно произносимыми.

3) Третий этап развития вербальной креативности приходится на старший дошкольный возраст 5–6 (7) лет (осознанное словесное творчество, самостоятельно созданные детьми вербальные тексты разных жанровых форм). Старший дошкольный возраст благоприятен для вербальной креативности, потому что ребенок к этому возрасту, с одной стороны, готов к социализации (сформированность речи), а с другой – еще не социализирован (отсутствие штампов и стереотипности поведения, мышления). «Продукт» вербального творчества имеет следующие особенности:

- небольшие сказочные формы, построенные на неосознанном подражании русским народным и классическим сказкам, знакомым детям;

- тематические вербальные тексты, созданные в процессе игры и отображающие ее ход и замысел (высокая эмоциональность, насыщенность экспрессивно-окрашенными словами и выражениями);

- «вымышленные реальные истории» – искренние сюжетные истории о том, что случилось с ребенком или его друзьями (последствия эмоционального подъема ребенка и его чрезвычайной впечатлительности; тексты историй не всегда выстроены в логической последовательности, но имеют причинно-следственный характер и насыщены эмоционально-окрашенными словами и выражениями) [1].

Таким образом, развитие вербальной креативности в дошкольном возрасте идет от подражания взрослому к применению приобретенного опыта в самостоятельной деятельности, а затем к творческой инициативе. Для развития вербальной креативности у детей дошкольного возраста важным является, во-первых, направленность образовательной деятельности на развитие словесного творчества детей, организация образовательного пространства (психологического, средового) согласно целям творческого развития детей. Во-вторых, – содержательное и технологическое обеспечение (программы, методы, средства, формы работы с детьми, направленные на развитие вербальной креативности).

Экспериментальное исследование по проблеме развития вербальной креативности у детей старшего дошкольного возраста проводилось в ГУО «Ясли-сад № 62 г. Бреста». Выборку составило 50 детей старшего дошкольного возраста: 25 – экспериментальная группа и 25 – контрольная. Для диагностики вербальной креативности старших дошкольников была использована методики «Вербальная фантазия» Р.С. Немова [2]. Ребенку дается задание придумать рассказ о ком-либо или о чем-либо, затратив на это всего 1 мин, и затем пересказать его в течение двух минут. Это может быть не рассказ, а, например, какая-нибудь история или сказка. Оценка результатов осуществляется по следующим показателям: скорость придумывания рассказа; необычность, оригинальность сюжета рассказа; разнообразие образов, используемых в рассказе; проработанность и детализация образов, представленных в рассказе; впечатлительность, эмоциональность образов, имеющих в рассказе. Каждый признак оценивается от 0 до 2 баллов. И соответственно выделяются следующие уровни развития вербальной креативности у старших дошкольников: 8–10 баллов – высокий; 4–7 баллов – средний; 0–3 балла – низкий.

Высокий уровень. Ребенок составляет рассказ без наводящих вопросов, сюжет не заимствован. Подчиняет все содержание рассказа замыслу, не отступает от темы, строит рассказ в соответствии с заданной структурой, соблюдает композицию сюжетного рассказа (начало, развитие сюжета, концовка), придумывает несколько рассказов на одну тему. Ребенок использует простые и сложные предложения в зависимости от ситуации. Ошибок при построении предложений нет.

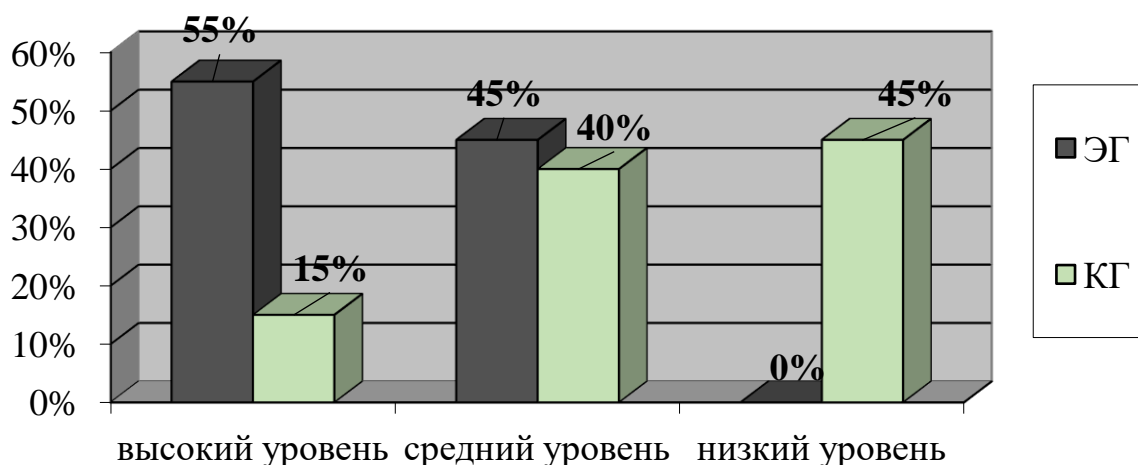
Средний уровень. Ребенок нуждается в частичной помощи со стороны педагога: составляет рассказ с наводящими вопросами, сюжет заимствован, частично нарушена логика изложения, имеет место фрагментарное описание, рассказ состоит из нескольких фрагментов, внутри которых наблюдается логика изложения, однако между фрагментами эта логическая связь нарушена. Рассказ излагается прерывисто, с незначительными заминками и паузами; недостаточно использует различные лексические средства; употребляет простые распространенные предложения, редко сложные предложения с сочинительными союзами; иногда допускает ошибки при построении предложений.

Низкий уровень. Ребенок затрудняется придумать рассказ даже с помощью взрослого, сюжет заимствован, композиция сюжетного

рассказа нарушена, может отсутствовать какая-либо структурная часть (чаще концовка). Ребенок допускает значительные паузы в процессе рассказывания; использует в основном простые предложения. Сложноподчиненные предложения не встречаются совсем. Наблюдаются множественные ошибки при построении предложений. Речь не эмоциональна, не выразительна.

По результатам диагностического исследования высокий уровень развития вербальной креативности не был выявлен ни у одного ребенка не ЭГ, не КГ. Средний уровень у 60 % детей ЭГ и 65 % КГ, низкий – у 40% детей ЭГ и 35 % КГ. Чаще всего дети старшего дошкольного возраста ЭГ и КГ пересказывали известные им рассказы, сказки, мультфильмы, привнося лишь что-то новое.

Для развития способности у детей старшего дошкольного возраста ярко и красочно представлять созданные в воображении образы посредством словесной организации, а также умения создавать небольшие художественные тексты путем гармоничного использования разнообразных выразительных средств литературного языка были разработаны игры-упражнения, основанные на методах и приемах «Грамматики фантазии: введение в искусство придумывания историй» Дж. Родари («цепочка слов», «бином фантазии», «полиномы фантазии», «фантастические гипотезы», «лжезагадки», «лимерики», «коллаж из сказок», «что бывает?», «стеклянные человечки» и другие). Эффективность экспериментально апробированных игр-занятий, упражнений показал контрольный этап педагогического эксперимента, где выявлена существенная положительная динамика в развитии вербальной креативности у детей экспериментальной группы (см. рисунок 1).

Как видно на рисунке, у более половины дошкольников экспериментальной группы выявлен высокий уровень развития вербальной креативности, тогда как у детей контрольной группы прирост составил только 15 %. Никто из детей ЭГ не остался на низком уровне, тогда как в КГ у 45% дошкольников уровень развития вербальной креативности был оценен как низкий. Таким образом, проведенное эмпирическое исследование по проблеме развития вербальной креативности у детей старшего дошкольного возраста позволяет констатировать, что специально подобранные игры-упражнения на основе методов и приемов «Грамматики фантазии: Введение в искусство придумывания историй» Дж. Родари можно успешно применять в практике работы современного дошкольного образования в целях развития вербальной креативности у детей старшего дошкольного возраста, воспитания творческой личности на ранних этапах онтогенеза.

Список использованной литературы:

1. Гридина, Т. А. К истокам вербальной креативности: творческие эвристики детской речи // Лингвистика креатива : коллективная монография / отв. ред. Т. А. Гридина. – Екатеринбург: ГОУ ВПО «Урал. гос. пед. ун-т», 2013. – С. 5–59.
2. Ильин, Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е.П. Ильин – СПб. : Питер, 2013. – 448 с.
3. Клементьева, М. В. Предпосылки развития вербальной креативности в дошкольном возрасте на материале сочинения сказочных текстов : автореф. дисс. ... канд. психол. наук. – М. : Психол. ин-т Рос. акад. образования, 2004. – 22 с.
4. Шило, Т.Б. Система развития вербальной креативности у школьников : монография / Т.Б. Шило. – СПб. : ЛОИРО, 2018. – 107 с.

Артемова Любов,
*д. пед. н., професор кафедри
дошкільної педагогіки і психології
Глухівського національного
педагогічного університету
імені О. Довженко, Україна*

«МЕТОД ВИБОРУ» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ВИЯВЛЕННЯ ВИБОРІВ ДІТЕЙ І-О РОКУ У ДОВКІЛЛІ»

У класичній психології [Е. Еріксон, З. Фрейд, Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Леонт'єв, О. Запорожець, М. Лісіна та ін.] ранній вік життя дитини вважається основоположним періодом у її подальшому розвитку. Чимало досліджень присвячено провідним діяльностям раннього віку – спілкуванню [М. Лісіна], предметній [Д. Ельконін, О. Запорожець], розвивальному середовищу [М. Щелованов, Н. Аксарина], фізичному розвитку [Ю. Кістяковська] та іншим розвивальним факторам. Проте залишилось чимало не досліджених проблем, які ще й досі не привернули увагу дорослих, і з якими малята залишаються сам на сам з перших днів свого життя.

Це пояснюю тим, що дорослі люди - батьки, вихователі, науковці – ставляться до малечі як до об'єкта своєї уваги і зусиль, Вони не помічають або не зважають на нагальні особисті потреби, бажання, інтереси маляти, натомість намагаючись першочергово забезпечити його життєво важливі органічні потреби у сні, харчуванні, безпеці, гігієні тощо. Та поряд з цим не можливо забувати, що з народження дитя це людська істота, індивід і живе в середовищі людей. Ще не знаючи їх соціальних особливостей і соціалізуючих можливостей, маля вже заявляє про власні суцільно людські особистісні життєдіяльності. Однією з них є надзвичайна активність немовляти. Маля виявляє і реалізує її різними і доступними йому способами. Активність немовляти спонукає реалізацію орієнтовного рефлексу у потребі пізнання всього, з чим зустрічається маля. Але його погляд зупиняється і далі зосереджується не на всьому доступному, а лише на найбільш виразних і яскравих об'єктах (світло, яскрава картина, рухоме авто та ін.) чи на суб'єктах (на обличчі мами чи іншої близької людини, на рухливих домашніх тваринах тощо). Значить дитя уже в першій декаді від народження здатне обрати те, що його зацікавлює. Надалі коло і асортимент виборів немовляти розширюється і так

триває все життя. Але вибір як соціалізуюче явище не досліджувалось у просторі немовлят 1-о року.

Щоб зуміти з'ясувати вибір немовлят, треба навчитися бачити їх, як суб'єктів довкілля і взаємодії з дорослим. У порівняльному аналізі західно – європейської педагогіки встановлено [1], що концепцію суб'єктності дитини дошкільного віку розвивали з часів середньовічного Відродження. Особливого розголосу у світовій практиці ця концепція набула з часів поширення теорії й методики М. Монтесорі [XIX – XX ст.]. З відходом від авторитарної педагогіки вітчизняний психолог І. Д. Бех обґрунтував особистісно орієнтований підхід до дитини як до найвищої цінності [1998 р.]. Він виклав власне бачення сприйняття дитини такою якою вона є, прийняття її з усіма її особливостями і саме тому - розуміння дитини у всіх її проявах [2]. Саме в контекст вказаних концептуальних положень органічно вписується особистісне явище вибору дітьми бажаного, що мені удалось виявити з перших днів їх народження.

Дослідження з проблеми вибору дітей дошкільного віку не численні. За моєю ідеєю і пропозицією аспірантка О. Кошелівська (нині О. Мельник) ґрунтовно вивчала стимулювання морального вибору у старших дошкільників (3). В сучасній Програмі для ЗДО про вибір дітей йдеться вже на 1-у році життя [4, с. 26-37]. Лонгітюдні дослідження Л. Артемової [5] виявили різні види ігрової поведінки немовляти з явними ознаками прагнення і вибору задоволення процесом ігрових, а не прагматичних дій. О. Брежнева [6] використовувала вибір дітей дошкільного віку як спосіб з'ясування їх математичних уявлень. О. Рейпольська [7] встановила, що завдяки властивій дошкільникам активності, вони відшуковують власні способи вирішення питань. Вважаю, що саме активність немовлят і зумовлює їх власні несвідомі, а далі усвідомлені вибори бажаного серед іншого. Проте з проблеми вибору дітей раннього віку спеціальних досліджень не виявлено. Відповідно це питання, на жаль не розглядається у психолого педагогічній підготовці студентів – майбутніх вихователів дітей.

У сучасній педагогіці Вищої школи напрацьовано чимало інтерактивних методик [М. Ноулз, А. Алексюк, Л. Артемова, Л. Лук'янова, С. Вітвицька та ін.], за якими викладач організовує суб'єкт – суб'єктну взаємодію зі студентами в процесі викладання і вивчення навчального змісту. Це активізує учіння студентів і підвищує результативність навчально виховного процесу. Однак, студенти все ж не «проживають» ті педагогічні ситуації, в яких їм доведеться

працювати з дітьми. Щоб зрозуміти дітей, студентам важливо пройти їх шляхом, перейнятися їх почуттями і бажаннями. Зокрема, щоб зрозуміти вибір дітей, студентам важливо самим потрапити в ситуацію вибору, навчитися обирати те, що цікаво, важливо і посилено дітям, зокрема, немовлятам.

Викладені міркування зумовили мету даного пошуку, а саме: навчити майбутніх батьків, вихователів визначати пріоритетні вибори немовлят у найближчому предметному докільлі.

Методи дослідження: створення предметно-іграшкового середовища, підготовка ситуацій вибору, лонгitudні спостереження немовлят; розробка тестових завдань, тренінг студентів.

Щоб навчитися успішно виявляти вибори немовлят, студентам запропоновано практично здійснити вибір з переліку альтернативних речей традиційного докільля маляти. Студенти мали обрати саме те, що ймовірно б обрало маля, зважаючи на особливості певного періоду 1-о року. Оскільки безпосередній контакт з немовлятами організувати мало реально, завдання було формалізовано у вигляді тестів. Це дозволяло студентам за певний час обирати зі значно більшого масиву текстового матеріалу, ніж при реальній нагоді спостережень за виборами малят.

В попередніх дослідженнях студенти вчилися визначати вибір немовлят у тестах за сферами життєдіяльності «Вибір харчування», «Вибір дорослих». В даному випадку запропоновано студентам розпізнати вибір немовлят у сфері найближчого оточення - «Вибір у докільлі».

I-е півріччя I-о року життя немовляти.

Проблема: як вибиратимуть безпомічні немовлята у докільлі з перших місяців свого життя.

Тести з відкритим вибором для роздумів студентів і з'ясування виборів немовлят у докільлі.

1. Чим здатне безпомічне немовля щось обрати у докільлі?

а) поглядом, б) на слух, в) дотиком, г) пальцями, д) в долоню, е) ротом. (Орієнтовно вкажіть у який місяць життя від народження немовля здатне до кожного способу вибору).

2. Чим обиратиме немовля: а) яскравий світильник, б) картину на стіні, в) брязкальце, г) рухливі предмети, іграшки, авто, д) дзвіночок, є) живі істоти (кішку, пташку...), ж) кільце, з) свій кулачок (пальчик), і) пляшечку з соскою, ї) ложку, к) музичну іграшку...

3. Де немовляті зручніше зробити вибір різних предметів:

а) лежачи на спині, б) лежачи на животі, в) на боку, г) у дорослого на руках, д) в колясці, є) у ліжечку, з) в манежі...

4. Коли малюк охочіше обирає щось у довкіллі?

а) перед сном, б) після сну, в) перед годуванням, г) після їжі, д) коли плаче, є) коли спокійний, ж) коли веселий, з) коли здоровий, і) коли хворий, ї) коли нервує...

II - е півріччя I-о року життя немовляти.

Проблема: що обиратимуть немовлята після пів року?

1. Які іграшки першочергово оберуть немовлята:

а) нерухомі (кубики, кульки, бруски, літак,...), б) рухливі – заводні (електронні) – (жук, неваляшка, тепловоз, авто, м'яч...), в) образні (лялька, ведмедик, слоненя, бичок...), г) звукові (собачка, птиця, брязкальця...), д) співаючі, є) музичні, ж) інтерактивні...

а) з двома функціями – звучить і рухається (качка, дзига, співаюча лялька, песик, який бігає і гавкає...), б) багатофункціональні («телефон», лялька – повторяха, музичний рухливий клоун...).

Вибір з різних видів іграшок: а) збірно розбірні (кубики, конструктори, «Лего», башточки...), б) іграшки-вкладки (матрійки, коробочки, втулки...), в) образні іграшки (ляльки, тварини, посуд, одяг, меблі, транспорт...), г) інтерактивні іграшки (механічні, заводні, електронні...).

2. Вибір з інших предметів: а) дитячі книжечки: з картинками, співаючі, музичні, б) ложки, в) коробки, г) катушки, д) одяг, є) крупні поролонові фігури (циліндр, куб, килимок...), з) металеві кухлі...

3. Вибір за кольором: а) однорідні предмети (кубики, кулі, смужки, пластини...) різного кольору - червоні, зелені, жовті, сині, білі, чорні...

4. Способи вибору іграшок чи інших предметів:

а) поглядом, б) торкає пальчиком, в) бере у руку, г) дотягується рукою, д) підповзає, є) спинається на ніжки, ж) підходить, з) забирає у іншого, і) дає іншому, ї) прислухається, к) звуком, л) словом, м) підгортає до себе, н) розкидає, о) перебирає, п) викидає, р) не віддає, с) затискає в руках, т) утримує у роті, у) кусається, ф) замахується, х) б'ється...

5. Вибір діяльності: а) гра, б) спілкування, в) предметна, г) рухова, д) творча, є) малювання, ж) ліплення, з) танцювальна, і) співи, ї) музична, к) самообслуговування.

Інструкція: позначити знаком «+» вибір відповідний віковим можливостям немовляти, знаком «-» вибір, який немовля не спроможне здійснити, через не достатній розвиток певних органів чи

не вправність в цілому. За кожний правильно визначений студентом вибір зараховується 1 бал. За неправильно визначений вибір – 1 бал віднімається. Правильно визначеним вибором вважається, той, який ймовірно би здійснило немовля завдяки своїм фізичним і психічним можливостям у I-у чи у II- у півріччі або і у певний місяць кожного з півріч. За кількістю кінцевих балів визначаємо рейтингове місце кожного студента у загальному рейтингу групи.

В подальшій дискусії студенти обґрунтовують власні вибори, підтримують чи спростовують вибори інших.

Ймовірні висновки студентів.

1. Немовлята і справді спроможні обрати бажане, вказати на обране, домогтися його.

2. Предмет вибору і способи його виявлення немовлятами суттєво змінюються протягом I-о року життя залежно від їх психолого фізичного розвитку.

3. Протягом I-о року розвиваються і змінюють одна одну діяльності дитини від спілкування до предметної і до зародків ігрової.

Сподіваюсь, що завдяки « зануренню» у « справи немовлят» студенти зацікавились їх вибором і продовжать його пошуки. Адже у немовлят I-о року ще чимало не з'ясованих виборів. І цікаво, що вони домагаються здійснення свого вибору.

А чи дорослі зважають на вибір малечі, чи надають йому значення? Чи треба його задовольняти? З цими питаннями до спостережень за немовлятами і до наукових і популярних джерел.

Загальні висновки.

1. Результати лонгітюдних спостережень у природних і створених різноманітних альтернативних ситуаціях для спонтанного вибору немовлят переконливо доводять, що немовлята здатні робити вибір у найближчому доквіллі.

2. Щоб навчити майбутніх вихователів помічати, розуміти, зважати на вибір немовлят, студентам запропоновано набір тестів для вибору, з урахуванням психолого фізичних можливостей немовлят. «Занурення» в ситуації вибору дозволило студентам практично обирати ті предмети з найближчого доквілля, які ймовірно могли б обрати малята відповідно до певного розвитку їх сенсорно – моторних можливостей і вмінь.

3. У процесі такого вибору студентам довелось зважати на наявні у немовлят способи виявлення і досягнення вибору у різні, досить відмінні, періоди 1-о року життя. Це спонукало майбутніх

вихователів використовувати і практично застосовувати їх знання про даний період життя дитини, ще готуючись до реальної зустрічі з нею.

4. В результаті виборів у процесі виконання тестів, дискусій з приводу відповідності виборів психічним, фізичним, сенсорним можливостям дітей, студенти навчилися розпізнавати й поважати вибір немовлят, рахуватися з ним і прагнути його задовольнити.

5. У студентів з'явилися як теоретичні уявлення, так і практичні уміння щодо тактики дій з немовлям як з суб'єктом з власними бажаннями, вибором в умовах взаємодії з дорослим. Їм відкрилася роль явища вибору в особистісному розвитку немовляти.

Сподіваюся, що все здобуде згодиться майбутнім мамам і вихователям у налагодженні гуманних взаємин з малятами.

Список використаної літератури:

1. Melnyk, NI & Vertuhina, VM & Artemova, LV and other 2020, 'Progressiv Practices of Government Management in Preschool Teachers Professional Training in Western European Countries' / Universal Journal of Educational Reseach 8 (10): 4591-4602, 2020. DOI: 10.13189/ujer.2020.08127 <http://www.hrpub.org>;

2. Artemova, V. <http://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=572193990912>

3. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2-х кн. Особистісно орієнтований підхід: телретико-технологічні засади. Київ: Либідь, 2003.

4. Кошелівська О.І. Стимулювання морального вибору дошкільників у процесі педагогічного впливу. Дис. на здоб. наук. ст. к. пед. н. Київ, 2002. 241 с.

5. Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та інші]; наук. кер. О. Л. Кононко. – Київ: ТОВ «МЦФЕР»-Україна, 2019. 488 с. I am in the world. Program of child development from birth to six years / О. Р. Aksionova, А. М. Onischuk, L.V. Artemova and other; Sciene head О. L. Kononko. Kiev: Ltd. ICFER-Ukraine, 2019. 488 p.

6. Артемова Л.В. Зародження гри як природного вибору малюка. Педагогічна теорія і практика: зб. наук. праць Київського міжнародного університету. Київ: КиМУ, 2019. Вип. 8, с. 25 – 44.

7. Брежнева О.Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія. Мелітополь: Вид. буд. Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.

8. Рейпольська О.Д. Теоретико-методичні засади формування у дошкільників ціннісного самоствавлення: монографія. Київ: Видавничий дім «Слово», 2020. 505 с.

Балла Людмила,
*аспірантка кафедри педагогіки,
психології, початкової освіти та
освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, Україна*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасний стан освіти нашої країни переживає бурхливих змін у всіх навчальних ланках. Зміна соціально-економічних умов життя диктує соціуму кардинальні зміни та вимоги до підготовки фахових кадрів навчальних установ. Не стали винятком і заклади дошкільної освіти. Зі вступом у свої права концепції нової української школи, що неминуче тягне за собою упровадження в ЗДО інклюзивного простору, постає питання підготовки нових кадрів до яких висувуються нові професійні компетенції: обізнаність, спроможність та можливість працювати в інклюзивних групах дошкільних установ. Визначна роль у цьому завданні відводиться вихователю.

Тож метою нашого дослідження є визначення психолого-педагогічних аспектів підготовки вихователя до роботи в інклюзивних групах, як головного суб'єкта розбудови інклюзивного освітнього середовища в дошкільному закладі.

Нормативно-правова база декларує необхідність створення освітніх умов для усіх спроможних членів освітнього процесу. Так у Законі України «Про освіту» наголошується, що: «...усі громадяни країни, без винятку, мають право на освіту...». У законі «Про дошкільну освіту», стаття 4 йдеться: «... Дошкільна освіта - цілісний процес, спрямований на: забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб. Дітям з особливими освітніми потребами гарантовано право на: відвідування державних і комунальних закладів дошкільної освіти з гнучким режимом роботи та їх утримання у цих закладах; отримання психолого-педагогічної допомоги в інклюзивно-ресурсних центрах ...» [1]. Необхідною умовою успішного освітнього процесу в дошкільних установах інклюзивних груп є саме спеціальна

професійна підготовка вихователів. Вихователь повинен володіти усіма знаннями щодо співпраці з особовими дітьми та професійними вміннями регулювати і вести увесь освітній процес групи.

Спираючись на принципи дошкільної освіти стаття 6, того ж закону, слід відмітити, що одним з них є «... відповідність змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти особливостям розвитку та стану здоров'я дитини дошкільного віку». Тож стає зрозуміло, що освітній процес в інклюзивних групах повинен відповідати усім нормам та вимогам для задоволення потреб усіх сторін, як нормоздорових так і особливих дітей. Ще одним з важливих моментів є дотримання вимог Базового компонента дошкільної освіти стосовно дітей з особливими освітніми потребами забезпечується з урахуванням їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних і фізичних можливостей та у тій формі, яка для кожної дитини є найбільш оптимальною [1].

Безумовно, слід звернути увагу на більш ґрунтовну професійну підготовку вихователів до роботи в інклюзивних групах. У своїй діяльності вихователям необхідно пам'ятати, що вони як фахівці, одні з перших одночасно є і спостерігачами і виконавцями (безпосередньо впливають та включені в процес) які моделюють і будують виховний процес становлення дошкільника як особистості. Тож з такої позиції вихователь, як фахівець має володіти як професійними здібностями так і творчими «... діяльність вихователя передбачає вирішення завдань, що забезпечують свій постійний творчий пошук та готовність миттєво приймати неординарні рішення у різних професійних та життєвих ситуаціях або ж імпровізувати» [3].

Головна мета становлення вихователя як фахівця своєї справи – усвідомлена і самостійна підготовка до внутрішньої готовності трансформації його як педагога, бажання до перспектив власної корекції та професійного саморозвитку, самовдосконалення, здатність самостійно знаходити сенс у своїй діяльності та постійно зростати як фахівець [2].

На нашу думку, слід виділити психолого-педагогічні аспекти, щодо готовності вихователя працювати в інклюзивних групах ЗДО:

- володіння психологічним і педагогічними теоретичними загальними і фаховими знаннями вихователя;
- оволодіння практичними спеціальними вміннями діяти в інклюзивному середовищі;
- наслідувати принципу гуманізації та гуманітаризації освітнього процесу;

- оволодіння умінням створювати комфортне середовище для вихованців двох сторін під час усієї освітньої роботи;
- розуміння ситуації розвитку та співіснування учасників інклюзивної групи;
- оволодіння умінням діяти на основні рефлексії;
- оволодіння уміннями творчого і ситуативного пошуку рішення питання;
- оволодіння умінням працювати з батьками особливих дітей на основі взаємодовіри та співпраці;
- психологічна та педагогічна готовність вихователя до творчого саморозвитку та імпровізування.

Таким чином, вихователь, як суб'єкт виконання освітніх завдань метою яких є забезпечення достатнім рівнем знань та компетенцій дитини дошкільного віку, повинен володіти інклюзивною освітою, яка включає усю систему роботи і дій, та дозволяє на практиці здійснювати професійні педагогічні функції фахівця «нового рівня» в умовах інклюзивного середовища ЗДО. Тож система вимагає від вихователя розвиток професійних інклюзивних компетенцій з можливістю реалізації творчого потенціалу на основі власної рефлексії.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту»
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення 26.05.21).
2. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения : учеб. Пособие. Для студ. Высш. Пед. Учеб. Заведений. М. : Изд. Центр «Академия», 2004.
3. Кокун О.М. Професійна підготовка студентів до імпровізаційно-педагогічної діяльності : автореф. Дис. / А.А Сляднєв; Ставроп. Держ. Ун-т. – Ставрополь, 1999.

Борова Валентина,
*к. пед. н., доцент кафедри
початкової та дошкільної освіти
ПВНЗ «Міжнародного
економіко-гуманітарного
університету імені акад. Степана
Дем'янчука», Україна*

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОРИГУВАННІ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розвинуте мовлення дитини, що відповідає її віковому потенціалу, вагоме досягнення дошкільного дитинства. Адже, мовлення є підґрунтям не тільки інтелектуального розвитку дитини, а й «фундаментом» становлення її як особистості. Важливим компонентом мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку є оволодіння звуковою культурою мовлення, зокрема, правильною звуковимовою. Як засвідчують дані статистичного аналізу недоліків мовлення дітей, наші спостереження впродовж останніх десяти років, кількість дітей, що мають недоліки звуковимови зростає. Окреслена ситуація пояснюється тим, що діти дошкільного віку мають недостатньо можливостей для активної мовленнєвої практики, оскільки, батьки нерідко замінюють «живе» спілкування з дитиною, використанням сучасних носіїв інформації, яка із великим інтересом сприймаються. Діти із захопленням переглядають мультфільми, кінофільми та телепередачі. Дорослим не завжди вистачає часу і бажання, щоб обговорити переглянуті сюжети. У закладі дошкільної освіти вихователь теж не має змоги повністю задовільнити потребу кожної дитини у спілкуванні. Важливою умовою виховання звукової культури мовлення дітей вважаємо своєчасне педагогічне коригування її недоліків. Під окресленим поняттям ми розуміємо «цілеспрямований вплив педагога на мовлення дітей з метою виправлення помилок, що зумовлені порушенням артикуляції звуків, звуковимови, мовленнєвого дихання, фонематичного слуху, орфоепічних норм вимови, сили голосу, темпу мовлення та засобів інтонаційної виразності» [1, с.164]. Окреслений термін диференціюємо від поняття корекція, що використовується у логопедії.

Спостереження та аналіз діяльності 154 вихователів закладів дошкільної освіти м. Рівне та Рівненської обл., м. Кременця Тернопільської обл., м. Нетішин Хмельницької обл. з педагогічного коригування звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку дозволив прийти до висновку, що лише 4 % вихователів використовують моделювання в окресленому процесі.

За педагогічним словником «моделювання – дослідження певних явищ, процесів або систем об'єктів шляхом побудови і вивчення їх моделей; використання моделей для визначення або уточнення характеристик і раціоналізації способів побудови заново конструйованих об'єктів; одна з основних категорій теорії пізнання [3, с. 323].

Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що моделювання як засіб підвищення ефективності роботи педагога з розвитку мовлення дітей дошкільного віку досліджувався в різних аспектах. Л. Журова запропонувала використовувати його у навчанні дітей звукового аналізу слів; В. Логінова в ознайомленні їх з працею дорослих; К Крутій у формуванні граматичної правильності мовлення та розвитку словника дітей дошкільного віку; О. Білан, О. Дьяченко в розвитку їх зв'язного мовлення.

Недостатнє використання моделювання в педагогічному коригуванні звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку в практиці діяльності закладів дошкільної освіти пояснюється відсутністю розробок і наукового обґрунтування його використання в методичній літературі для вихователів.

Метою статті є розкриття значення моделювання в педагогічному коригуванні звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Найчастіше виділяють такі види моделей:

– предметна (відображає основні характеристики реального предмета або групи предметів; взаємодію між окремими його частинами, співвідношення їх розмірів і т. п.);

– предметно-схематична (ілюструє суттєві компоненти і зв'язки, для позначення яких використовують предмети-замінники та графічні знаки);

– графічна (ілюструє процес у вигляді графіків, формул, схем) [2].

Мовлення для дитини старшого дошкільного віку стає предметом дослідження. Новоутворенням окресленого періоду є свідоме ставлення дошкільника до своїх мовленнєвих помилок, дитина починає їх помічати і намагається висловлюватися правильно. Разом з

тим, маємо зазначити, що дитина засвоює мовлення практично, без вивчення будь-яких правил, які важливі для його правильного використання. Саме тому моделювання дозволяє підвищити ефективність як засвоєння звукової культури мовлення дитиною, так і її педагогічного коригуванн. Як правило окреслений процес вихователь розпочинає із пояснення дитині правильної артикуляції звука. Схема-модель будови ротової порожнини дозволяє дитині наочно уявити процес артикуляції та вимови звуків, що є найважливішим у правильній звуковимові. Схеми-символи акцентують увагу дітей на таких компонентах звукової культури мовлення як звук, звуки, сила голосу, темп мовлення, інтонаційна виразність мовлення, наголос і т. п.

Дитині можемо запропонувати змінити модель за власним баченням і розумінням. Це сприятиме активізації мислення, викликатиме бажання обґрунтувати власну думку. Не має особливого значення технічність виконання дитиною окремих елементів моделі, головне, щоб вона була зрозумілою автору. Підвищити ефективність моделювання дозволить поєднання його з прийомами мнемотехніки.

Подальшого дослідження вимагає процес використання моделювання у педагогічному коригуванні звукової культури мовлення пасивно мовленнєвих дітей.

Список використаної літератури:

1. Борова В. Є. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти /В. Є. Борова //Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» Вип. 37 (4), Том 1(23): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – Друге видання – К.: Гносис, 2018. – С. 164.
2. Осмоловская И. М. Наглядные методы обучения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. /И. М. Осмоловская. – М.: «Академия», 2009. –192 с.
3. Педагогічний словник / [за ред. Ярмаченка М. Д.]. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
4. Стецюк І. І. Метод наочного моделювання в роботі з дітьми із ЗНМ. Логопед //І. І. Стецюк. – Харків: Основа, 2012. – № 3. – С. 13-23.

Бущак Ігорь,
*асистент кафедри початкової та
дошкільної освіти Львівського
національного університету
імені І.Франка, Україна*

СТАНДАРТИ ОСВІТИ НОРВЕГІЇ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНО ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОЇ ВІКУ.

На прикладі скандинавської країни (Норвегія) розглянемо впровадження цифрових компетентностей у стандарти дошкільної освіти в Європі. Стандарти у дошкільній освіті визначається «Рамковим планом», який затверджується урядом Норвегії. «Рамковий план» визначає основні цінності дошкільної освіти, які мають сповідувати і вчителі, і батьки, і керівництво садками, і місцеве самоврядування. До визначених цінностей включено: повага до дітей та до дитинства, демократія, різноманітність та взаємоповага, рівність, сталий розвиток, життєві навички та здоров'я, християнські та гуманістичні цінності. «Рамковий план» визначає цілі та зміст дошкільної освіти у Норвегії. Опорядження, обладнання та наповнення дитячого садка має бути всеосяжним, різноманітним та адаптованим, як до кожної окремої дитини, так і до цілої групи дітей. У дитячому садку діти можуть гратися і досліджувати свою творчість, задовольняти емоції несподіванками та відкриттями. Догляд, формувальний розвиток, гра, навчання, соціальні навички, спілкування та мовні процеси повинні розглядатися взаємопоеднано і вони разом повинні сприяти всебічному розвитку дітей. Стандарт визначає, що навколишнє фізичне середовище дитячого садку повинно бути безпечним і конструктивним, а також давати дітям можливість займатися різноманітними формами руху.

«Рамковий план» – це збірка основних компетентностей, які визначаються норвезьким Директоратом з питань освіти та навчання для того, щоб розробляти та затверджувати Національні навчальні (освітні) програми з предметів. Директорат розробив Рамковий план для п'яти базових навичок: мовленнєві навички, навички читання, навички письма, цифрові навички та лічба. Цей стандарт був затверджений Міністерством освіти і науки. Під час реформування освіти у 2006 р. п'ять навичок були визначені як базові для навчання у

школі, роботі та у соціальному житті. Ці навички є базовими в тому сенсі, що вони є наскрізними у вивченні усіх предметів та дисциплін, а також необхідною умовою для учнів, під час проміжного чи прикінцевого оцінювань, коли вони підтверджують свою компетентність чи демонструють рівень підготовки. Після реформи 2006 року у всіх навчальних програмах з кожного предмету вказується, як ці п'ять основних навичок сприяють розвитку компетентності та кваліфікації учнів та наскільки ці навички інтегровані в предмет. Кожен предметний навчальний план об'єднує цілі компетенції, базові навички та предметний зміст. Навички, відповідно, виражаються різними способами та в різній мірі у різних навчальних планах, залежно від релевантності різних навичок у розглянутому предметі. Для цих п'яти основних навичок розроблені таблиці, які демонструють формування та зростання цих навичок по рівнях. У кожній секції таблиці сформульовано вимоги, які виконуються на певних рівнях. Ці вимоги сформульовані загальними формулюваннями та є основою, щоби розробляти завдання компетентностей для предметів та класів (років навчання). Це так звані, «дескриптори», які є орієнтирами для розвитку відповідних навичок, описом певного типу поведінки, які свідчать успіх у здобутті навичок та отримання певного рівня знань. У кожній групі предметів визначаються, які компетентності, формуються під час вивчення тої чи іншої дисципліни. Так само такі дескриптори описані у лінії формування цифрових навичок (digital competence). Цифрові навички включають здатність ефективно та відповідально використовувати цифрові інструменти, пристрої, програми, засоби масової інформації та ресурси, вирішувати практичні завдання, знаходити та обробляти інформацію, створювати цифрові продукти та передавати зміст (content) (фото, текст, аудіо, відео). Цифрові навички також включають визначення стандарту безпеки у використанні Інтернет, формування правильних та безпечних способів використання мережевих можливостей. Рамковий план у галузі «цифрових навичок» формують підґрунтя для подальшого навчання та активної участі у суспільному житті та суспільстві в умовах постійних змін. Адже новітні технології змінили дуже багато у способах читання, письма та усних форм висловлення та вираження. Використання цифрових навичок (навичок у використанні новітніх технологій) - це

звичний та доступний спосіб у вивчення різних предметів, який підтримує та допомагає створювати та використовувати нові стратегії навчання.

Дескриптори цифрових навичок сформульовані у такі підкатегоріях

- пошук та обробка;
- створення;
- спілкування;
- прийняття рішень у цифровому середовищі.

Окрім, інших компетентностей у «Рамковому плані» (Норвегія) описана інформаційно-комп'ютерна діяльність у дитячому садку - «цифрова практика». Така діяльність у дитячому садку повинна заохочувати дітей гратися, бути творчими та пізнавати. Використання комп'ютерної техніки, пристроїв має підтримувати навчальні процеси для дітей та допомагати в реалізації принципів «Рамкового плану» щодо створення багатих і різноманітних навчальних умов для всіх дітей. Співробітники повинні активно співпрацювати з дітьми при використанні комп'ютерної техніки. Електронні пристрої повинні використовуватися з обережністю і не стати домінуючою діяльністю. Дитячі садки повинні здійснювати політику медіаграмотності та від самого початку дітям допомагати розвивати етику та розуміння цифрових медіа.

Зокрема, педагоги повинні пояснювати етику роботи у мережі, під час пошуку інформації, вчити дітей усвідомлювати принципи авторського права, критично аналізувати джерела та захищати конфіденційність дітей, дозволяти дітям гратися, навчатися та займатися творчістю за допомогою електронних пристроїв (комп'ютери, ноутбуки, планшети, інше), заохочувати до творчої та евристичної діяльності під час роботи з пристроями.

Із 2017 року у Норвегії в освітню галузь впроваджуються цифрові технології. У навчальні програми були включені основні навички для роботи із новітніми інформаційними технологіями: пошук та обробка інформації, створення нових продуктів та результатів діяльності у роботі з пристроями, спілкування з допомогою технологій, прийняття рішень для безпечної діяльності та роботи у цифровому середовищі, середовищі інформаційних технологій. Важливим чинником є компетентність педагогів у навчанні дітей новим навичкам. Вони співпрацюють з дітьми при використанні інформаційних технологій, слідкують за безпекою, заохочують дітей вчитися, гратися, та

креативно працювати, разом з дітьми створювати нові способи використання інформаційних технологій.

Список використаної літератури:

1. Звіт Мережі Eurydice Еврідіка, [Електронний ресурс]. – 2018. – [Доступ 10 жовтня 2018 року]. – Режим доступу: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/norway_en.
2. Звіт Управління Статистики Норвегії [Електронний ресурс]. – 2018. – [Доступ 10 жовтня 2018 року]. – Режим доступу: <https://www.ssb.no/en/utdanning?de=Kindergartens&innholdstype=statistikk>.

Гаврилюк Свілана,
*д. пед. наук, доцент, професор
кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Актуальність дослідження. Якісна підготовка майбутнього педагога до ефективної професійної діяльності наразі є одним із пріоритетних завдань системи освіти сучасної вищої школи. Пріоритетна місія покладена на систему освіти, значення якої полягає у формуванні людського «капіталу», який є рушійною силою в розбудові суспільства [2, с. 38].

Аналіз досліджень і публікацій. Концептуальні основи розвитку професійної майстерності та педагогічної творчості вихователів до у контексті сучасної системи дошкільної освіти закладені в працях учених: І. А. Зязюна, В. І. Загвязинського, О. А. Захаренка, Ш. О. Амонашвілі, А. С. Макаренка, М. М. Поташника, В. О. Сухомлинського, В. О. Сластьоніна, Л. С. Подимової та інших.

Цій проблемі присвячені наукові дослідження, у яких розглядаються різноманітні аспекти підготовки студентів до навчання, виховання й особистісного розвитку підростаючого покоління: акмеологічні засади професійної самореалізації

майбутнього вчителя (А. Зарицька, Л. Рибалко та ін.), педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів (Н. Семченко, Н. Мараховська та ін.); підготовка майбутніх учителів до застосування нових інформаційних технологій та інноваційної діяльності (І. Богданова, Р. Гурін, К. Завалко, Н. Клокар та ін.); формування професійної компетентності майбутніх педагогів (О. Бігич, В. Баркасі, І. Клак, О. Онопрієнко, Ю. Шапран та ін.); модернізація професійної підготовки сучасного вчителя й особистісно-професійного розвитку майбутніх учителів (В. Ковальчук, В. Цина та ін.).

На думку багатьох учених (А. Богуш, Ш. Амонашвілі, В. Загвязинського, І. Зязюна, В. Кан-Калика, М. Нікандрова, Н. Кузьміної, Ю. Кулюткіна, В. Моляко, В. Панова, С. Сисоевої та ін.), кожному педагогу властиве прагнення до безперервного розвитку свого потенціалу, оскільки творчість є необхідною умовою його професійного становлення.

Щоб фахові знання студентів могли відповідати новим вимогам, необхідно ввести низку змін до організації професійної освіти майбутніх вихователів. Головною метою таких освітніх новацій має стати підготовка конкурентоздатного на ринку праці, висококваліфікованого, професійно компетентного, креативного, впевненого, відповідального спеціаліста, який вільно володіє набутими вміннями і навичками, прагне до професійного-творчої самореалізації. Це передбачає формування професійного потенціалу студентів.

Мета статті полягає у визначенні структури та особливостей розвитку професійного потенціалу майбутніх вихователів, обґрунтуванні напрямів організації навчально-виховної діяльності у вищому навчальному закладі, спрямованих на формування професійного потенціалу студентів.

У педагогічній науці поняття «професіоналізм» розглядається як: оволодіння основами і глибинами якої-небудь професії [3, с. 136].

Професіоналізм спеціаліста виявляється в систематичному підвищенні кваліфікації творчої активності, здатності продуктивно задовольняти вимоги суспільного виробництва та культури. Передумовою досягнення професіоналізму є високий розвиток фахово важливих якостей особистості, її спеціальних здібностей [8, с. 136].

Енциклопедія професійної освіти визначає професіоналізм як набуту в процесі навчальної та практичної діяльності здатність до компетентного виконання оплачуваних функціональних обов'язків; рівень майстерності та вправності у певному занятті, що відповідає рівню складності виконуваних завдань [5, с. 136].

В. Сластьонін розглядає професіоналізм як систему, яка складається із двох взаємопов'язаних підсистем – професіоналізму особистості й професіоналізму діяльності. На його думку, професіоналізм характеризується, насамперед, високою продуктивністю або ефективністю діяльності. Високопродуктивною вважається діяльність, що вирізняється вищими показниками якості за основними ознаками – продуктивності, оптимальної інтенсивності і напруженості, точності і надійності, організованості, стабільності й опосередкованості, яка має позитивні соціально значимі цілі, що зберігають здоров'я спеціаліста і розвиває його як особистість [11, с. 4]. В. Сластьонін розглядає особистісно-професійний розвиток як процес формування індивіда, орієнтований на високі професійні досягнення та оволодіння професіоналізмом, здійснюваний у саморозвитку особистості, професійній діяльності та професійній взаємодії.

У зв'язку з цим категорія майстерності є складовою частиною категорії професіоналізму [11, с. 4]. За В. Сластьоніним, професіоналізм особистості – якісна характеристика суб'єкта праці, що відображає високий рівень розвитку професійно важливих і особистісно-ділових, акмеологічних інваріантів професіоналізму, високий рівень креативності, адекватний рівень домагань, мотиваційну сферу і ціннісні орієнтації, спрямовані на прогресивний розвиток фахівця [11, с. 4].

Н. Кузьміна визначає професіоналізм як високий рівень кваліфікації, сукупність стійких властивостей особистості в діяльності, індивідуальності спеціаліста, що задовольняють вимоги професії. Однак професіоналізм як стійка властивість особистості, на переконання автора, формується в процесі професійної освіти [6, с. 36].

Ш. Амонашвілі зауважує, що професіоналізм педагога проявляється в чіткій педагогічній позиції, систематичному пошуку ефективних шляхів розв'язання проблем виховання й навчання, швидкому та правильному вирішенні складних педагогічних ситуацій, педагогічній інтуїції, умінні керувати педагогічним процесом легко і без примусу та основне – вірі у свої можливості. За

його словами, потрібно вірити, що кожен із нас здатен стати неповторним, унікальним, найвищим майстром професійної, педагогічної праці, і потрібно, щоб кожен із нас умів розкрити свої сили і можливості [1, с. 320].

На думку вчених (І. Підласий, М. Зіновкіна, Р. Серьожнікова та ін.) ефективність професійної педагогічної діяльності забезпечує педагогічний професійний потенціал. За І. Підласим, професійний потенціал педагога – це інтегративне поняття, яке відображає системний характер педагогічної майстерності; сукупність природних і набутих якостей, що визначають здатність педагога виконувати свої обов'язки на заданому рівні [9].

У структурі професійного потенціалу педагога вчений виокремлює такі компоненти: професійну готовність, професіоналізм, творчість і педагогічну культуру.

На думку вчених (О. Диса, Ю. Кулюткіна, О. Лука та інших), творчість педагога-майстра проявляється в нестандартному мисленні, з яким пов'язаний високий рівень професіоналізму вихователя сучасного дошкільного навчального закладу. Педагогічна праця визначається вченими як «один із видів практичного мистецтва, яке потребує від педагога високорозвиненого творчого мислення» [7, с. 10].

Вчені зауважують: щоб професійне педагогічне мислення було творчим, необхідно позбутися стереотипності розумових процесів, усунути психологічні бар'єри у навчально-творчій діяльності студентів, які призводять до шаблонності думки. Тому важливим елементом формування творчого мислення студентів є подолання чинників, які блокують їхню творчу активність.

З точки зору Е. Зеєра та Е. Симанюк, у ролі психологічних бар'єрів можуть виступати зовнішні, об'єктивні перепони (несприятлива соціально-економічна ситуація, погіршення міжособистісних стосунків та ін.) і внутрішні, суб'єктивні перешкоди (професійно обумовлені невдачі, дезадаптація і стагнація та ін.) Очевидно, що всі ці перешкоди знижують соціально-професійну активність, призводять до втрати сенсу виконуваної діяльності й утрати професійних перспектив [4, с. 90].

Не сприяють, на нашу думку, розвиткові професійного потенціалу майбутніх вихователів такі чинники, як боязнь творчого самовираження в педагогічній діяльності, низький соціальний статус у групі студентів, особистісна тривожність та невпевненість у собі як

майбутньому фахівцеві; авторитарний стиль педагогічного керівництва, жорсткий контроль, що гальмує ініціативу молоді, суб'єкт-об'єктні відносини викладача й студента, необ'єктивне оцінювання, байдужість педагога до професійних успіхів і досягнень студента в навчально-творчій діяльності.

Відтак важливим у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів є подолання студентом тих стереотипів, що блокують його професійно-творчий потенціал у процесі навчання й виховання у вищій школі. Тому важливим у професійній підготовці вихователів є розвиток організаторських, комунікативних, інтелектуальних здібностей, педагогічної майстерності, педагогічного такту тощо.

Цьому сприяють активні форми роботи зі студентською молоддю: участь у науково-дослідній роботі, науково-практичних конференціях, цікавих творчих проектах, організація спільної роботи студентів факультету та вихователів дошкільних навчальних закладів. Це дає змогу майбутнім фахівцям виявити себе активними організаторами сучасних інноваційних форм роботи, вільно висловлювати свої думки, виступати з науковими доповідями та брати участь в обговоренні запропонованих тем.

Таким чином, важливо створити у вищому навчальному закладі сприятливі педагогічні умови для розвитку професійних здібностей, стимулювання ініціативи, пошуку, самостійності майбутніх вихователів. Організацію їхньої творчої діяльності важливо спрямувати на оволодіння різноманітними методиками педагогічного супроводу розвитку дітей дошкільного віку.

У процесі професійного становлення педагога суттєву роль відіграє професійний зразок – особистість фахівця, на яку орієнтуються студенти [10, с. 187].

Особливістю педагогічної фасилітації є те, що наставник допомагає студентам знайти правильне вирішення тієї чи тієї педагогічної ситуації. У такому разі педагог-фасилітатор не лише передає свій досвід, але й сприяє творчому, культурному й професійному розвитку майбутніх фахівців. Такий викладач намагається створити сприятливу атмосферу для плідної творчої роботи студентів, які завжди відчують підтримку та допомогу з боку педагога.

Таким чином, професійний успіх студента в майбутній педагогічній діяльності насамперед залежить від психолого-педагогічної підтримки, педагогічного стимулювання з боку

викладача. Педагог-майстер знає, що для студента важливо подолати страх, напруженість, невпевненість у власних силах тощо. Тому педагогічна фасилітація має важливе значення для формування суб'єкт-суб'єктних рівноправних стосунків між викладачем та студентом, створення атмосфери довіри один до одного та усунення таких негативних чинників, як пригнічення, страх, загроза гідності студента шляхом застосування концепції педагогічного стимулювання, тактик педагогічної підтримки, які сприяють розвитку позитивних мотивів до навчання та майбутньої творчої діяльності.

Спільна діяльність викладача та студента, яка полягає в рівноправній партнерській взаємодії, позитивній відкритості, передбачає довіру як викладача до студента, так і студента до викладача, педагогічний оптимізм, толерантність до думки іншої людини, оптимістичне оцінювання професійних можливостей молодої людини, віру в її професійний успіх. Така суб'єкт-суб'єктна позиція повинна стати активним стимулом для подальшого професійного зростання учасників освітнього процесу вищої школи, а рівноправні суб'єкт-суб'єктні взаємини між студентом і викладачем, побудовані на діалогічному спілкуванні, емпатії та рефлексії, підвищують рівень ініціативності й творчої активності студентської молоді, що сприяє її творчій самореалізації в майбутній професійній діяльності.

Висновки. Відтак, вищезазначене дозволяє стверджувати, що професіоналізм майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, завжди пов'язаний з особистісно-творчим розвитком. Відповідно сучасний вихователь закладу дошкільної освіти має бути підготовленим до майбутньої професійної педагогічної діяльності як до творчого процесу.

Підготовка фахівців дошкільної освіти до майбутньої професійної діяльності пов'язана з розвитком таких фахово важливих якостей особистості, як відкритість новому педагогічному досвіду, цілеспрямованість, організованість, активність, ініціативність, професійна самосвідомість, висока потреба у педагогічній творчості, що забезпечить найвищі показники їх професійно-творчого потенціалу.

Зацікавленість студента майбутньою професією буде зростати, якщо він особисто братиме активну участь у творчому процесі, відчує причетність до справи, оскільки елементи творчості в процесі навчання можливі лише при використанні активних форм здобуття знань – ділових ігор, акмеологічних творчих професійних тренінгів, імітаційного моделювання тощо. З цією метою

передбачається формування в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти таких умінь: генерувати нестандартні ідеї, використовуючи асоціації, комбінування, методи активізації творчості, алгоритми та спеціальні прийоми технології творчості у процесі вирішення професійних завдань; застосовувати у своїй роботі досвід творчої діяльності інших, самостійно організовувати творчу співпрацю з дітьми дошкільного віку; формувати власний стиль професійної творчої діяльності.

Список використаної літератури:

1. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического явления / Ш. А. Амонашвили. Минск: Университетское, 1990. – 560 с.
2. Данилова Г. С. Теоретичний аналіз професіоналізму суб'єкта діяльності в контексті акмеології / Г. С Данилова // Освіта і управління. – 2008. – № 1. – С. 35–46.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
4. Зеер Э. Ф. Психология профессиональных деструкций: учебное пособие для вузов / Э. Ф. Зеер, Э. Э. Симанюк. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2005. – 239 с.
5. Энциклопедия профессионального образования: в 3 т. / под ред. С. Я. Батышева. – М.: АПО. 1998. – Т. 1. – С. 136.
6. Кузьмина Н. В. Предмет акмеологии / Н. В. Кузьмина. – СПб.: Политехника, 2002. – 189 с.
7. Кулюткин Ю. Н. Психологическая природа деятельности педагога / Ю. Н. Кулюткин // Творческая направленность деятельности педагога: сб. научн. статей. – Л., 1978. – С. 7–10.
8. Педагогический словарь: учеб. пособие / под ред. В. И. Загвязинского, А. Ф. Закировой. – М.: ИЦ «Академия», 2008. – 352 с.
9. Подласый И. П. Педагогика: в 2 кн. / И. П. Подласый. – М.: Владос, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
10. Слостенин В. А. Педагогика: инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова. – М.: Магистр, 1997. – 224 с.
11. Слостенин В. А. Профессионализм педагога: акмеологический контекст / В. А. Слостенин // Педагогическое образование и наука. – 2002. – № 4. – С. 4–9.

Гавда Надія,

*викладач-методист педагогіки
циклової комісії дошкільної педагогіки
та окремих методик Володимир-
Волинського педагогічного фахового
коледжу ім. А. Ю. Кримського
Волинської обласної ради, Україна*

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ

Загальновідомо, що динамізм сьогодення потребує від сучасного педагога здатності варіативно змінювати зміст і перебіг педагогічної діяльності. Це вимагає від вихователів-практиків уміння знаходити нові шляхи щодо стимулювання розвитку дошкільників, індивідуалізації та диференціації освітнього процесу. Сьогодні необхідно привести у відповідність до нових стандартів розвитку дитини професійну діяльність працюючих педагогів, сформувати їхню готовність до реалізації завдань креативного розвитку сучасного дошкільника. Тобто необхідно цілеспрямовано розвивати професійну мобільність «педагога-дошкільника» [1; 3].

За роки навчання в коледжі майбутній вихователь має оволодіти науковими знаннями, основами яких буде керуватися в розвитку та вихованні дітей дошкільного віку, мобільно орієнтуватися в сучасному просторі. А враховуючи те, що в процесі професійної підготовки освітня система покликана виконувати два завдання, зокрема, формування мобільності та творчих якостей студента, розкриття його особистості, то професійний психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти коледжу в період проходження ними усіх видів практики поглибить їхній інтерес до обраної професії, сформує прагнення до самовдосконалення, бажання активно і творчо впроваджувати в практику роботи сучасних дошкільних закладів кращі здобутки в галузі дошкільної освіти.

У довідникових джерелах мобільність розглядається як «рухливість, здатність швидко орієнтуватися в ситуації, знаходити потрібні форми діяльності» [2, с. 682]. Вітчизняні й зарубіжні науковці одноставні у тлумаченні мобільності як процесу руху, переходу особистості з однієї соціальної позиції до іншої, зумовлений її

властивостями, здібностями і професіоналізмом, здатності швидко виконувати певні завдання.

Опис мобільності здійснено в дослідженнях П. Сорокіна, засновника теорії соціальної мобільності, який наприкінці 20-х років ХХ ст. розглядав її як «будь-який перехід особистості чи соціального об'єкта (цінності), створеної або модифікованої внаслідок людської діяльності, з одного соціального стану в інший». Учений визначив горизонтальну й вертикальну, висхідну й низхідну мобільність.

Горизонтальна мобільність передбачає рух у межах одного соціального статусу. Наприклад, для педагога – це переведення на аналогічну посаду в зв'язку зі зміною закладу освіти; професійна діяльність у нових умовах – за зміни його кваліфікаційної категорії, визнання його професійних здобутків.

Вертикальна мобільність пов'язана зі зміною соціального статусу. Висхідна мобільність веде до покращення соціального статусу, що характеризується вищою конкурентоспроможністю і кращою професійною адаптацією особистості. Зниження або втрата професійного статусу супроводжує низхідну професійну мобільність. Якщо особистість зупиняється в професійному розвитку, не самовдосконалюється, це можна вважати низхідною професійною мобільністю. Отже, вертикальна мобільність педагога супроводжується його переходом на інші посади, зокрема керівні (висхідна мобільність), водночас його звільнення можна розглядати як низхідну мобільність.

Ю. Клименко вважає, що з позицій педагогіки мобільність розуміється як внутрішнє самовдосконалення особи, засноване на стабільних цінностях і потребі в саморозвитку, є ознакою її внутрішньої свободи. Мобільність – це індивідуальна відповідь людини на виклики мінливого світу. Перебуваючи в надзвичайно мобільному й динамічному світі, людина, володіючи високою психологічною гнучкістю, здатна в певній ситуації здійснити вибір і творчо перетворити навколишній простір.

Професійна мобільність майбутнього фахівця – це інтегрована якість особистості, що є необхідною для її успішної життєдіяльності в умовах сучасного ринку праці. Як зауважує Н.І. Луцан, її слід розглядати як підґрунтя ефективного реагування особистості на виклики сучасного суспільства, своєрідний особистісний ресурс, що лежить в основі дієвого перетворення суспільного довкілля і самого себе в ньому [5, с. 87-89].

Що стосується особистісної мобільності (всередині професії та поза нею), то її слід розуміти, як здатність до руху в досягненні мети, відстоювання ціннісних орієнтацій, переконань, готовність до обґрунтування суб'єктної активності та правильного вибору в складній педагогічній ситуації.

Н. Кутеньова наголошує, що основою професійної мобільності педагога закладу дошкільної освіти є широкопрофільна загальна та професійна підготовка, мотивація на успіх, володіння сукупністю ключових компетенцій, які формують ядро справжнього професіонала. При цьому мобільність передбачає:

- відкритість до всього нового, впевненість у своїх силах;
- широту та багатогранність мислення, здатність переходити від одного способу діяльності до іншого;
- гнучкість, яка дає змогу регулювати свої дії в умовах, що змінюються;
- критичність – здатність адекватно оцінювати свої результати і намічати нові перспективи [4, с. 41].

Узагальнивши наведені трактування поняття, розглядаємо професійну мобільність майбутніх педагогів як інтегровану якість особистості, що виявляється в таких здатностях педагога, як: організувати спільну діяльність із учасниками освітнього процесу відповідно до мети і завдань сучасної освіти; успішно змінювати види діяльності або легко переключатися з одного виду діяльності на інший у сфері освіти; ефективно впроваджувати нові технології, оволодівати освітніми інноваціями та проводити рефлексивний аналіз власних досягнень, а також характеризується наявністю високого рівня освітньої та професійної кваліфікації, готовністю до безперервного професійного розвитку, прагненням до реалізації індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

На нашу думку, професійна мобільність може розглядатися не лише як складова якісної підготовки майбутніх педагогів, а й як критерій її результативності.

Проаналізувавши концептуальні підходи вчених до змісту поняття «професійна мобільність», ми стверджуємо, що готовність до прояву мобільності майбутнього фахівця дошкільної освіти включає суб'єктний і діяльнісний критерії.

Суб'єктний критерій характеризується рефлексивним показником досвіду здобувача освіти (вміння оцінювати сформовану ситуацію й свої можливості) та спрямованістю подолання складної ситуації (потреби, мотиви, світогляд, мета), вольовими рисами

(рішучість, наполегливість, самостійність, ініціативність), потреба в суб'єкт-суб'єктній взаємодії в процесі професійного становлення.

Діяльнісний критерій характеризується такими показниками, як відкритість до змін, планування дій, проектування власного професійного розвитку та досягнення професійно значущих компетенцій у вирішенні педагогічних завдань; вміння знаходити оптимальні виходи зі складної ситуації й аргументувати варіант вибору рішення, активність самовиявлення в звичайних і спеціально змодельованих умовах, свідомість, широта, інтенсивність, стійкість спрямованості (соціальної, професійної, особистісної) на досягнення високих результатів діяльності.

Таким чином, з огляду на критерії професійної мобільності, сучасний «педагог-дошкільник» має володіти вмінням швидко адаптуватися до нових умов соціальної та професійної дійсності, самостійно, із великим ступенем відповідальності приймати рішення – насамперед ті, що зорієнтовані на успіх і постійне самовдосконалення [3, с. 24-28].

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В. та ін. Київ: МОН України, 2021. 37 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
3. Галяпа М. Самовдосконалення педагога як система фахового зростання. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. № 10. С. 24-28.
4. Кутеньова Н. Розвиваємо професійну мобільність педагогів. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. № 8. С. 41-46.
5. Луцан Н.І. Педагогічні умови формування професійної мобільності вихователя ЗДО. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2014. Вип. 1.45. (Серія «Педагогічні науки»). С. 87-89.

Гайдай Анастасія,
магістр I курсу спеціальності
«Дошкільна освіта», Національний
університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г.Шевченка, Україна

ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЛЮБОВІ ДО РІДНОГО МІСТА БАТУРИН

Питанням формування у дітей любові до природи, свідомого ставлення до природного довкілля, розвитку вміння помічати прекрасне у навколишньому середовищі з кожним днем набуває все більшої значущості в системі освіти України.

Дитячий садок є найпершим суспільним середовищем, в якому дошкільник набуває знань, умінь і навичок, що визначають ступінь сформованості його особистості, готовності до школи та подальшого життя. Саме тому дошкільний вік можна назвати найважливішим етапом у розвитку екологічної культури особистості. У цей період формується позитивне та емоційно-ціннісне ставлення до природного довкілля, закладаються основи екологічних позицій дитини, що проявляються у взаємодії особистості з природою та навколишнім середовищем, усвідомленості до своїх дій щодо природокористування та збереження екологічного середовища, формуються риси природничої компетентності.

Відомо, що екологічне виховання дітей дошкільного віку, насамперед, базується на засвоєнні ними певних знань про природу та її взаємозв'язки з людиною і її діяльністю. Проте, для ефективного виховання у дітей любові до природи, важливим є не стільки накопичення знань, скільки емоційний складник та позитивний досвід спілкування із природою оточуючого середовища.

Вплив природи на формування особистості розглядався багатьма відомими педагогами. В. Сухомлинський, наприклад, стверджував: «Дитина за своєю природою – допитливий дослідник, відкривач світу, тож нехай перед нею відкривається чудовий світ в живих фарбах, яскравих і тремтливих звуках, в казці, грі, творчості, красі» [1, с. 32]. К. Ушинський у багатьох своїх працях наголошував на важливості вражень від природи для особистості, що розвивається й дивувався тому, що «виховний вплив природи, який кожний більш-менш випробував на собі, ... так мало оцінений у педагогіці...» [2, с. 56].

Окрім того вивченням питання виховання у молодшого покоління шанобливого ставлення до природи займались Ж. Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці, Ф. Фребель, М. Монтессорі та продовжують займатися вчені сучасності, серед яких Н. Ф. Яришева, Г. В. Беленька, О. А. Половіна, Н. В. Гавриш та багато інших.

На важливості початку виховання у дітей дошкільного віку любові до природи саме з рідної місцевості наголошувала С. Русова, яка пише: «Ми можемо любити тільки те, що знаємо. Треба дати змогу дітям побачити хоч найближчі місцевості, знати в них кожну річку, ліс, озеро, острів тощо, знати рослинність, звірів свого краю, чим люди займаються, біля чого працюють» [3, с. 28].

Умови, в яких живе дитина, значною мірою впливають на неї та її діяльність. Найближче природне середовище дошкільника визначає потенційні вектори та коло можливостей для успішного екологічного виховання.

Місто Батурин розміщене в межах [Чернігівського Полісся](#), на лівому березі річки Сейм, у зоні переходу від поліських до лісостепових ландшафтів, чим зумовлена різноманітність комплексу природних умов та ресурсів. Околиці міста огортають безліч лісів з хвойними та листяними деревами. Також територія багата на озера, що утворились від зміни русла річки Сейм, та різноманітних заток і боліт.

Крім цього, Батурин – історичне місто з видатним минулим та безліччю пам'яток культури державного значення, таких як Палац Кирила Розумовського, цитадель Батуринської фортеці, Вознесенська церков, безліч музеїв та дім Генерального суду, охоплений парком садового мистецтва В. Кочубея, в якому розташований пам'ятник видатному українському бджоляру П. Прокоповичу.

Це зумовлює розмаїття та багатогранність інформації, яку можна дати дітям про природне середовище рідного міста, дає змогу повноцінно та якісно використовувати наочність у виховному процесі, включаючи в нього всі форми роботи з дітьми дошкільного віку, пов'язані з розвитком екологічної компетентності та виховання любові до природи. Однак для успішного засвоєння дітьми дошкільного віку знань про природу рідної місцевості та виховання любові і бережливого ставлення до природи найближчого середовища важливо правильно та грамотно добирати форми та методи роботи з дошкільниками.

Однією з найуспішніших форм екологічного виховання дітей є екскурсії в природу, у процесі яких активно розвивається не лише почуття любові до природи, а ще й сенсорна культура, мовлення,

пізнавальні процеси та естетико-екологічна культура. Під час екскурсій діти отримують систематизовані знання про об'єкти природи та їх взаємодію. Для дітей молодшого та середнього дошкільного віку доцільно організовувати екскурсії до Кочубеївського парку, адже він знаходиться на доступній для дітей цього віку відстані, і насичений розмаїттям флори, що є приманною даній місцевості. Дітям старшого дошкільного віку можна запропонувати екскурсії до річки Сейм з включенням різних форм роботи, таких як читання художніх творів на березі річки, плетіння віночків та опускання їх у воду, рухливі ігри народознавчого характеру, збирання гербаріїв.

Ще однією, не менш важливою формою роботи з виховання у дітей дошкільного віку любові до природи міста Батурина, є цільові прогулянки. Вони цінні тим, що вважаються повсякденною формою роботи закладу дошкільної освіти, тобто носять більш регулярний характер, що дає змогу простежити зміни в об'єктах природи рідного міста, і в сукупності приносить серйозний педагогічний результат. Так, наприклад, проводячи цільові прогулянки до парку генерального судді гетьманської столиці В. Кочубея в різні пори року, можна наочно показати дітям конкретні зміни у природі рідної місцевості.

Невід'ємним методом у процесі розвитку почуття любові до природи міста Батурина у дітей дошкільного віку можна вважати спостереження, адже воно безпосередньо використовується і під час екскурсій, і під час цільових прогулянок. Цей метод є унікальний тим, що містить в собі максимум наочності. Спостерігаючи певний вид дерева або чагарника, яких загалом 34 види лише на території Кочубеївського парку м. Батурина, дитина від простого до складного осмислює все розмаїття та красу природи рідного міста.

Важливою частиною процесу виховання у дітей дошкільного віку любові до природи свого містечка є використання словесних методів, таких як бесіди, розповіді, читання художніх творів. Їх можна застосовувати як на заняттях у приміщенні дитячого садочка, так і під час цільових прогулянок та екскурсій, що дасть більшої результативності.

Також результативним є включення у діяльність дошкільників цікавих та змістовних тестів та вправ, використовуючи їх як окремо упродовж дня, так і як форму підсумкового контролю наприкінці заняття або після проведення екскурсій в природу. Це можуть бути завдання в зошитах типу «Знайди пару», «Поєднай за смыслом», «Підбери картинку» тощо. Ми пропонуємо як приклад використання авторської дидактичної гри «Що до чого відноситься».

Однією з ефективних та нових форм екологічного виховання є природничі квести, що мають на меті закріплення набутих знань в грі й командній взаємодії. У формі квесту можна організувати підсумковий етап з ознайомлення з природою конкретної території національно-культурного заповідника «Гетьманська Столиця». Цінністю такої форми роботи з дітьми є те, що до її проведення можна активно підключати діяльність працівників музейного комплексу міста. Це дасть змогу більш цікаво та змістовно дати конкретний матеріал, підтверджений фактами та розширити знання дошкільників про природу рідного міста, інтегрувавши це з народознавством та патріотичним вихованням.

Таким чином, сучасний вихователь має професійно використовувати педагогічні скарби найближчого природного середовища і спираючись на нормативні документи та програми розвитку дитини дошкільного віку виховувати любов до рідного міста, розвивати в дошкільниках естетичні почуття до природи своєї місцевості, поєднуючи це з авторськими нововведеннями та самоосвітою в природознавчому компоненті.

Головним у цьому процесі є правильно і грамотно вироблена структура та послідовність виховання та навчання, вдало підібрані методи та форми роботи з дошкільниками, регулярність та систематичність проведення екскурсій, цільових прогулянок, бесід, спостережень, використання новаторських та експериментальних форм роботи, таких як квести чи інтегровані заняття з ознайомлення з природою і народознавство на свіжому повітрі.

Отже, за результатами дослідження доведено важливість процесу виховання у дітей дошкільного віку любові до природи рідного міста як початкового етапу забезпечення вироблення природничо-екологічної компетентності та формування екологічної культури дитини дошкільного віку загалом.

Список використаних джерел:

1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: Рад. шк. 1976. Т. 3. Серце віддаю дітям; Народження громадянина; Лист до сина. 670 с.
2. Ушинский К. Д. Собрание сочинений: в 11 т. Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1948 – 1952. Т. 11: Материалы биографические и библиографические. 728 с.
3. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою: навч. посіб. Київ: Вища школа, 1993. 255 с.

Гаркава Лідія,
завідувач дошкільного навчального закладу
ясла-садок комбінованого типу №30, м. Умань, Україна

Кравченко Інна,
вихователь-методист дошкільного навчального закладу
ясла-садок комбінованого типу №30, м. Умань, Україна

ВІДПОВІДНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ВИМОГАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний світ нестабільний. Глобалізація, відкриття кордонів, трудова міграція із-за впливу пандемії змусять, на наш погляд, держави переорієнтуватись із накопичення матеріальних благ на розвиток людського ресурсу і його потенціалу в формі засвоєння знань, формування вмінь та практичних навичок. Генрі Форд казав: «Якщо гроші – ваша надія на незалежність, то ви ніколи не станете незалежними. єдина вірна гарантія, яку людина може отримати у цьому світі – це запас знань, досвід та можливості». Тому питання підготовки майбутніх фахівців є актуальним і починати роботу над його вирішенням потрібно ще до того, як абітурієнт подає документи до вузу.

Досліджуючи педагогічну готовність, науковці прийшли до висновку, що вона є формою складного особистісного утворення, показником становлення випускника вузу, а також обумовлює бажання займатися педагогічною роботою. Готовність виступає в єдності двох напрямів – психологічного та морального. Педагогу необхідно володіти «...не лише обсягом професійних знань, але і такими особистісними якостями, які забезпечують успішність виконання професійних функцій...» до яких належать: педагогічні здібності, моральні переконання, професійна пам'ять і мислення, педагогічна спрямованість, інтереси, працездатність, психічна витривалість, емоційність, її ставлення до проявів, подій з огляду на моральні суспільні норми та вимоги щодо вихованості майбутнього педагога. Готовність до роботи – це психічний стан, у якому перебуває особистість, виконуючи професійну діяльність, та який залежний від її мотивів, інтелектуальних можливостей, емоційно-вольових процесів. Успішність діяльності також виступає взаємозалежною величиною від сформованих професійно важливих якостей. Як відомо, вони мають біологічну основу, розвиваються у процесі професійної підготовки та діяльності, є передумовою придатності до певного виду діяльності.

Не секрет, що випускники педагогічних вузів якщо і приходять на роботу у заклади освіти, то часто термін їх роботи незначний. Однією із вагомих причин є психологічна неготовність до педагогічної діяльності. А звідси, хочемо звернути увагу на пропедевтику (максимально скорочений виклад педагогічної науки в систематизованому вигляді) та індивідуальну придатність людини до професії.

Хочемо виділити три головних фактори індивідуальної придатності до професії: два психологічних і один педагогічний, але нерозривно поєднаний з психологічними.

Перший фактор: ставлення людини до даної роботи, її трудова спрямованість. Це інтерес та воля до праці. Чи наявно у людини достатньо підстав та мотиваційного інтересу до роботи, яку він обирає, і чи є у нього воляова готовність, настійливість, наполегливість, щоб практично реалізувати свій інтерес? Дуже важливо знати глибину інтересу людини до праці. Глибокий інтерес вказує на її обґрунтованість та дієвість. Важливе також суспільне мотивування. Сила інтересу виражається в стійкості. А для її формування потрібен час. Сила інтересу полягає в його ефективності, в зусиллях, які людина затрачує на його задоволення. Все це складає емоційно-вольову готовність до праці.

Другий фактор: здібності до професії. Мова йде і про вроджені задатки, і про той потенціал, який утворюється в результаті навчання за яким у людей спостерігаються суттєві розбіжності. Один з показників наявних здібностей – наявність інтересу, творчості та ініціативи. Вельми незначний прогрес у професійному навчанні – головний показник недостатнього розвитку здібностей або непридатності до даної роботи. При цьому важливо встановити умови, в яких відбувалося професійне навчання. Нерідко саме незадовільні умови спричиняють низький рівень розвитку здібностей на початку трудової діяльності, що вдається компенсувати навіть на початку професійної діяльності за рахунок зміни умов професійного становлення.

Третій фактор: володіння знаннями, уміннями і навиками, необхідними для даної професії. Педагогічна робота вимагає попередньої підготовки, спеціальної освіти. При цьому необхідні знання і навички, які набуваються і вдосконалюються в процесі самої роботи. Процес оволодіння цими знаннями та навиками може тривати різний часовий відрізок в залежності від рівня складності професії. Крім того, є суттєві відмінності у часі, який відводиться на те, щоб

працівник перейшов зі статусу «молодого педагога» до повноцінного працівника. Це в свою чергу позначається на швидкості формування професійної придатності.

З психологічної точки зору важливо, встановити ступінь усвідомлення працівником отриманих знань, співвіднесення в них абстрактного та конкретного матеріалу, прояву в цих знаннях самостійності та ініціативності. Важливо знати, наскільки ці уміння і навички відпрацьовані, чи наявні узагальнені навички, володіння якими дозволяє суміщати професії чи переходити з однієї спеціальності на іншу. Крім того, має аналізуватися сформованість критичного та творчого мислення, розвиток пам'яті, стійкість до стресів, володіння словом, наявність позитивних моральних якостей шляхом бесіди із психологом, анкетуванням, тестуванням, практичним відвідуванням закладу освіти, наприклад, у День відкритих дверей, де майбутні фахівці зможуть співставити свої уявлення про професію із реаліями життя, поспілкуватися із майбутніми колегами, дітьми та їх батьками.

В результаті психологічного вивчення кандидата у педагогічну професію можна отримати відповідь на питання придатності до професії, а також допомогти йому усвідомити, що у професії педагога важливо добре знати дітей і вміти впливати на них.

Список використаної літератури:

1. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: Посібник/ Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с.
2. Самоукина Н.В. Психологія професійної діяльності / Н.В. Самоукина. – С-Пб.: Питер, 2004. – 220 с.
3. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Навч. посіб. / О.Б. Столяренко. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 280 с.

*Гарбар Світлана,
викладач кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасна дитина знаходиться в ситуації зростаючого інформаційного потоку, під впливом якого формуються духовно-етичні, художньо-естетичні, інтелектуальні, соціальні цінності та інтереси, а також відбувається розвиток дитини. Серед основних засобів впливу на розвиток дітей є мультиплікаційні фільми.

Сутність мультиплікації та деякі особливості мультфільмів досліджуються у працях вітчизняних дослідників Н. М. Капельгородської, Б. М. Крижанівського та О. Б. Шупик. Прикладні аспекти застосування мультиплікаційного мистецтва у роботі з дітьми описано у спільних дослідженнях Ю. Красного і Л. Курдюкової.

Мультиплікаційні фільми є особливо дієвим засобом впливу на дошкільника, бо немає дітей, які б не любили мультфільми та не дивились їх практично щодня. Психологічна структура дитини, її ціннісна орієнтація, когнітивні процеси перебувають у стадії формування і є надзвичайно чутливими до зовнішніх впливів. Мультиплікаційні фільми дуже подобаються дітям завдяки легкості сприйняття, яскравості, розважально-веселому характеру, чіткості характерних рис улюблених героїв. Саме через них, нарівні з вихованням, дитиною можуть засвоюватися базові шаблони поведінки у соціальних відносинах, основні цінності людства (добро, милосердя, справедливість, любов тощо), формуватися провідні риси громадянської свідомості, патріотичні почуття, що згодом матимуть вирішальний вплив на все подальше життя дорослої особистості.

Як зазначає Р. Силко, «мультиплікація – це універсальна та інтернаціональна мова спілкування дітей та дорослих усього світу. Мультиплікація є дуже близькою до світу дитинства, бо в ній завжди присутня гра, злет фантазії й немає нічого неможливого. Мультиплікація є універсальним багатогранним засобом розвитку дитини у сучасному візуально насиченому світі. Виразні засоби

мультиплікації є найбільш природніми для дитячого віку стимуляторами творчої активності та розкритості мислення» [4, с. 188].

Мультиплікаційний фільм може виступати як ефективний вихователь, оскільки володіє багатими можливостями: переживаючи різні емоції разом з героями мультфільмів, діти створюють для себе модель навколишнього світу, вчаться розрізняти добро і зло, приміряють на себе різні ролі і формують образи для наслідування. Завдяки перегляду мультфільмів діти отримують свою першу життєву інформацію, своє перше сприйняття навколишнього світу, формують оціночне ставлення до світу, що є одним із важливих завдань в роботі з дошкільниками.

Крім того, «правильні» мультфільми здатні: розвивати мову - слухаючи грамотну і красиву мову героїв мультфільмів, діти поповнюють свій лексичний запас і можуть у хорошому сенсі здивувати батьків деякими висловлюваннями і афоризмами; розвивати мислення і пам'ять - дитина вчиться аналізувати зміст мультика, порівнювати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; навчати - розповідають про навколишній світ, з їх допомогою дитина може навчитися рахувати, читати, говорити іноземною мовою, вивчати геометричні фігури, кольори і отримувати різні енциклопедичні знання; розвивати творчі здібності, уяву.

Для дітей дошкільного віку існує чимало мультиплікаційних фільмів для розвитку навичок читання, рахування, математичного мислення та для загального розвитку дітей ("Десять зайчиків", "Вчимось рахувати", "Повтори-но", "Об'ємні фігури" та ін.). Такі мультики формують у дітей навички логічного мислення, правильного читання та письма, розвивають мислення, увагу, уяву тощо [2]. Для ознайомлення з переліком рекомендованих мультиплікацій для дітей дошкільного віку можна скористатися сайтом [«ТиДиви.Діти»](#), який допомагає малюкам переглядати мультики з YouTube українською мовою та включає різні рубрики: дитячі пісні, мультики, аудіоказки, розвивальний контент, руханки та ін.

Критеріями правильного підбору мультиплікаційних фільмів, вважаємо такі: чітко регламентований час перегляду, підбір мультиплікацій з урахуванням вікових особливостей дітей, їхніх уподобань і характеру, обов'язковий попередній перегляд мультфільму дорослими, спільний перегляд з дитиною з наступним обговоренням [1, с. 88].

Пропонуємо методику використання мультфільмів, яка структурно містить такі етапи роботи: підготовчий; переглядовий; рефлексивний.

На кожному етапі пропонуються дітям спеціальні завдання, розв'язання яких потребує від них значної концентрації уваги.

Підготовчий етап передбачає введення дітей у сюжетну лінію. Готуючи дітей до перегляду, варто провести коротку бесіду відповідного змісту.

Переглядовий етап включає роботу із сюжетним матеріалом, де необхідно пам'ятати про психологічні принципи установки. Саме установка допоможе перетворити відчуття в цілеспрямоване сприймання, процес добору фактів, їх сортування та оцінювання. Тому перед початком демонстрації мультфільму педагог має ясно і точно сформулювати мету перегляду.

Перегляд мультфільму має тривати до 15 хв. Після перегляду доцільно провести короткий словесний опис змісту або бесіду за змістом — до 5 хв. Потім доцільно організувати роботу за сюжетом: закріплення та активізація переглянутого — до 5 хв. Далі (можливо, після обіду, або наступного дня) слід провести роботу з мікросюжетами мультфільму, використовуючи стоп-кадр або відеоряд. При цьому варто застосовувати різні методи і прийоми, зокрема: відповіді на запитання, озвучування мікросюжетів, коментування, вибіркового опису дій і ситуацій, визначення особистісно-значущих ситуацій тощо.

На заключному, рефлексивному етапі слід активізувати дітей та максимально «включити» кожну дитину в сюжет. Для цього можна запропонувати дітям поставити дорослому запитання за змістом сюжету або пофантазувати щодо розвитку сюжету на кшталт «а що було б, якби...», «якби я був..., то...» тощо.

Так, правильно організований і прокоментований сеанс перегляду вдало підібраної мультиплікації сприяє активізації навчально-пізнавальної активності дошкільників.

Таким чином, якість та спрямованість інформаційного впливу безпосередньо залежить від того мультиплікаційного продукту, який «споживає» дитина. Ставлячи за мету формування цілісної гармонійної особистості, що має міцні світоглядні та моральні орієнтири, слід ретельно контролювати мультиплікаційні вподобання малюка, створюючи сприятливе середовище для становлення розвиненої особистості. Цілеспрямоване та організоване застосування засобів мультиплікації призводить до більш якісного засвоєння

дитиною трансльованої інформації: орієнтирів, цінностей та норм, а також повноцінного особистісного та пізнавального розвитку малюка. Отже, можемо підсумувати, що мультфільми як «мистецтво для дітей» можуть стати вагомим джерелом інформації, що впливає на морально-етичний, пізнавальний та соціальний розвиток дитини в інформаційному суспільстві.

Список використаної літератури:

1. Березюк В.С. Інноваційні технології в ДНЗ. Х.: Вид. група «Основа», 2017. 224 с.
2. Махоніна О. В. Методичні рекомендації «Використання мультимедійних презентацій як ефективного засобу в навчанні дітей дошкільного віку», http://arzgirrono.narod.ru/new_page_12.htm.
3. Чорна Л. Вплив сучасного телебачення на внутрішній світ і поведінку дитини. *Психолог*. 2007. № 4. С. 22–25.
4. Силко Р.М. Мульт-терапія як технологія виховання дітей. Активна мульт-терапія. *Вісник. Серія: Педагогічні науки*. 2014. № 120. С. 188–190.

Гурієнко Валентина,
вихователь вищої категорії
Уманського дошкільного навчального закладу
ясла-садок комбінованого типу № 25, Україна

БУКТРЕЙЛЕР ЯК ІНОВАЦІЙНА ФОРМА АКТИВІЗАЦІЇ ЧИТАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Впровадження нових технологій в освітній процес дошкільних установ сприяє більш ефективному вихованню дитини, яка прагне творчо підходити до вирішення різних життєвих ситуацій і хоче отримувати нові знання про навколишній світ. Використання таких технологій безумовно впливає на формування позитивної мотивації до подальшого навчання.

Сучасний етап розвитку дошкільної освіти характеризується швидким темпом впровадження різних технологій в практику роботи дитячих дошкільних установ і вимагає змін у взаємодії дорослих з

дітьми. У зв'язку з цим перед педагогами дошкільної освіти постало завдання перегляду пріоритету професійної діяльності. Головне – не просто передати будь-які знання, а розвинути пізнавальний інтерес у дітей і здійснити наступність дошкільного та початкового шкільного навчання через сучасні педагогічні технології.

Будь-яке нововведення створює та впроваджує принципово новий компонент, внаслідок чого відбуваються якісні зміни середовища. Технологія ж є сукупністю різних прийомів, які застосовуються в тій чи іншій справі. Для цього в нашому дошкільному закладі ми впроваджуємо цікаві моделі з виховання та інтелектуального розвитку дітей, основною метою яких є модернізація освітнього процесу.

В даний час виникла серйозна проблема: у дітей падає інтерес до книги. Вже в дошкільному віці її місце займають телебачення, комп'ютерні ігри, інші технічні засоби, які в багатьох випадках не можуть замінити книгу. Падіння інтересу до читання є фактом життя. Щоб уникнути таких проблем, дорослим слід знайомити дітей з книгою задовго до того, як вони підуть до школи і самі навчатися читати.

Одним з нових засобів залучення до читання є буктрейлер – відеорозповідь про найяскравіші моменти твору тривалістю 2-4 хвилини – окремий жанр, який об'єднує літературу, мистецтво та інтернет. Але це має бути не просто маленький сюжетний ролик, а ролик-мотивація. Побачивши його та зацікавившись персонажами і подіями, що відбуваються з ними, дитина обов'язково захоче дізнатися всю історію [3, с. 15].

Мета технології буктрейлер – розповісти про книгу. Але, щоб зацікавити глядачів і спонукати до прочитання книги, дана розповідь повинна містити інтригу.

За допомогою буктрейлерів вирішуються кілька завдань:

1. Привернути увагу до книги.
2. Створити аудиторію читачів.
3. Сформуванати персональний бренд письменника.

Буктрейлери розрізняються за способом візуального втілення тексту і можуть бути:

- ігровими – в форматі невеликого фільму за книгою;
- неігровими – у вигляді набору слайдів з описом, зображеннями, прикладами книжкових розворотів, фотографіями, короткими викладами;

- анімаційними – у вигляді мультиплікаційних фільмів за мотивами книг.

Також буктрейлери класифікують за змістом:

- розповідь на основі сюжету книги;
- історія, що дозволяє побачити настрій та емоції читачів;
- ілюстрація смислової спрямованості тексту та його ключових моментів [2].

Етапи створення буктрейлерів.

На першому етапі проводиться вибір книги для розповіді. Книга повинна бути зрозумілою та відповідати тематиці і побажанням майбутніх читачів.

Другий етап є найбільш складним, адже передбачає написання сценарію до буктрейлера. Сюжет будується таким чином, щоб після перегляду відеоролика читачеві захотілося дізнатися продовження і прочитати книгу. Для цього треба визначити настрій обраної книги, а також прийоми за допомогою яких можна передати емоції її головних героїв. Також необхідно ретельно продумати всі репліки та декорації. Саме такий сценарій зацікавить і надихне до прочитання книги.

На третьому етапі на основі сценарію підбирається відеоматеріал: картинки, фотографії, ілюстрації. Доцільно використовувати готові відео і кадри з фільмів-екранізацій обраної книги, але за потреби і бажанням можна знімати та використовувати власні оригінальні відео.

Важливим елементом є звуковий та музичний супровід відеоролика.

Четвертий етап – відеомонтаж:

- Змінюється тривалість відеоролика.
- До відео додається звукова доріжка або субтитри.
- Накладаються спецефекти, переходи, музика.

І, нарешті, заключний п'ятий етап створення буктрейлера – прем'єра відеоролика, під час якої виявляють недоліки та помилки, перевіряють емоційний вплив на глядачів та переконуються в досягненні бажаного результату [1].

Практичне використання технології буктрейлера здійснюється під час міжгрупових конкурсів «Нова обкладинка», «Якої ілюстрації не вистачає?», «Казка навпаки». Журі обирається з вихованців дошкільного закладу: діти оцінюють книги, що розглядаються в рамках конкурсу, за певними критеріями.

Також діти із захопленням беруть участь в літературних вікторинах, для проведення яких використовуються буктрейлери за мотивами казок.

Батьки знайомляться з даною технологією на дитячих святах, де буктрейлер є частиною святкового сценарію. Також, задля навчання батьків створювати буктрейлери самостійно, педагогами проводяться майстер-класи на тему «Розвиток мотивації до читання за допомогою візуальних засобів», оформлюються інформаційні стенди «Книга року: обирають діти».

Групові завдання, спрямовані на розвиток мови, читацької мотивації і формування пізнавальних інтересів дітей, а також навчання дошкільнят критерійному методу оцінювання книг і педагогічне спостереження та дослідження їх читацьких уподобань – все це сприяє розширенню літературного кругозору, удосконаленню читацької, комунікативної і творчої діяльності кожної дитини.

Діти навчаються формулювати і висловлювати власну думку про прочитану книгу. Педагоги ж, виявляючи особливу цікавість до нових методів і психолого-педагогічних підходів, підтримують якісну сучасну дитячу літературу, а також ідею свободи і самостійності дитини в організації освітнього процесу.

Список використаної літератури:

1. Буктрейлер – сучасна форма реклами книги [Електронний ресурс] // Віртуальний бібліограф / Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олеся Гончара – Електрон. дан. – сор. 2004-2013. – Режим доступу: <http://biblio.lib.kherson.ua/buktreyleer.htm>, вільний. – Заголовок з екрану. – Мова укр.
2. Буктрейлери // Мультимедійні технології – Електрон. дан. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/mmhdak/buktrejleri>, вільний — Заголовок з екрану. – Мова укр.
3. Косачова О. Буктрейлер як ефективний медіаресурс сучасної бібліотеки / О. Косачова // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 10. – С. 15-18.
4. Новик І., Сащук Т. Буктрейлер як засіб формування читацьких інтересів молодших школярів // «Молодий вчений» – № 3 (55) – березень, 2018 р.

Дудник Наталія,
*к. пед. н, старший викладач
кафедри дошкільної освіти
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини*

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні дає нам чути такі знайомі і такі нові поняття «якість дошкільної освіти», «моніторинг дошкільної освіти», «зовнішній, внутрішній моніторинг дошкільної освіти» і тому кожен заклад дошкільної освіти і його директор намагається самостійно розв'язати проблеми оцінювання якості дошкільної освіти і віднайти відповіді на такі актуальні запитання:

- від чого залежить результативність роботи закладу дошкільної освіти (ЗДО)?
- як підвищити якість дошкільної освіти?
- як виміряти якість дошкільної освіти? [7, с. 4].

Про необхідність проведення моніторингових досліджень якості дошкільної освіти вказано у відповідних нормативно-правових документах, а саме: Закон України «Про дошкільну освіту», в Методичних рекомендаціях з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти».

Слід відмітити, що методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти (далі – ЗДО) розроблені з метою надання допомоги керівникам та іншим педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти в організації роботи з визначення політики забезпечення якості освітньої діяльності та формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти (далі – внутрішня система) [8].

Для держави поняття «якість дошкільної освіти» – підтвердження соціальної та економічної доцільності вкладених коштів (потреба суспільства в якісній освіті).

Для дітей – це цікаве, корисне і щасливе проживання кожного дня в ЗДО, навчання в цікавій для них ігровій формі.

Для батьків – це підготовка дітей до школи, конкретні результати освітньої роботи.

Для педагогів – це позитивна оцінка їхньої діяльності керівником закладу, батьками; успішне виконання освітньої програми дітьми; підтримка інтересу дітей до процесу будь-якої діяльності, успішний розвиток; збереження та зміцнення здоров'я кожної дитини; забезпеченість педагогічного процесу методичними рекомендаціями і системою планування.

Для керівників – це висока оцінка діяльності педагогів батьками і дітьми, підвищення престижу та іміджу закладу дошкільної освіти [3].

На наш погляд, в закладах дошкільної освіти, де керівники проектують свою діяльність, вибудовують стратегію діяльності на позитивний результат, використовують кадрову політику – її внутрішній потенціал, де під час вирішення освітніх питань реалізуються інтегрований підхід, впроваджуються інтерактивні, інноваційні технології, зміст і підсумки якісних перетворень надзвичайно важлива. Це можливо лише за умови внутрішнього моніторингу закладу дошкільної освіти.

Актуальність даної проблеми підтверджують наукові розвідки вітчизняних науковців, які приділяють достатню увагу проблемі моніторингу якості дошкільної освіти (Б. Бодряков, Н. Вербицька, А. Дахін, Г. Єльнікова, Є. Заїка, О. Кальней, К. Крутій, В. Лоханова, Т. Лукіна, О. Майоров, О. Орлов, С. Подмазін, В. Рєпкін, Г. Рєпкіна Є. Хриков, С. Шишов та інші).

У зв'язку з цим, гостро постає дослідження праць відомих науковців з питання моніторингу якості дошкільної освіти, як комплексної системи в управлінні закладом дошкільної освіти.

Опираючись на наукові дослідження В. Волкової, Е. Бурмістрової, К. Крутій в БКДО вказано, щоб моніторинг був чинником управління якістю дошкільної освіти необхідні відповідні умови, а саме: забезпечення суб'єктів освітнього процесу всіх рівнів достовірною інформацією, що дає уявлення про кількісні та якісні зміни в розвитку; включення до змісту моніторингу апробованих і коректних діагностик; порівняння отриманих результатів з досягненнями того ж суб'єкта в межах вимог до змісту освіти [1, с. 8].

Отже, *моніторинг* – це система організації збирання, зберігання, обробки і розповсюдження інформації про діяльність педагогічної системи, яка забезпечує безперервне стеження за її станом і прогнозування розвитку [7, с. 85]. В закладах дошкільної освіти моніторинг дозволяє здійснити експертизу якості надання освітніх послуг з метою управління системою освіти, своєчасного

попередження несприятливих, критичних або недопустимих ситуацій у сфері дошкільної освіти.

Моніторинг у системі дошкільної освіти - це спеціально організоване, цільове, систематичне спостереження за якістю дошкільної освіти, що дозволяє відстежувати як відхилення від державних освітніх стандартів, так і рівень задоволення освітніх потреб населення[5].

Моніторинг якості дошкільної освіти дозволяє визначити успішність і результативність освітнього процесу відповідно до державних стандартів; сприяє підвищенню професійної компетентності педагогічних працівників; сприяє доцільному управлінню якістю стану освітнього процесу в закладі; прогнозує перспективи розвитку ЗДО та підвищує його імідж [8, с. 5-6].

Мета моніторингу – вивчення стану реалізації завдань Базового компонента дошкільної освіти, стану організації освітнього процесу в ЗДО, тобто одержати достовірні дані про рівень розвитку кожної дитини, сформованості в неї тих чи тих умінь і навичок.

В методичних рекомендаціях під *внутрішньою системою* розуміється сукупність умов, процедур та заходів у ЗДО, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість освітнього процесу, формування ключових компетентностей дітей раннього та дошкільного віку, сприяють всебічному розвитку особистості.

Завдання моніторингового дослідження:

1. Виявити якість практичної реалізації завдань Базового компоненту дошкільної освіти та отримати об'єктивну інформацію про якість дошкільної освіти, а також прогнозувати її розвиток.

2. Дослідити рівень засвоєння програмового матеріалу дошкільниками відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти та освітньої програми.

3. Провести порівняльний аналіз відповідності фактичних результатів освітньої діяльності ДНЗ прикінцевій меті - вимогам Державних стандартів дошкільної освіти та освітньої програми.

4. Визначити чинники, які сприяють покращенню виконання освітньої програми.

5. Надати рекомендації педагогам та батькам дошкільників стосовно визначення шляхів покращення якості дошкільної освіти, спираючись на результати моніторингу.

Заклад дошкільної освіти ініціює та проводить внутрішній моніторинг. Він може планувати порядок здійснення, згідно відповідних нормативно-правових документів.

У закладі дошкільної освіти моніторинг якості дошкільної освіти може бути здійснений за такими напрямками: моніторинг освітньої діяльності, моніторинг роботи з кадрами, моніторинг додаткових освітніх послуг, моніторинг управлінської діяльності, моніторинг взаємодії ЗДО та сім'ї [8, с. 6].

Внутрішній моніторинг проводять члени педагогічного колективу з метою досягнення ефективності адміністрування, активізації освітнього процесу, проведення експериментально-дослідницької роботи, атестації педагогічних працівників, тощо.

Послідовність складання системи моніторингу в ЗДО: наказ, положення про моніторингові дослідження в закладі, опис інформаційних рівнів, створення графіку діагностики та призначення відповідальних на кожному етапі, проведення діагностики, аналіз та інтерпретація результатів дослідження.

Внутрішній моніторинг проводиться за чотирма напрямками освітньої діяльності ЗДО: освітнє середовище закладу дошкільної освіти; здобувачі дошкільної освіти; забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку, набуття нею життєвого соціального досвіду; фахова діяльність педагогічних працівників закладу дошкільної освіти; управлінські процеси закладу дошкільної освіти.

Сутністю методів моніторингового дослідження є: опитування (анкетування, інтерв'ювання); тестування; спостереження за освітнім процесом та освітньою діяльністю; аналіз документації; аналіз попередніх статистичних даних про стан якості освіти; вивчення продуктів дитячої діяльності; проведення контрольних-оцінних занять; співбесіди з педагогами, батьками і дітьми. Результати порівнюються з БКДО, у якому зведено норми та положення, що визначають державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини шести (семи) років. Підсумки вихідного моніторингу – підстава для написання аналітичних довідок, вироблення методичних рекомендацій і прийняття управлінських рішень [6].

Таким чином організація внутрішнього моніторингу в закладі дошкільної освіти дозволяє здійснювати стратегічне планування і приймати управлінські рішення. Інформація, отримана в результаті внутрішнього моніторингу є важливою і корисною для закладу дошкільної освіти, оскільки є основою для прогнозування подальшого розвитку, для постановки нових цілей. За допомогою моніторингу, як

сучасного і ефективного інструменту підвищення якості освіти, можна відстежувати і своєчасно коригувати будьякий процес в дошкільній освіті. Проведення внутрішнього моніторингу прискорює позитивні перетворення та мотивує до якісних змін учасників освітнього процесу.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) : *Практика управління дошкільним закладом*. 2021. № 1. С.5
2. Кабаєва І. І., Савінова Н. В. Моніторинг якості дошкільної освіти: кваліметричний підхід до оцінки розвитку дитини: методичні рекомендації : ТОВ «МЦФЕР - Україна», 2016. 184 с.
3. Крутій К. Л. [Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі: монографія](#). Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2006.
4. Майоров А. Н. Мониторинг в образовании: Спб.: Издательство “Образование-Культура”, 1998. 344с.
5. Моніторинг як функція управління освітнім процесом дошкільного навчального закладу: Людинознавчі студії. Педагогіка. 2013. № 27. С. 139–152
6. Поніманська Т. І. Педагогічне дослідження в галузі дошкільної педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 54с.
7. Швайка Л. А. Педагогічний моніторинг у ДНЗ. Харків: ВГ «Основа», 2017. 192 с.
8. <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/77870/>.

Залізняк Алла,
к. пед. н, доцент кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ – КРОК ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОГО ДОШКІЛЛЯ В УКРАЇНІ.

Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО) – державний стандарт, якого мають дотримуватися всі заклади дошкільної освіти нашої країни.

Мета оновлення документа — не лише приведення українського дошкільня до міжнародних стандартів якості, а й забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками, також це зберегти самоцінність дошкільного дитинства; визначити особливості та вимоги до рівня розвиненості, освіченості та вихованості дитини дошкільного віку.

Тому важливим аспектом оновленого Базового компоненту дошкільної освіти є забезпечення наступності між дошкільною та шкільною освітою, що простежується через:

- узгодженість та цільову єдність в розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової освіти;
- спільність для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів, провідних видів діяльності, що забезпечують розвиток дитини;
- використання форм та методів педагогічної роботи, які відповідають віковим закономірностям розвитку дитини;
- послідовне збагачення та формування компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку як результатів освіти.

Наступність між дошкільною та початковою освітою простежується і через формування наскрізних умінь, що є спільними для дошкільної та початкової освіти:

- проявляти творчість та ініціативність;
- керувати емоціями;
- висловлювати та обґрунтовувати власну думку;
- критично мислити;
- приймати рішення;
- розв'язувати проблеми;

- співпрацювати в колективі.

Виконання вимог державного стандарту є обов'язковим для всіх закладів дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, інших форм здобуття дошкільної освіти. Новий Стандарт (Базовий компонент дошкільної освіти) тепер логічно пов'язаний з Державним стандартом початкової освіти та засвідчує єдність підходів у освітньому процесі обох ланок.

Ціннісними орієнтирами документа є зміцнення й збереження фізичного та психічного здоров'я дитини, її емоційний розвиток, визнання розвивального потенціалу, безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

Базовий компонент дошкільної освіти містить чотири змістовні частини:

1. Основні положення;
2. Становлення компетентностей дитини в умовах ЗДО;
3. Інваріантний складник розвитку компетентностей дитини;
4. Варіативний складник розвитку компетентностей дитини.

Визначено вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей дошкільнят за такими освітніми напрямками:

- 1) особистість дитини: що включає рухову, здоров'язбережувальну, особистісну компетентності;
- 2) дитина в сенсорно пізнавальному просторі: містить предметно-практичну, технологічну, сенсорно-пізнавальну, логіко-математичну, дослідницьку компетентності;
- 3) дитина в природному довкіллі: має природничо-екологічну компетентність з навичками, що орієнтовані на сталий розвиток);
- 4) гра дитини: включає ігрову компетентність;
- 5) дитина в соціумі: це соціально-громадянська компетентність;
- 6) мовлення дитини: це мовленнєва, комунікативна, художньо-мовленнєва компетентність;
- 7) дитина у світі мистецтв: містить мистецько-творчу (художньо-продуктивна, музична, театралізована) компетентність.

Інваріантна частина Базового компоненту дошкільної освіти містить нові компетентності дитини: природничо-екологічна з навичками, що орієнтовані на сталий розвиток, соціально-громадянська, комунікативна, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована)

Варіативна частина Базового компоненту дошкільної освіти включає нові компетентності дитини: спортивно-ігрова (шахи, футбол, баскетбол), цифрова компетентність (основи цифрової грамотності), соціально-фінансова грамотність, мовленнєва (оволодіння основами грамоти), мовленнєва (оволодіння іноземною мовою), мистецько-творча (хореографія).

Отже, Базовий компонент дошкільної освіти заснований на компетентнісному підході до освіти. Набута компетентність – це результат дошкільної освіти та особистісне надбання, що відображає:

- ✓ емоційно-ціннісне ставлення;
- ✓ сформованість знань;
- ✓ здатність і навички до активного, творчого впровадження набутого досвіду, зумовленого емоційно-ціннісним ставленням і сукупністю засвоєних знань.

Компетентнісний підхід орієнтує на цілісний розвиток дитини, підкреслює важливість закладання в дошкільному віці фундаменту для набуття на подальших вікових етапах розвитку спеціальних знань та вмій.

Слід зауважити, що в оновленому документі прописано роль педагога як фахівця, який стимулює процес розвитку дитини. Так, зокрема, для того щоб сформувати у дітей мовленнєву компетентність, педагог має удосконалювати не власне мовлення, а сприяти розвитку мовлення своїх вихованців тощо. Педагог має бути здатний проявляти рефлексивні уміння (тобто уміння відображення себе, розуміння свого призначення й самоактуалізації, обмірковування своїх професійних завдань, співвідношення себе, можливостей власного «Я» з тим, чого вимагає професія педагога), орієнтуючись на вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей, організаційні та змістовні характеристики освітнього процесу в різних групах дошкільного закладу.

Також з'явився розділ щодо ролі батьків та родини у вихованні та підготовці дитини до школи. В його основі – партнерство вихователя й батьків, спільне створення умов для розвитку дитини. У документі прописані рекомендації та план роботи, яку мають здійснювати батьки у вихованні своєї дитини, які компетентності вони мають допомогти їй опанувати. Більш чітко прописана роль батьків в отриманні кінцевого результату.

Наприклад, для розвитку предметно-практичної компетентності дитини батьки можуть:

- Організувати вдома відповідний простір.

- Наповнити його відповідними матеріалами (на власний розсуд чи за рекомендацією педагогів). Це можуть бути настільні ігри, конструктори, матеріали для малювання, клеєння тощо.

- Пропонувати дитині допомагати з хатніми справами.

- Розмовляти про призначення та застосування різних предметів, безпеку під час користування ними тощо.

На перший погляд, це загальнозрозумілі речі, але в документі йдеться про підвищення культури відповідального батьківства та особливе значення психолого-педагогічного просвітництва батьків.

Проте не слід забувати, що основною діяльністю дітей дошкільного віку являється гра, яка повинна стати для дорослого ефективним інструментом організації освітньої роботи в закладі дошкільної освіти, а для дитини емоційно наповненим досвідом зростаючих можливостей та почуттям задоволення від змістової активності. Позитивний вплив дорослих на розвиток ігрової компетентності полягає передусім у спілкуванні з дитиною; у спільній грі; у створенні ігрового середовища, спрямованого на стимулювання та розвиток ігрових бажань дитини.

Організуючи освітній процес у закладі дошкільної освіти, слід взяти до уваги умови, що зазначені у Базовому компоненті дошкільної освіти:

- участь родини в розвитку дитини;
- взаємодія закладів дошкільної освіти з родинами дітей як учасниками освітнього процесу;
- педагог – це фахівець, який стимулює процес розвитку дитини;
- зміст та організація освітнього процесу;
- універсальний дизайн у закладі дошкільної освіти;
- наступність між дошкільною та початковою освітою;
- роль суспільства/громади в забезпеченні доступної та якісної дошкільної освіти.

Таким чином, дошкільна освіта є невід’ємним складником системи освіти України. Оновлений Стандарт створює умови для цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок.

Список використаної літератури:

1. БКДО: новий стандарт дошкільної освіти URL:<https://www.pedrada.com.ua/article/2895-bkdo-2020-prokt-novogo-standartu-doshklno-osvti>.

Іщенко Людмила,
*д. пед. н., професор кафедри психології
та педагогіки розвитку дитини
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

Журавко Тетяна,
*викладач-стажист кафедри психології
та педагогіки розвитку дитини
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬТНОГО ВІКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність проблеми на соціально-педагогічному рівні визначається сучасним соціальним замовленням суспільства, яке спрямоване на розвиток у випускника закладу дошкільної освіти нових універсальних здібностей, сформованих стійких пізнавальних мотивів, основним із яких є пізнавальний інтерес [1, с. 6].

Аналіз різних теорій формування розумових дій (П. Гальперін, Н. Тализіна, В. Давидов, Д. Ельконін, Ф. Піаже) показав, що ефективність досягнення позитивного результату можлива лише за умов наявності у дітей інтересу в процесі пізнання. Інтерес активізує мислення, а пізнання неможливо без активної думки.

Звернення до пізнавального інтересу в контексті означеної проблеми пов'язано, по-перше, з визнанням концептуального положення філософії про те, що інтерес відображає відносини особистості, які проявляються в результаті впливу реальних умов життя і діяльності людини, по-друге, у процесі історичного пізнання дитина засвоює світ предметів, осягає діалектику його розвитку, успадковує досвід минулого, добудовує предметний світ, «переробляє» природу, виступає як суб'єкт, як активний носій соціальної сутності, як творець [3, с. 35].

У педагогічній теорії і практиці пізнавальні інтереси розглядаються як інтегральне утворення особистості дитини. У працях Ш. Амонашвілі, М. Виноградової, А. Люблінської, Л. Тализіна,

М. Скаткіна, Г. Щукіної пізнавальний інтерес розглядається як стійка риса характеру, що сприяє формуванню активної, творчої, особистості дитини.

Пізнавальний інтерес відомі психологи та педагоги досліджували у таких аспектах: як мотив діяльності (С. Рубінштейн, О. Леонтьєв, В. Бондаревський); як елемент у структурі емоційної сфери (Г. Люблінська, Н. Морозова); як особливий інтелектуально-емоційний стан особистості (Я. Коломінський, О. Реан, Є. Зеєр, А. Маслоу, Г. Щукіна). Вплив пізнавального інтересу на особистість дитини вивчали Т. Піроженко, С. Бурова, С. Ладивір, О. Приходько та ін.

Проблема, розвитку пізнавального інтересу в проектній діяльності дошкільників відображена у наукових роботах Т. Башинської, Н. Гавриш, О. Мащенко, О. Пехоти, Н. Стаднік, Н. Матяш, Т. Піроженко. Дослідники відзначають стимулюючий вплив проектної діяльності на розвиток базових якостей дитини, таких як : активність, ініціативність, самостійність, творчість).

Психологи вважають, що самоцінні форми пізнавального інтересу, бажання, потреби особистості можуть виникнути вже в дошкільному віці при спеціальній організації освітньої взаємодії між дорослими і дітьми.

Поняття «педагогічне проектування» у педагогічній науці є порівняно новим і широко дискутується. Натомість дослідники сходяться в тому, що педагогічне проектування необхідне для максимально продуктивної взаємодії з дитиною в освітньому процесі, створення оптимального алгоритму навчального діалогу, який забезпечує можливість індивідуального творчого засвоєння дитиною світу людської культури. Педагогічне проектування в руслі особистісно-орієнтованого підходу за змістом носить імовірнісний характер, а за методом модельно-гіпотетичний [2].

Для створення педагогічного проекту навчального процесу та навчальних ситуацій, спрямованих на розвиток пізнавального інтересу, необхідно: а) розуміти особистісно-орієнтоване навчання, насамперед, як виявлення суб'єктних особливостей дитини; б) визнавати суб'єктивний досвід дитини як самобутність і самоцінність, будувати педагогічну взаємодію з максимальною опорою на цей досвід; в) узгоджувати в ході навчання соціальний та індивідуальний досвід [5].

Система педагогічного проектування, щоб бути максимально ефективною має включати не тільки теоретичне обґрунтування, а й

реалізацію проекту, систему відстеження результатів педагогічної взаємодії, корекцію проекту відповідно до результатів педагогічної діагностики.

Схарактеризуємо особливості організації проектної діяльності старших дошкільників, спрямованої на розвиток пізнавального інтересу до історії предметного світу.

В умовах дошкільного закладу дуже важлива роль педагога при здійсненні проектної діяльності дітей дошкільного віку. Керівництво проектною діяльністю веде до зміни позиції педагога. Із носія готових знань він перетворюється на організатора пізнавальної діяльності своїх вихованців.

У руслі нашої проблеми проектну діяльність розглядаємо як діяльність по створенню (проектуванню) і реалізації проекту, яка передбачає самостійне виконання дітьми старшого дошкільного віку комплексу дій із розв'язання значущої для них проблеми, що завершується створенням продукту, при емоційній, регулятивній та інструктивній підтримці дорослого.

Зміст проектної діяльності визначається послідовністю роботи над проектом, а саме:

- пошуковий: створення проблемної ситуації, визначення найбільш актуального та посильного завдання для дітей на певний відрізок часу;

- практичний: планування діяльності для досягнення мети (визначення способів вирішення проблемної ситуації, послідовності їх використання); виконання проекту (комплексу дій, що завершуються створенням продукту проекту);

- презентаційний: оформлення продукту проекту, його презентація [2].

У старшому дошкільному віці запитання, мотивом яких є прагнення до пізнання навколишнього світу, збільшуються і стають головними. Збільшення кількості запитань вказує на зміну ставлення дитини до дійсності [2; 6].

У дошкільному віці відбувається інтенсивний розвиток пам'яті, мислення, уяви, мовлення, що уможливорює прагнення дітей займатися інтелектуальною діяльністю, спрямовану на перетворення навколишнього світу.

Таким чином, психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку охоплюють когнітивну, емоційну, поведінкову сфери і забезпечують можливість участі в проектній діяльності.

Для досягнення поставленої мети була організована підготовка вихователів до участі в процесі розвитку у старших дошкільників пізнавального інтересу до історії предметного світу в проектній діяльності. Для чіткого уявлення педагогів про метод проектів, його впровадження в діяльність із дошкільниками необхідно розмежувати два типи проектів: проектну діяльність вихователя та методику, за якою вихователь організовує проектну діяльність дітей [5].

З огляду на результати вивчення стану проблеми в педагогічній практиці дошкільних установ робота з вихователями передбачала вирішення таких завдань, зокрема:

- збагатити знання вихователів про проектну діяльність, її потенційні можливості в розвитку дітей дошкільного віку;

- ознайомити педагогів з технологією проектування, організацією і керівництвом проектною діяльністю дітей старшого дошкільного віку, спрямованої на розвиток пізнавального інтересу до історії предметного світу;

- формувати вміння створювати предметно-стимулююче середовище для організації самостійної проектної діяльності дітей старшого дошкільного віку;

- надавати допомогу в здійсненні аналізу власної педагогічної діяльності, взаємодії з дітьми в процесі організації і керівництва проектною діяльністю;

- стимулювати потребу вихователів у самостійному творчому застосуванні отриманих знань у власній педагогічній практиці [2].

Організація проектної діяльності передбачає створення певних педагогічних умов розвитку у дітей старшого дошкільного віку пізнавального інтересу до історії предметного світу в проектній діяльності, кожна з яких стає пріоритетною на тому чи іншому етапі проекту[2]. Схарактеризуємо їх:

- 1) дорослий як зразок-орієнтир, носій досвіду організації проектної діяльності;

- 2) організація завдань пошуково-творчого, проблемного характеру, що стимулюють пізнавальний інтерес дітей до історії предметного світу;

- 3) створення предметно-стимулюючого середовища в ЗДО.

Пріоритетною педагогічною умовою, керівництва означеною діяльністю є дорослий як зразок-орієнтир, носій досвіду організації проектної діяльності. Виділяючи цю умову, виходили з того, що орієнтація на дорослого сприяє оволодінню дітьми будь-яким змістом, будь-якою діяльністю, зокрема проектною. У силу вікових

психологічних особливостей (копіювання, емоційність, безпосередність тощо) дитина дошкільного віку «відкрита» для дій дорослого, відчуває довіру до нього, чутлива до його оцінки.

Виділяючи другу умову, виходили з того, що розвиток дієвості, усвідомленості, глибини інтересу залежить від підвищення суб'єктної позиції дитини в проектній діяльності, що насамперед визначається характером пропонованих завдань і особливостями взаємодії дитини з дорослим.

Завдання мають бути проблемними, привабливими, посилюючими, припускати різноманітні варіанти розв'язання їх за відсутності єдиного зразка. Суть цих завдань полягала в наданні кожній дитині такої ініціативності, яка допомагала відчути себе «господарем» проблемної ситуації, визначити її подальше розв'язання.

Застосування в освітньому процесі третьої педагогічної умови (створення предметно-стимулюючого середовища) пояснюється тим, що діти, в силу об'єктивних причин, не мають можливість безпосереднього контактувати з багатьма предметами минулого в реальному житті, тому реалізація їхнього інтересу до цих предметів соціально опосередкована дорослим. Однак їх представленість у навколишньому необхідна, оскільки вони матеріалізують у дітей пізнавальний інтерес. «Проектне поле», як предметно-стимулююче середовище, виступило основою для взаємодії дорослого і дитини, джерелом виокремлення проблем, на вирішення яких була спрямована проектна діяльність дітей.

Реалізація цієї умови забезпечує розвиток стійких інтересів у старших дошкільників до історії предметного світу, що проявляється в прагненні розробляти власні індивідуальні проекти, презентувати їх іншим дітям і дорослим.

Таким чином, пізнавальний інтерес дошкільників розвивається в співпраці з дорослим, у спільній з ним проектній діяльності, яка в процесі засвоєння дитиною новим змістом змінює свою форму. Так само поступово змістовно змінюється цілеспрямована пізнавальна активність самої дитини, а координуюча функція дорослого підтримує ці зміни. Педагогічна підтримка дорослого має бути спрямована на розширення потенційних можливостей дитини, своєчасне виявлення пізнавальних інтересів та створення умов в сучасному освітньому середовищі закладу дошкільної освіти, що забезпечують цей розвиток. Без допомоги дорослого дитина не завжди здатна якісно спроектувати свою діяльність, творчо підійти до її розв'язання.

Тому спільні зусилля педагогічного колективу та сім'ї мають забезпечити умови для розвитку у дітей старшого дошкільного віку пізнавального інтересу до предметного світу в проектній діяльності, що і буде перспективою подальших розвідок.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Київ, 2020. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf> (дата звернення: 09.02.2021).
2. Кузина, А.Ю. Развитие у детей старшего дошкольного возраста познавательного интереса к истории предметного мира в проектной деятельности : учебно-методическое пособие. Тольятти : ТГУ, 2009. 60 с.
3. Люблинская А.А. Детская психология : учебник. Москва : Просвещение, 1971. 415 с.
4. Маслоу А. Г. Мотивація і особистість. СПб. : Євразія, 1999. 411 с.
5. Метод проектів у діяльності дошкільного закладу / уклад. Л.А. Швайка. Харків : Вид. група «Основа», 2010. 203 с.
6. Становлення внутрішньої картини світу дошкільника : монографія / Т.О. Піроженко та ін.; за ред. Т.О. Піроженко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 236 с.

*Карнаух Леся,
к. пед. н., доцент кафедри психології та
педагогіки розвитку дитини Уманський
державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, Україна*

ДО ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВИХОВАНЦІВ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСАДАХ

Нові трансформаційні процеси у світовій спільноті й у нашій державі, початок ери повноправності буття жінки та чоловіка потребують глибшого осмислення психолого-педагогічних механізмів гендерної соціалізації підростаючого покоління як передумови повноцінної реалізації «Я». Самодостатність, особистісне зростання, креативність, розвиток внутрішнього світу жінки і чоловіка поступово стають першочерговими цінностями, оскільки свобода особистості може бути досягнута шляхом саморозвитку, руйнацією стереотипів.

Проблема гендерного виховання знаходить відбиття в нормативно-правових документах України: Конституції України, Законах України: «Про освіту», «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», «Про дошкільну освіту», «Національній доктрині розвитку освіти», Базовому компоненті дошкільної освіти, Програмі «Дитина».

Наукове вивчення цієї проблеми має свою історію та розгалужується на різні напрями. Питанням гендерного становлення особистості присвячено праці С. Гаубаса, Д. Ісаєва, О. Кікінеджи, Н. Коцур, О. Кузнецова, В. Кравця, О. Олійник, О. Сечейко, М. Ткалич. Питанням гендерного виховання молоді займалися: О. Вейнингер, А. Кочарян, Л. Долгих, С. Макаренко, С. Линник, Т. Репіна, Л. Чернецька, Л. Харченко, А. Чубатенко. Проблема гендерної соціалізації підлітків та школярів вивчалася в дослідженнях таких науковців, як: Р. Бернс, О. Т. Говорун, С. Вихор, Н. Городнова, А. Кочарян, О. Лосєва, В. Москаленко, Т. Кравченко, Т. Аналіз практики освітнього процесу у дошкільних навчальних закладах показує, що соціалізація дітей старшого дошкільного віку у відповідності з їх гендерною приналежністю відстає від реальних потреб та не відповідає сучасним вимогам.

Недооцінка педагогічного впливу на соціальні прояви статі при формуванні та розвитку дитини може призвести до серйозних проблем, які складно піддаються корекції у більш зрілому віці. По своїй суті гендерна соціалізація – це процес цілеспрямованої взаємодії та впливу на дітей задля формування у них психології статі. Вона включає усвідомлення дитиною власної гендерної приналежності та пов'язаної з нею психосексуальної та соціосексуальної орієнтації, тобто, оволодіння соціопсихологічною роллю.

Отож, сьогодні не можна говорити про компетентність сучасного педагога без вивчення ним особливостей та методики здійснення гендерної соціалізації вихованців старшого дошкільного віку на сучасних психолого-педагогічних засадах. Мова йде про визнання самоцінності дитинства, застосування принципів особистісно-орієнтованого навчання і виховання, реалізацію культуротворчої функції в новій, розвивально-освітній парадигмі, системний підхід до гендерної соціалізації дитини старшого дошкільного віку на засадах гуманізму та демократизму (Т. Говорун [1], О. Кікінеджи). Гендерний підхід” української педагогічної думки, що розроблений вітчизняними класиками, є підґрунтям для сучасних стандартів рівноцінності статей, створення сучасної моделі гендерної соціалізації [2].

Вимагають дослідження питання вивчення ефективних методів, форм роботи здійснення гендерної соціалізації старших дошкільників, удосконалення професійної компетентності вихователів, в основі яких лежить сприйняття дитини як неповторної цілісної органічної особистості.

Список використаної літератури:

1. Говорун Т. В. Гендерна психологія : навч. посіб. К. : Академія, 2004. 308 с.
2. Кікінежди О. Гендерне виховання змалку. *Дошкільне виховання*. 2006. – № 2. – С. 3-6.

Колісник Людмила,
*викладач кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Нетрадиційні методи корекції мовлення – це комплексний процес створення, розповсюдження, впровадження та використання нового практичного засобу, спрямованого на розкриття потенційних можливостей дитини, досягнення нею оптимального рівня розвитку [4].

Аналіз досліджуваної літератури засвідчив, що науковці та практики в галузі логопедії у пошуках ефективних засобів корекції мовленнєвих порушень частково або повністю застосовували у своїх розробках нетрадиційні методи,

зокрема, Л. Белякова, Ю. Гаркуша, Р. Клепікова, М. Кольцова, О. Оганесян, М. Гіоддьяков, Н. Ринкова, Л. Цеханська та ін. [1,2].

Успішна корекція відхилень у мовленнєвому розвитку дитини і лінгвістична підготовка її до школи пов'язана з правильним визначенням змісту, методів і прийомів мовного навчання.

Застосування нетрадиційних методів корекції визнано в сучасній педагогічній науці одним з ефективних засобів профілактики і корекції порушень у мовленнєвому розвитку. Ефективність нетрадиційних методів тим краще, чим раніше розпочато їх реалізацію. Особливо важливим є застосування нетрадиційних методів в корекції мовленнєвих вад у дітей з важкими порушеннями мовлення (дизартрія, алалія, заїкання, афазія та ін.).

Використання нетрадиційних методів покращує у дитини пам'ять, увагу, підвищує працездатність, нормалізує стан нервової системи, усуває стреси, знижує рівень стомлюваності, регулює емоційно-вольову сферу дитини, спонукає розуміння дитиною своїх переживань, пошуку способів їх подолання.

Дані методи сприяють розвитку комунікативної функції мовлення, при цьому помітно підсилюють ефект роботи логопеда. Нетрадиційні методи відмінно поєднуються в комплексній корекції мовлення за рахунок того, що дитина краще запам'ятовує і засвоює мовленнєвий матеріал.

Корекційні заняття з використанням нетрадиційних методів, спрямованих на подолання порушень мовлення, орієнтовані на [3]:

- розвиток сенсорного і чуттєвого сприйняття навколишнього світу;

- рішення емоційно-вольових проблем дитини;

- розвиток просторових уявлень, рухової координації, усвідомлення власного тіла;

- розвиток загальної та дрібної моторики;

- формування позитивної самооцінки дитини з мовними порушеннями;

- розвиток артикуляційної моторики;

- розвиток фонематичних процесів;

- розвиток лексичних навичок;

- розвиток лексико-граматичної сторони мовлення;

- розвиток зв'язного мовлення.

- *Інформаційно-комунікаційні технології* у системі корекції порушень мовлення використовуються на різних етапах логопедичної роботи [5].

Тяжкі порушення мовлення обмежують пізнавальні можливості дітей, по-роджують емоційно-вольову незрілість, слабку регуляцію довільної діяльності, порушення окремих видів гнозису й праксису та виражену моторну незручність. У дітей цієї групи вкрай низька працездатність. Корекційна робота з такими дітьми звичайними методами і прийомами не завжди дає ефективні результати. Діти з тяжкими порушеннями мовлення потребують додаткової стимуляції. Тому спеціальне середовище одночасно забезпечує розвиток сенсорно-перцептивної сфери дітей і стимулює їх мовленнєву активність [1].

На сьогодні розроблені спеціалізовані комп'ютерні програми для дітей з різними мовленнєвими порушеннями: «Ігри для Тигри», «Світ за твоїм вікном», «Склад числа», «Склад слова», «Ігри в середовищі «Logo», «Моє життя», «Стрічка часу», «У міському дворі», «Видиме мовлення», «Дельфа-142», «Мовленнєвий калейдоскоп», «Алік. Скоро в школу», «Планета чисел для малюків», «Забавні картинки», «Весела Абетка Кирила та Мефодія», «Чарівний буквар»,

«Флора та фауна», «П'ятачок і різні звірі», «Дракоша і цікава географія», «Вінні-Пух вчиться читати», «Вінні-Пух в чарівному лісі»; «Гарфілд – малюкам. Розвиваємо мислення», «Гарфілд – малюкам. Розвиваємо мовлення», «П'ятачок у чарівному лісі», «Дракончик Гоша рятує черепах», «Баба Яга вчиться читати» і та інші. Ці комп'ютерні програми відображають кілька аспектів логопедичної роботи: розвиток когнітивних функцій, збагачення словника, розвиток граматичних структур, вдосконалення зв'язного мовлення.

Здоров'язберігаючі технології належать до числа ефективних засобів корекції мовлення дітей при мовленнєвих порушеннях, допомагають досягненню максимально можливих успіхів у подоланні не тільки мовних труднощів, але і загального оздоровлення дітей старшого дошкільного віку. На тлі комплексної логопедичної допомоги здоров'язберігаючі технології, не вимагаючи особливих зусиль, оптимізують процес корекції мовлення дітей і сприяють оздоровленню всього організму дитини. Для досягнення найкращих результатів у роботі з постановки звуків, щоб процес був більш цікавим і захоплював дітей, застосовуйте такий метод як біоенергопластика – це співдружннн взаємодія руки і мови (сполучена гімнастика). Це справляє надзвичайно благотворний вплив на активізацію інтелектуальної діяльності дітей, розвиває координацію рухів і дрібну моторику, відзначаються позитивні структурні зміни в організмі: синхронізується робота півкуль головного мозку, розвиваються здібності, поліпшується увага, пам'ять, мислення, мова. Застосування біоенергопластики ефективно прискорює виправлення дефектних звуків у дітей зі зниженими та порушеними кінестетичними відчуттями, так як працююча долоня багаторазово підсилює імпульси, що йдуть до кори головного мозку від мови. Синхронізація роботи над мовленнєвою і дрібною моторикою вдвічі скорочує час занять, не тільки не зменшуючи, але навіть посилюючи їх результативність. Вона дозволяє швидко прибрати зорову опору – дзеркало і перейти до виконання вправ за відчуттями.

Крім вправ для кистей і пальців рук, на заняттях використовують гімнастику для очей. Ці вправи сприяють розвитку концентрації уваги, забезпечують міжпівкулеву взаємодію, навички вольової регуляції, уміння керувати рухами і контролювати свою поведінку.

Так як більшість дітей з мовними порушеннями потребують регулювання психічних процесів збудження і гальмування, то на заняттях потрібно застосовувати таку форму навчання, як малювання

пальцями. Цей процес малювання впливає на емоційний стан, дихальну функцію і психіку, розвиває мовлення і готує руку до письма.

Рухова діяльність ігрового характеру (фізкультхвилинки, психогімнастика, ігрові вправи з поперемінним м'язовим напруженням і розслабленням та ін.) викликають позитивні емоції у дітей. Рухова активність як переключення на нову діяльність забезпечує активний відпочинок, підвищує працездатність, попереджає перевтому, сприяє розвитку рухливості нервових процесів, створює у дітей врівноважений нервово-психічний стан. Для занять бажано підбирати динамічні паузи з використанням вправ, які синхронізують роботу півкуль, сприяють поліпшенню запам'ятовування, підвищують стійкість уваги. В процесі проведення фізкультхвилинки, під час яких рухи поєднуються зі словом, природно і ненав'язливо коригує поведінку дітей, розвивається м'язова активність, коригуються недоліки мовлення, активізується наявний словниковий запас. Вміло підібрані нескладні вірші, лічилки, чистомовки допомагають відпрацюванню поставлених звуків, закріплюється лексичний матеріал.

Терапевтичний вплив зображувальної творчості на дитину складається з багатьох факторів. Створення приємної і затишної атмосфери дозволяє отримати задоволення і підвищує самооцінку. Сам процес роботи вимагає від дитини відповідального мислення та дії. Активізується фантазія, розвивається терпіння та спокій. Дитина вчиться продуктивно використовувати, контролювати і керувати своїми моторними імпульсами; розвивається сприймання, моторика, мислення, мовлення, концентрація. Творча робота підвищує мотивацію, гарантує визнання з боку оточуючих, формує самоствердження і самосвідомість.

Важливе місце у розмаїтті засобів впливу на формування особистості дитини посідає *театралізована діяльність*. Цей особливий вид мистецтва органічно поєднує в собі художнє слово, драматичну дію, поезику, живопис, музику та літературу. Він допомагає дитині глибше пізнати себе, внутрішній світ, спонукає її до самовдосконалення, викликаючи естетичні почуття та емоції в ході театралізованого дійства, забезпечує мовленнєву діяльність спонтанно.

Таким чином, комплексне застосування елементів нетрадиційних методів корекції сприяють гармонійному, особистісному, інтелектуальному і мовленнєвому розвитку дитини і стають

перспективним засобом корекційно-розвиваючої діяльності логопеда дошкільного закладу.

Список використаної літератури:

1. Кузьміна Т.В. Нетрадиційні методи роботи в корекційній педагогіці / Т.В.Кузьміна // Дефектолог. – 2013. - №10. – С. 27-31.
2. Кольцова М.М. Ребенок учится говорить // Пальчиковый игротренинг / М.М.Кольцова, Д.В.Сергеева. – Екатеринбург: У- Фактория, 2006. – 224с.
3. Кравець Л.Я. Використання логоритміки та пластико-ритмічної гімнастики для профілактики мовленнєвих порушень: Нетрадиційні прийоми в запобіганні порушень мовлення (ігротерапія, фітотерапія, ароматерапія, музикотерапія, хромотерапія, літотерапія) / Л.Я.Кравець // Дефектолог. – 2009. - №9. – С.33-39.
4. Мухина С.А. Нетрадиционные педагогические технологии в обучении / С.А.Мухина, А.А.Соловьева. – М. : Феникс. 2004. – 384с.
5. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2019 року, м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. – 196 с.

Кравчук Неля,
*к. пед. н., доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, Україна*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ПСИХОЛОГА ЗДО

Важливою складовою професійної діяльності психолога є практична діяльність, спрямована, зокрема, на психологічне консультування, діагностування та корекцію в рамках актуальних суспільних запитів, впровадження наукових здобутків у практичну площину закладів дошкільної освіти (ЗДО).

Відтак, у ЗДО використовуються різні інноваційні техніки і технології психокорекційної роботи: інтерактивна взаємодія, психогімнастика, інсценізація, казкотерапія, лялькотерапія, музикотерапія, малювання на склі, на піску (метод сендплей), зняття

емоційного напруження, сміхотерапія, пальчикова гімнастика, рухова гімнастика з метою підготовки тіла до руху, імпровізаційні, танцювально-рухові, музично-ритмічні ігри, дихальна гімнастика, лікування малюнком; арт-терапія; ігрова терапія; танцювальна терапія; релаксаційні техніки; використання ІТ-технологій, вправи, орієнтовані на зняття напруги, казкотерапевтичні вправи, сюжетно-рольові ігри, медитативні техніки, методи арт-терапії, методи невербальної активності, сучасні інноваційні тренінгові психотехнології тощо.

Окрім того, психологом використовуються нетрадиційні форми проведення занять (комбіновані, інтегровані, проект) та нестандартні заняття (мандрівки, години ввічливості, уроки милування природою, заняття-пошук, заняття-казка, заняття-тренінг) та ін. [1]. Зазначимо, що головною умовою ефективності їх проведення є правильне та цілеспрямоване керівництво з боку педагога на всіх етапах заняття, зокрема:

- створення ситуацій, що спонукатимуть дітей до взаємодопомоги, співпраці;
- забезпечення успіху дітей у спільній ігровій діяльності;
- урахування індивідуальних особливостей, рівнів сформованості соціальної зрілості дітей;
- сприяння творчому характеру ігрової діяльності дітей;
- забезпечення єдності формування знань, почуттів та поведінки дітей.

Цінними для нашого дослідження є експресивно-творчі ігри (за М. Мушкевич, С. Чагарною) для дітей та членів родини, які є середовищем, в якому дорослі можуть усвідомити рівень задоволеності власних потреб та основні патерни реагування в емоційно-заряджених ситуаціях; отримати досвід прояву безумовного прийняття дитини, знайти баланс між визнанням права дитини на аутентичність та самовираження та наданням меж безпечної поведінки, навчитися недирективному спілкуванню, розширити власний репертуар самовираження; а у дітей в атмосфері безпеки та задоволення базових емоційних потреб формуватимуться навички самопізнання, самоусвідомлення, вони навчатимуться адекватному самовираженню, спілкуванню, розумінню власних меж та меж іншої людини. Відповідно першочерговості задоволення емоційних базових потреб програма складається з 3 блоків:

1. «Наш безпечний світ» (містить вправи на самопізнання, самоусвідомлення, навчання безоцінному прийняттю себе та іншої людини, на формування позитивної самооцінки, набуття досвіду

перебування в безпечному оточенні, та позитивного досвіду тактильно-кінестетичної взаємодії);

2. «Я та інші» (вправи на прояснення уявлень про бажання, прагнення, фантазії, особистісні характеристики дітей та дорослих, на вільне емоційне самовираження, на розширення репертуару поведінкового реагування та стратегій міжособистісних взаємин; на розвиток кінестетичної емпатії, на відчуття власних меж та меж іншої людини); інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості.

3. «На шляху до гармонії» (вправи на узагальнення та набуття досвіду вільного творчого самовираження) [3].

Робота з дітьми в процесі такої діяльності спрямована не тільки на зниження високого рівня тривожності, агресії, депресії дітей з емоційними проблемами, а також на їх особистісний розвиток, зміцнення довіри до себе, оволодіння експресивними засобами подолання страху перед самовираженням. Розвиток емоційної сфери в процесі експресивно-ігрової практики дітей та дорослих – це, з одного боку, поглиблення та збагачення змістових компонентів емоційної сфери (емоції), з іншого боку, збагачення та розширення інструментальних компонентів (засоби вираження).

Таким чином, впровадження інтерактивних методів, технологій та технік у психологічну практику ЗДО відбувається в цікавих формах, без труднощів. Техніки не мають вікових обмежень, протипоказань, а мова використовуваних технологій, проста і зрозуміла. Особливе значення простоти технік виникає при роботі з дітьми, у випадках, коли дитина не може висловити переживання вербально, а невербальна експресія допомагає виплеснути внутрішні переживання, використовуючи художній образ.

Список використаних джерел:

1. Инновации в психологии. URL: <https://viafuture.ru/katalog-idej/innovatsionnye-tehnologii-psiologii> (дата звернення: 16.05.2021).
2. Інноваційні технології в дитячому садку. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1614-z-chogo-pochati-vprovadjennya-innovatsynih-tehnology-u-dityachomu-sadku> (дата звернення: 16.05.2021).
3. М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна Основи психотерапії. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf> (дата звернення: 16.05.2021).

Крамська Зоя,
*в.о. директора, заступник директора
з навчальної роботи, викладач вищої
кваліфікаційної категорії, викладач-методист КВНЗ
«Уманський гуманітарно - педагогічний коледж
ім. Т. Г. Шевченка», Україна*

ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Актуалізація проблеми підготовки дитини до школи вимагає від педагогічних колективів закладів дошкільної освіти відповідності сучасним тенденціям розвитку, конкурентоспроможності в умовах, що відповідають соціальним запитам суспільства і батьків. Важливою умовою підвищення якості освіти, її доступності є спадкоємність дошкільної і початкової ланок, спрямованої на створення і збереження у дитини цілісної картини світу. Основні положення, що стосуються розвитку особистості дитини, можна згрупувати за напрямками:

- розвиток допитливості у дитини дошкільного віку як основи розвитку пізнавальних здібностей майбутнього учня початкової школи;

- формування творчої уяви як напряму інтелектуального і особистісного розвитку дитини;

- розвиток уміння спілкуватися з дорослими й однолітками – як однієї з необхідних умов успішності освітньої діяльності.

Система дошкільної освіти в Україні має характеристики:

- для споживача освітньої послуги (дитина) якість умов освітнього процесу є пріоритетною, а для замовника (батьки дитини) – суб'єктивною;

- відсутність формалізованого результату щодо завершення освітньої програми;

- несаможиттєвість споживача послуг;

- низька мобільність дітей.

Також наявні недоліки у системі фінансово-економічних відношень закладів дошкільної освіти:

- не розподілено сфери відповідальності між виконавцем та замовником освітніх послуг;

- фінансується заклад, а не освітні послуги;

- відсутній взаємозв'язок між бюджетними витратами та обсягом і якістю послуг;
- заробітна плата педагогів не залежить від інтенсивності та якості освітніх послуг;
- чинна система фінансування дошкільної освіти породжує соціальну несправедливість:
  - у різних закладах дошкільної освіти різний обсяг коштів на одного вихованця;
  - частина замовників не має можливості скористатися бюджетною освітньою послугою, тому що недостатньо місць у закладах дошкільної освіти.

Наведені положення свідчать, що вирішення проблеми повинно відбуватись за двома напрямками узгодження: мети і змісту дошкільної освіти; змісту і способів пізнавальної діяльності дошкільників на різних вікових етапах.

Ефективне оновлення дошкільної освіти пов'язано з особистісно-зорієнтованою концепцією (І.Бех, І.Якиманська тощо); культурологічним підходом в освіті (В. Біблер тощо). Пріоритетним у вирішенні цієї проблеми є єдиний підхід до побудови освітнього процесу, включаючи технологію оцінювання якості освіти. Це дозволяє створити у закладах дошкільної освіти єдиний освітній простір.

Конкурентоспроможність системи дошкільної освіти – це її перевага щодо інших аналогічних об'єктів, яка характеризується вмінням задовольняти освітні потреби населення за рахунок надання відповідних послуг; актуалізувати свою діяльність відповідно до чинного правового, нормативно-методичного, інформаційного психолого-педагогічного забезпечення[2]. Освітня ідея сформульована як розвиток індивідуальних можливостей дитини у різних аспектах людського життя, становлення основ внутрішньої свободи і самостійності дитини у відносинах з оточуючими людьми і середовищем. Заклади дошкільної освіти розвивальні і охоронні з погляду фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я дитини.

Під розвивальним освітнім середовищем розуміємо спеціально змодельовані умови, що забезпечують різноманітні варіанти вибору шляху розвитку і дорослішання особистості. Створення освітнього середовища дозволяє дитині усвідомити власні можливості, виявити ініціативу і всесторонньо реалізувати себе завдяки вирішенню завдань:

– Визначити специфіку гармонії дитини і освітнього простору, причини можливого конфлікту між ними, позначити межі прояву цього конфлікту.

– Виявити властивості і характеристики освітнього простору і процесу його створіння, провести на цьому ґрунті критичний аналіз сучасного стану взаємодії дитини і предметного світу.

– Розглянути процес проектування як систему, що охоплює дитину, яка має певні психічні риси.

– Проаналізувати методи проектування предметного середовища для подальшого включення цих методів до моделі проектування освітнього простору.

– Виявити структурні елементи моделі проектування освітнього простору і визначити характер їх взаємозв'язку.

Розглядаючи освітній простір як систему чинників, його створення можливо, якщо:

– модель освітнього простору охоплює функціонально пов'язані зовнішні і внутрішні компоненти;

– модель зв'язана з елементами предметно-просторового середовища і сучасних інноваційних педагогічних технологій;

– проектування і реалізація освітнього простору орієнтовано на показники особистісного розвитку і зростання дитини і педагога.

У закладах дошкільної освіти використовуються традиційні і сучасні авторські підходи адаптовані до дошкільного віку інноваційні технології (Ш.Амонашвілі, С.Лисенкова, М.Монтессорі, Б. Нікітін та ін.). Реалізація моделі освітнього простору веде до особистісного розвитку і зростання як дитини, так і педагога. Це виражається по відношенню до дитини у:

– зниженні або відсутності загальної тривожності;

– емоційно-позитивному ставленні до інших людей, природи, себе;

– пізнавальної активності;

– прагненні створювати свій творчий продукт;

– підвищенні рівня самооцінки особистості дитини.

Закономірності педагогічного проектування освітнього простору пов'язано з розумінням його як інноваційного процесу, що проходить етапи локальних, модульних і системних змін з урахуванням зовнішніх і внутрішніх умов.

Принципи проектування освітнього простору охоплюють:

- розвиток дошкільника в контексті особистісно-зорієнтованого підходу з урахуванням сензитивних періодів, провідних видів діяльності, творчого розвитку дитини;
- урахування соціокультурного контексту проектування, його культуровідповідності та діалогічності;
- збагачення умов розвитку від мономоделі середовища до середовища відкритого типу;
- інтеграцію спілкування, пізнавальної, перетворювальної, оцінно-контрольної та інших видів діяльності дитини;
- взаємодію соціокультурного досвіду, професійного, особистісного досвіду педагога і особистісного досвіду дитини;
- співтворчість і співпраця всіх суб'єктів освітнього простору.

Проектування освітнього простору – складний багаторівневий процес, що реалізує у взаємозв'язку діагностичну, проектно-нормативну, прогностичну, організаційно-координаційну, коректувальну, аналітико-інформаційну педагогічну діяльність.

Об'єктами проектування освітнього простору є: вихованість і навченість дітей, професійна компетентність і майстерність педагога, процеси педагогічної діяльності. Основними функціями управління проектуванням освітнього простору науковці вважають інформативну, мотиваційну, розвивавальну, координаційну. Сучасний освітній процес неможливий без інноваційного оновлення, залучення нових технологій, апробації і адаптації до сучасних вимог нового змісту. Значну роль в розвитку освітнього простору, його відповідності гуманістичній парадигмі освіти посідає педагогічне проектування.

Педагогічне проектування розглядається як феномен, що виник у результаті взаємодії новітніх тенденцій у розвитку педагогічної теорії і інноваційної педагогічної практики, а також як компонент процесу рішення педагогічної проблеми [5]. Педагогічне проектування здійснюється як науково-теоретичне дослідження у послідовності: історія – методологія – теорія – технологія. Проектування освітньої системи припускає знання об'єктивних закономірностей процесу навчання, яка досягається як результат його теоретичного дослідження [1]. Проектування і здійснення перетворень у сучасному закладі дошкільної освіти здійснюються з урахуванням самодостатності, компенсаторних можливостей, здібності до саморозвитку соціокультурного освітнього простору міста за рахунок його внутрішніх ресурсів.

Відмінною рисою педагогічного проектування є його спрямованість на створення і зміну організованих процесів розвитку,

виховання і навчання. Воно дозволяє обґрунтовувати прогноз, розробку і реалізацію змін у конкретному педагогічному середовищі, які сприяють його вдосконаленню. Під педагогічним проектуванням ми розуміємо професійну діяльність педагога, що ініціюється проблемою, яка охоплює строго впорядковану послідовність дій, які приводять до інновацій у практиці.

Технологія педагогічного проектування припускає цілеспрямоване створення нових, доцільних форм діяльності спочатку за допомогою випереджаючих уявлень, а потім шляхом реалізації відповідного проекту. При такому підході доводиться не просто описувати те, що вже з'явилося у реальності, але створювати на основі теоретичного бачення те, чого до здійснення проектної роботи не було. Отже, інноваційний процес нерозривно пов'язаний з педагогічним проектуванням.

Отже, впровадження у практику технології педагогічного проектування забезпечує створення сприятливого середовища, спрямованого на відкриття, актуалізацію ресурсів творчого розвитку особистості, завдяки технології педагогічного проектування у закладі дошкільної освіти може бути створено самобутню ситуацію розвитку особистості дитини з урахуванням реальних педагогічних ресурсів.

Список використаної літератури:

1. Данилюк А.Я. Теоретико-методологические основы проектирования интегральных гуманитарных образовательных пространств/ Автореф....докт. пед. наук. 13.00.01. – Ростов-на-Дону: РГПИ, 2001. – 24 с.
2. Детский сад – открытое развивающее пространство /Составитель М.С. Аромштам. – М.: Эврика, 2003. – 208 с.
3. Осорина М.В. Секретный мир детей в пространстве мира взрослых. – СПб: Издательство "Питер", 2000. – 288 с.
4. Щедровицкий Г.П. Система педагогических исследований (Методологический аспект) // Педагогика и логика. М.: Педагогика, 1993. –194с.

*Кривда Валентина,
викладач кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини*

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метою державної Національної програми «Освіта» («Україна ХХІ ст.») є виведення освіти в Україні на рівень розвинутих країн світу, що можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки і впровадження сучасних інноваційних технологій в систему дошкільної освіти. Перетворення в сучасній вітчизняній освіті, реформа дошкільної освіти та оновлення Базового компоненту дошкільної освіти 2021 вимагає перегляду рівнів готовності майбутніх вихователів до освітньої діяльності. Сучасним закладам дошкільної освіти потрібні фахівці, які володіють професійною майстерністю, мають ґрунтовну та психолого-педагогічну підготовку, вміють використовувати інноваційні технології в освітньому процесі.

У зв'язку із зазначеним вище, процес підготовки майбутніх вихователів у закладі вищої освіти має сформулювати у майбутніх вихователів: високий рівень професіоналізму, інноваційний характер науково-педагогічного мислення, готовність до творчих рішень, сприяти розвитку креативного мислення, потребу брати участь в обміні думками проблем і проектуванні освітнього процесу.

Мета статті полягає у визначенні компонентів готовності майбутнього вихователя закладу застосування інноваційної діяльності у дошкільній освіті.

Як зазначає В. Кремень: «фахова підготовка майбутнього вихователя характеризується вимогами, що ставляться до особистості вихователя і до характеру його фахової діяльності. Якісна освіта має виховувати інноваційну особистість, здатну до сприймання і творення змін, спроможну до досягнення потреби в інноваціях і їх продукування» [5, с. 5].

У низці сучасних досліджень науковців (І. Бега, А. Вірковського, О. Дубасенюк, Г. Балл, В. Дорохіна, Л. Карамушки, В. Моляко, С. Равикович та інших), визначено особливості, які необхідно

розвивати у майбутніх педагогів в процесі професійно-педагогічної підготовки.

Так О. Коберник зазначає, що необхідно розвивати готовність здобувачів педагогічних навчальних закладів до впровадження інноваційних педагогічних технологій.

Проте, незважаючи на наявність праць науковців із проблеми готовності фахівців до фахової діяльності, проблема готовності майбутніх вихователів до інноваційної діяльності у закладі дошкільної освіти є недостатньо вирішеною в педагогічній науці як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

У специфіці оновленої освітньої парадигми проблема розвитку фахової готовності майбутніх вихователів у закладах дошкільної освіти, на нашу думку, є актуальною. Фахова готовність педагогів до інноваційної діяльності передбачає формування таких компетентностей, що забезпечать майбутньому вихователю закладу дошкільної освіти можливість розумно і компетентно здійснювати інноваційну діяльність та є логічним результатом спеціальної підготовки, самовизначення. Засадами інноваційних освітніх процесів є інноваційна діяльність, зміст якої зводиться до оновлення освітнього процесу, впровадження інновацій у традиційну систему освіти.

Ефективність готовності майбутніх вихователів досягається лише тоді, коли ґрунтується на знаннях фахових потреб педагога, їх внутрішньої мотивації виявляти власну потребу, зацікавленість в отриманні науково-методичної допомоги з питань підготовки майбутніх вихователів до впровадження інноваційної діяльності у закладі дошкільної освіти.

Інноваційна діяльність – є основою сутності практичної педагогічної майстерності у педагогічній діяльності, орієнтованої на реформування та розвиток освітнього процесу з метою досягнення ефективних результатів, отриманні нових знань, переформатування якісно іншої педагогічної практики. Результатом інноваційної діяльності є нововведення, що успішно модулюють систему освіти, сприяють її розвитку та визначаються як нові чи покращені.

Готовність майбутніх вихователів до інноваційної діяльності – це особистісне передбачення існування у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до фахової діяльності, оволодіння дієвими способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії. Вона є основою активної позиції майбутнього вихователя, яка сприяє до інноваційної діяльності та розвиває її продуктивність.

Готовність до інноваційної діяльності формує інноваційну позицію педагога. За змістом це інтегрований процес, який містить різносторонні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих компонентів фахової готовності, вона є вихідним положенням успішної діяльності педагога, максимальної ефективності його можливостей, виявлення оригінальних, творчих ресурсів.

Дослідники педагогічної готовності до інноваційної діяльності обґрунтовують свої варіанти її структури. Зокрема, український науковець О. Коберник на основі заглиблення в зміст проблеми готовності до педагогічної діяльності виділяє такі основні компоненти готовності до впровадження інноваційних технологій:

- мотиваційний, до складу якого увійшли такі показники: установка на особливу значущість і важливість нових освітніх технологій у сучасному навчально-виховному процесі; прагнення до активного вивчення педагогічних інновацій; бажання майбутнього вчителя творчо й неординарно проектувати педагогічну діяльність;

- когнітивний – інтеграція психологічних, педагогічних і технологічних знань;

- операційний – уміння, що набуті студентами під час опанування змісту психолого-педагогічних і фахових дисциплін, а також самостійної діяльності в період педагогічних практик [3, с. 112].

Процес формування готовності майбутнього вихователя у закладі дошкільної освіти до інноваційної діяльності комплексний, його фундамент складають послідовності між фаховими інструкціями, поглядами і діяльністю, між розумовими, емоційно-вольовими і функціональними механізмами та фактами в структурі фаху. Розумово-емоційні процеси та факти є основою кваліфіковано-етичних рівнів. Організована взаємодія між мисленням педагога і його почуттями, емоційне сприйняття мети інноваційної діяльності закладено в основу поведінки педагога, а експертиза особистісного змісту забезпечує розвиток готовності до інноваційної діяльності.

На нашу думку, готовність майбутнього вихователя у закладі дошкільної освіти до інноваційної діяльності – це розуміння та активний стан, який забезпечує особистісну самореалізацію під час виконання інноваційних завдань на основі компетентностей, творчого використання індивідуально-психічних особливостей та розумового потенціалу в процесі фахової діяльності.

Для забезпечення готовності майбутнього вихователя до інноваційної діяльності необхідні організаційні, інноваційно-технологічні, методичні та педагогічні умови, а саме:

- створення інноваційного розвивального освітнього середовища, спрямованого на розвиток у педагога компетентностей;
- координація гармонійної та систематичної роботи всіх структур факультету закладу вищої освіти;
- організація методичної системи закладу вищої освіти, що орієнтована на цілеспрямований розвиток фахових компетентностей педагога: пошук новітніх методів, методик, інноваційних технологій, засобів та організаційних форм навчання, які б сприяли виявленню фаховості вихователя до інноваційної діяльності та заохочували їх розвиток і саморозвиток у процесі інноваційної діяльності.

Чинниками освітнього закладу є забезпечення необхідною навчальною, навчально-методичною і методичною літературою, яка сприяє ефективному розвитку готовності майбутніх вихователів до впровадження педагогічних технологій.

Отже, майбутні вихователі, яких готує заклад вищої освіти, які творчо ставляться до інноваційної діяльності, мають глибокі й суттєві знання про сучасні інноваційні підходи до розвитку, навчання й виховання, володіють новітніми технологіями і створюють власні. Готовність майбутнього вихователя до впровадження інноваційної діяльності є найважливішим орієнтиром фахової діяльності.

Список використаної літератури:

1. Бех І. Д. Принципи інноваційної освіти. *Освіта і управління*. 2005. Т. 8. С. 7–21.
2. Вірковський А. П. Інноваційна діяльність педагога і студента як умова формування інноваційної культури. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Випуск 24. 2005. С. 49–52.
3. Двадцятипятилетие научной школы «Подготовка творческого учителя»: проблемы, поиски, решения: коллектив. моногр. очерк / [А. И. Кузьминский и др.; ред. Л. Кондрашова]. Черкассы: ЧНУ им. Богдана Хмельницкого, 2014. 233 с.
4. Дубасенюк О. А. Інноваційна діяльність як провідний чинник професійної підготовки майбутніх учителів: досвід та перспективи розвитку. *Філософія педагогічної майстерності*: Зб. наук. пр. / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського / ред. кол. : Н. Г. Ничкало (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ „Вінниця”, 2008. С. 84–92.
5. Кремень В. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Професійно-технічна освіта*. 2014. №14. С. 5–8.

Крупенко Ірина,
*викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист.
КВНЗ « Уманський гуманітарно-педагогічний коледж
ім..Т.Г.Шевченка» Україна*

Обміняна Галина,
*викладач вищої кваліфікаційної
категорії, викладач-методист.
КВНЗ « Уманський гуманітарно-педагогічний коледж
ім..Т.Г.Шевченка» Україна*

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.

Педагогічна освіта вступила в етап реформування, зберігаючи набутий національний досвід, входячи у світовий освітній простір. Постала проблема дослідження впливу інноваційної технології на формування професійної компетентності майбутніх вчителів закладів дошкільної освіти.

У дослідженні *Г.В. Беленької* зроблено узагальнення поняття компетентність – це реально-суб'єктивна категорія, що використовується для характеристики діяльності конкретної людини чи групи людей і свідчить про відповідність чи невідповідність її компетенції; компетентність є сукупною характеристикою людини щодо відповідності її діяльності визначеним нормам[3]. Отже, компетентний -це інтегрована риса особистості, що може бути використана при характеристиці її діяльності. Професіоналізм визначається у психолого-педагогічній літературі як достатній рівень розвитку професійної культури і самосвідомості, який забезпечує творче вирішення завдань діяльності.

Більш конкретним і дослідженим поняттям у педагогічній науці є поняття професійної культури, яка включає в себе індивідуально вироблені на основі професійних знань та життєвого досвіду стратегії, засоби орієнтації в оточуючій дійсності. Вона розглядає різноманітні способи вирішення завдань праці для переведення її з дійсного у цільовий стан.

Важливими компонентами професійної культури виступають:

- системний світогляд та модельне мислення;
- професійна творчість особистості;
- праксеологічна, рефлексивна, інноваційна та інформаційна підготовленість;
- компетентність діяльності, спілкування та саморозвитку;
- конкретно-предметні знання.

Автори розглядають компетентність як складовий компонент професійної культури. Професійна компетентність майбутнього вчителя закладу дошкільної освіти у психолого-педагогічній літературі розглядається як професійна підготовленість і здатність до виконання завдань і обов'язків повсякденної діяльності. Вона виступає мірою і основним критерієм визначення її відповідності вимогам праці. До структури професійної компетентності входять знання, уміння та навички професійної діяльності.

Специфіка структури професійної компетентності вчителя закладу дошкільної освіти полягає в тому, що вона включає в себе характеристики особистісних якостей: світоглядні позиції особистості, глибоку обізнаність і практичні уміння в обраній галузі діяльності, розвинені професійно-значущі якості, побудований на цьому фундаменті авторитет. Наявність професійної педагогічної компетентності дає змогу особистості виконувати відповідну діяльність у сферах власної професійної компетенції.

Професіограма вчителя закладу дошкільної освіти включає сукупність особистісно-ділових рис, певний обсяг суспільно-політичних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, а також програму педагогічних умінь і навичок, необхідних для виконання вчителем його повсякденних професійних обов'язків. У педагогіці вищої школи вважається загальноновизнаним, що професійні вимоги до вчителя повинні складатися з трьох основних комплексів: загальногромадянські риси; риси, що визначають специфіку професії вчителя; спеціальні знання, уміння і навички з спеціальності.

Професійна спрямованість особистості майбутнього педагога є комплексною властивістю. Вона включає комплекс психологічних установок на роботу з дітьми, професійно-орієнтованих мотивів і здібностей, професійних інтересів і особистісних якостей, а також професійну самосвідомість. Професійна спрямованість характеризує певне ставлення особистості до суспільства, природи, оточуючих людей, педагогічної праці, стиль педагогічного спілкування, ставлення до дітей, любов та інтерес до них.

Зміст фахової компетентності визначається змістом навчальних курсів, що викладаються майбутнім фахівцям при підготовці їх до роботи у системі дошкільної освіти. У закладах дошкільної освіти є посади: психолог, вчитель закладу дошкільної освіти, інструктор з фізичного виховання дітей, вчитель іноземної мови для дошкільників, хореограф тощо. Психолого-педагогічна компетентність вчителя закладу дошкільної освіти формується при вивченні курсів: «Педагогічні технології навчання», «Педагогіка з основами педагогічної майстерності», «Інноваційні педагогічні технології», «Основи інклюзивної освіти», «Психологія» тощо. Використання інтерактивних технологій, активних методів навчання, психолого-педагогічних тренінгів, ділових ігор, нетрадиційних типів занять сприяють розвитку професійних, комунікативних, особистісних рис вчителя закладу дошкільної освіти. Інноваційні технології допомагають йому досягти якісних результатів у процесі навчання та виховання дітей. Сукупність взаємопов'язаних професійно-теоретичних знань, практичних умінь, комунікативної діяльності й особистісних рис, дають змогу проводити адекватну своїм здібностям інноваційну діяльність, досягати якісних результатів у процесі навчання і виховання дітей. Інтегративна професійно-особистісна характеристика, виражається у готовності вчителя до самостійної інноваційної побудови педагогічної діяльності (В.Калита)[2].

Професійна компетентність, як готовність на професійному рівні виконувати свої посадові і фахові обов'язки, відповідно до сучасних інноваційних технологій, надбань і кращого досвіду, наближається до світових вимог і стандартів (В.Маслова).

Виходячи із встановлених видів компетентностей виділяють компетенції: ключові; загальнопредметні; предметні (Д.Хуторський). Перелік компетенцій співвідноситься з відповідними компетентностями (Я.Бібіх)[3].

Тенденція інноваційної підготовки спрямована на накопичення знань у майбутніх педагогів. Здійснюється єдиний процес методологічного і технологічного дослідження студентами системи загальних й особистих стосунків у педагогічних ситуаціях, які нескінченно і безперервно змінюються. Нові стратегічні підходи і тактичні засоби формування професійного мислення студентів знаходять своє місце в роботі закладів дошкільної освіти.

Список використаної літератури:

1. Ващенко Л. Інноваційні процеси в системі загальної середньої освіти: особливості управління // Освіта і управління. – 2003. – Т.6. – № 3. – С. 97-104.
2. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія; за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 504 с.
3. Клокар Н. І. Психолого-педагогічна підготовка вчителя до інноваційної діяльності: дис....канд. пед. наук: 13.00.04 / Клокар Наталія Іванівна. – К., 1997. – 227 с.

Кузнєцова Оксана,
викладач логопедії Бериславського фахового педагогічного коледжу імені В.Ф.Беньковського Херсонського державного університету, аспірантка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Україна

ВПЛИВ КУЛЬТУРИ МОВИ ВИХОВАТЕЛЯ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сучасному етапі розвитку суспільства окреслюються нові завдання виховання дітей дошкільного віку. Особливо велике значення надається проблемі виховання культури спілкування дітей мовленнєвими порушеннями. Провідну роль при цьому відіграє формування комунікативних функцій мови, як центральної ланки розвитку дитини [1, с.407].

Мовленнєва компетентність педагога є надзвичайно важливим елементом процесу формування у дітей-логопатів культури мовлення та спілкування. Саме від ступеня оволодіння мистецтва слова залежить те, чи зможе досягнути вихователь уваги дітей, співпраці з ними, розвитку сприйняття всього нового [2, с.42].

Значний внесок у вивчення питань культури спілкування педагога зробили М. Баженов А. Макаренко, В. Сухомлинський, В. Острогорський, К. Ушинський.

В. Сухомлинський розробив своєрідний кодекс мовлення педагога. Він вважав, що слово не повинно бути непристойним, фальшивим, нещирим.

К.Ушинський наголошував, що у процесі розвитку дитячого мовлення дитина через особливу наслідуваність оволодіває мовленням дорослих. Науковцем було зазначено, що перевиховання вже існуючої неправильної навички у дитини потребує багато часу та терпіння з боку вихователя. Неправильна навичка може бути ліквідована в результаті зміни умов, що сприяли її появі, або заміні на іншу протилежну навичку.

Вивченню мовленнєвих аспектів, пов'язаних з проблемою мовленнєвої майстерності педагога присвятили свої праці Е. Адамович, В. Аксенов, О. Руднева, Р. Черкашин [3, с.115].

Педагоги-практики виділяють такі професійні характеристики мовлення педагога, пристосованого для розв'язання специфічних завдань, що виникають у педагогічній діяльності, спілкуванні:

- це діяльність спеціально організовується вихователем, він керує нею незалежно від умов педагогічного спілкування;
- кінцевим результатом цієї діяльності є досягнення гуманістично спрямованої мети, пов'язаної з вихованням дошкільнят;
- добір мовних і мовленнєвих засобів здійснюється залежно від потреб, завдань, взаємодії вихователя з дітьми-логопатами;
- мовленнєва діяльність педагога в реальній ситуації спілкування базується на відтворенні (рефлексії) стану, поведінки, реакції дітей, вона регулюється змістом зворотної інформації, яку отримує вихователь;
- мовлення вихователя є предметом педагогічного аналізу і самоаналізу, постійного самовдосконалення [3, с.112].

Вихователі логопедичних груп у закладах дошкільної освіти компенсуючого типу для дітей з мовленнєвими порушеннями – зразок культури спілкування для дошкільників. Вихователь – це педагог, з яким найбільше часу проводить дитина-логопат. Від мовленнєвої підготовки педагога, вправності ефективного застосування набутих мовленнєвими вміннями у освітньому процесі, від рівня володіння майстерністю слова значною мірою залежить виконання завдань, які стоять перед вихователем

логопедичної групи, насамперед виховання особистості як соціального об'єкта.

Культура мовлення вихователя передбачає взаємно зумовлені моменти: дотримання орфоепічних, орфографічних, лексичних і граматичних норм, прийнятих у літературній мові, наголошування слів та уміння найповніше і найточніше висловлювати свої думки, добираючи відповідні певному стилю мовлення лексичні та синтаксичні засоби [3, с.113].

Володінню мовленням як засобом професійної діяльності необхідно вчитися, оскільки воно для вихователя є показником його педагогічної культури, засобом самовираження і самоствердження його особистості.

Вихователь логопедичної групи повинен чітко не тільки виголошувати думку, але й промовляти кожен звук губами (мають чітко рухатись під час розмови постійно) і язиком. Педагог має знати закономірності використання дихання: говорити потрібно, видихаючи струмінь повітря, а вдихати його – під час непомітних для слухача пауз, логічних зупинок.

Тихий, спокійний голос при розмові, впевнене звучання його під час пояснення теоретичного матеріалу – показник рівня особистісної культури педагога і культури мовлення зокрема. Силу голосу визначає не крик, не гучне виголошування фрази, а внутрішнє емоційне наповнення. У голосі вихователя повинні звучати впевненість, мажорність. Це робить його мовлення переконливим, сприяє виникненню позитивних емоцій у дітей. Педагог закладу дошкільної освіти компенсуючого типу має володіти умінням змінювати тональність свого голосу залежно від розв'язуваних освітніх завдань та цілей комунікації [3, с.116].

Вихователь логопедичної групи повинен знати артикуляційні, тембральні, тональні особливості своєї вимови, уміти обирати найприємніше звучання голосу відповідно до конкретних умов, а визначаючи динаміку, темп, тембр, не забувати про чітку вимову звуків, складів, фраз.

Педагог має володіти правильним, чистим мовленням, різноманітними словесними формулами, складними словосполученнями, умінням конструювати власні висловлювання, послуговуватися правилами мовленнєвої поведінки у типових ситуаціях спілкування.

Діти-логопати, слухаючи вихователя, поступово засвоюють почуте. Але спонтанно це не може відбуватись. Дітей з

мовленнєвими порушеннями треба спеціально вчити користуватися поданим мовленнєвим зразком. Тому на заняттях і у повсякденному житті вихователю логопедичної групи слід застосовувати такі спеціальні словесні прийоми, як демонстрація мовленнєвого зразка, багаторазове повторення мовленнєвого матеріалу, коментуюче мовлення. Педагогам необхідно забезпечувати тісний зв'язок між словом і реальним предметом, дією, ознакою, повторюючи певні лексичні та граматичні одиниці. Завдяки цьому діти з вадами мовлення краще сприймають і розуміють мовлення, поповнюють свій активний та пасивний словник. Також це запобігає виникненню аграматизмів, попереджує виникнення заїканню у дітей.

Який би настрій не був у вихователя, до дітей він мусить увійти вільним від негативних емоцій, зі світлим і доброзичливим поглядом, налаштованим на дітей. Загравання з дітьми, як і менторський тон, недопустимі.

Процес мовлення віддзеркалює духовний і фізичний стан людини, тому правильно обране і використане слово може відразу привернути увагу дитини, викликати необхідну його реакцію [3, с.114].

Мовленнєва взаємодія вихователя логопедичної групи з дітьми-логопатами має вибудовуватися на засадах рівноправності, взаємоповаги, моральності партнерів, супроводжуватися вживанням у мовленні необхідних формул етикету. Не менш важливою особливістю є її адекватний тон (спокійний, нейтральний) і вмотивований темп мовлення, уникнення різких оцінних суджень, іронічних зауважень, уїдливих натяків та інших негативних мовленнєвих проявів на адресу співрозмовника. Його слово може вселити дитині віру в себе, насадити її силами, надихнути на добрі справи, а може принизити, відгородити від людей.

Для покращення взаєморозуміння з дітьми і їхніми батьками, він повинен уникати скептичних висловів, нестриманості, недовіри чи сумніву в позитивних якостях дітей, навіть якщо вони порушують дисципліну. Вихователь є однією із знакових, авторитетних фігур для батьків і їхніх дітей, його оцінки, прогностичні судження мають для них неабияке значення. Тому його слова повинні містити в собі і бачення позитивних якостей дитини, і оптимістичний сценарій її майбутнього. При цьому доречно мати на увазі, що неврози, психічні травми, моральна втома і виснаженість дитини є результатом неосвіченості і низької етичної, мовленнєвої культури вихователя [4, с.99].

Досить типовими явищами у нашому суспільстві є порушення літературних норм української мови, невисока культура мовлення. Найчастіше зустрічається спотворена вимова звуків у дорослих людей, яка вважається дефектною, неправильною. При такій вимові звук спотворюється і вимовляється за нормами інших мов або ж звучить зовсім незрозумілий звук.

Отже, мовленнєва компетентність є невід'ємною частиною педагогічного мистецтва вихователя логопедичних груп, оскільки саме з допомогою слова він впливає на свідомість, світогляд дошкільнят. Необхідно, щоб мовлення вихователя відповідало нормам літературної вимови, літературного розмовного мовлення і стосовно звукового боку, і стосовно багатства словника, точності слововживання, граматичної правильності, зв'язності. Боротьба за високу культуру мовлення повинна бути одним з важливих завдань педагога.

Список використаної літератури:

1. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. Київ : Слово, 2018. 856 с.
2. Луценко, І. Дитина і дорослий: вчимося спілкуватись: Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. Київ : Світич, 2018. 92 с.
3. Шеремет М. К. Логопедія (корекційна робота при дислалії) : навчальний посібник. Київ : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2012. 160 с.
4. Радіна, К. К. Метод бесіди у виховно-освітньої роботи з дітьми старшої групи дитячого садка. Хрестоматія по теорії й методиці розвитку мови дітей дошкільного віку М.: Академія, 2011. С. 98-100.

Кушнір Валентина,
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АНАЛІЗУ КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЗДО

Формування управлінської компетентності майбутнього фахівця ЗДО ґрунтується не лише на підборі змісту, але і на включенні студентів у практико-орієнтовану діяльність, у межах якої ними безпосередньо засвоюються різні управлінські вміння та способи вирішення завдань організаторсько-управлінської діяльності.

Організаційні аспекти процесу формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ЗДО впливають з основ компетентнісного підходу, а саме:

- посилення особистісної спрямованості процесу формування, тобто створення ситуацій вибору, опора на інтереси і потреби студентів та активізація студентів у процесі навчання;

- навчання рішенню професійних завдань шляхом освоєння нових видів і способів діяльності. У зв'язку з цим важливо не лише познайомити студентів з теоретичними основами і різними способами здійснення управлінської діяльності, але і включити їх у цей процес, ставити в ситуацію проектування, аналізу, оцінки і самооцінки;

- орієнтація на саморозвиток особистості, створення умов для прояву самостійності і творчості студентів у вирішенні запропонованих управлінських завдань [1].

Отже, з теоретичних положень компетентнісного підходу випливає, що важливою складовою освітнього процесу є практичне завдання (ситуація), у ході вирішення якої відбувається засвоєння способів здійснення діяльності, формування умінь, навичок, а в подальшому і досвіду майбутнього фахівця ЗДО в управлінській діяльності. Саме досвід вирішення практичних завдань і є показником сформованості управлінської компетентності, як готовності і здатності професійно виконувати управлінські функції у ЗДО, забезпечуючи ефективне вирішення професійних завдань.

Оскільки, при навчанні у вищій школі студенти не можуть бути включені у реальну практичну діяльність з управління ЗДО, однак ця

діяльність може бути спеціально змодельована в рамках освітнього процесу, окремих навчальних занять за допомогою використання імітаційних форм організації практичної діяльності, ігрового моделювання, аналізу конкретних практичних задач (метод АКС) та ін.

Отже, важлива така організація процесу формування управлінської компетентності майбутнього фахівця, при якій студент буде занурений у практико-орієнтовану діяльність як особливий контекст професійної діяльності, що відбиває цілі, завдання, способи здійснення управління в ЗДО.

Практико-орієнтована діяльність розуміється нами як особлива організація освітнього процесу, що несе в собі риси як освітньої, так і майбутньої професійної діяльності, заснована на моделюванні предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності фахівця і забезпечує засвоєння студентом професійних знань, контекстно включених у ситуацію їх практичного застосування.

Результатом практико-орієнтованої діяльності має стати особистий досвід студента у вирішенні професійних завдань, а це в свою чергу є основа професійної компетентності. Для цього важливо використовувати такі форми організації освітнього процесу, які дозволили б розгорнути освітню ситуацію, що забезпечує стимулювання активності студентів, людські стосунки, допомогу і підтримку, тобто особистісно-етичні аспекти управлінської діяльності.

Визначаючи способи організації практико-орієнтованої діяльності студентів у процесі формування управлінської компетентності, зупинимося детальніше на методі аналізу конкретних ситуацій (АКС або «кейс-стаді»).

Варто зазначити, що метод аналізу конкретних ситуацій є педагогічною технологією, яка була розроблена на початку ХХ століття викладачами Гарвардського університету (США) та була орієнтована на бізнес-освіту. Проте з другої половини минулого століття й донині, широко використовується при вивченні інших дисциплін, як метод, який сприяє розвитку у студентів критичного мислення; навичок аналізу практичних прикладів прийнятих управлінських рішень; навчання аналізу наслідків прийнятих рішень; розвитку вміння висловлювати свою позицію і точку зору; формування навичок оцінки альтернативних варіантів рішення або поведінки в умовах невизначеності. Переваги методу ситуаційного аналізу пов'язані з тим, що досягти прогнозованих результатів можливо, лише здійснюючи взаємодія з іншими, вислуховуючи інші точки зору і підходи та аргументуючи свою точку зору.

Доцільне використання методу аналізу конкретних ситуацій у структурі семінарських занять у межах навчальної дисципліни «Планування і управління в системі дошкільної освіти», зокрема в усній або письмовій формі у вигляді імітаційної моделі можливе створення конкретної ситуації, яка відображає типові або неординарні характеристики різних аспектів управлінської діяльності фахівця в ЗДО. Перед студентом можуть ставитися завдання не лише проаналізувати ситуацію, а й визначити оптимальні, науково обґрунтовані шляхи виходу з цієї ситуації. Можуть використовувалися ситуації різних типів (тут ми спираємося на класифікацію А.П. Панфілової) [2], з якими зазвичай стикається будь-який фахівець у своїй діяльності:

1. Стандартна ситуація – у певній мірі є типовою, часто повторюється при схожих обставинах, має одні й ті ж причини виникнення; може носити як негативний, так і позитивний характер.

2. Критична ситуація – як правило, несподівана, нетипова для людини, колективу, групи: виникає зненацька, руйнує початкові розрахунки, плани; загрожує порушити встановлені норми, режими, системи правил, цінностей; вимагає негайного і радикального втручання.

3. Екстремальна ситуація (або надзвичайна подія) – унікальна, не має в минулому аналогів; призводить до негативних, а часом і руйнівних змін будь-яких об'єктів, процесів, поглядів, стосунків; тягне за собою матеріальні, фізичні та моральні втрати; вимагає залучення незапланованих і непередбачених матеріальних і людських ресурсів; спонукає до радикальних дій, нетрадиційних рішень та ін.

Отже, ми умовно виділяємо «позитивні» ситуації, побудовані на ефективному управлінському досвіді, «нейтральні» ситуації, від яких робота в організації не змінюється, і «негативні» ситуації, в основі яких лежать управлінські помилки, психологічні промахи, низький рівень компетентності керівника або фахівців, негативні конфлікти руйнівної сили та інші небажані явища, які необхідно уникати фахівцям ЗДО та демонструвати превентивний стиль управління.

Студентам можуть пред'являтися різні ситуації, пов'язані з вирішенням професійних завдань у ході управлінської діяльності в ЗДО. У зв'язку з цим перед майбутніми фахівцями ставиться завдання - прийняти раціональне управлінське рішення, діючи спочатку індивідуально, а потім у рамках колективного обговорення можливих рішень. Такого роду роботу можна розглядати як спосіб активного навчання, яке дає майбутнім фахівцям реальний досвід управлінської

діяльності в ЗДО і допомагає набути навичок аналізу, прогнозування, планування і вміння практичного вирішення складного завдання, а робота в групі дозволяє бачити різноманітні можливості та підходи до вирішення проблем та адаптуватися до різних типів людей і їх стилям спілкування.

В окремих випадках оптимальне рішення ситуаційної задачі може бути у викладача. Студент має або знайти його і обґрунтувати, або проаналізувати готовий варіант рішення (відповіді), запропонований викладачем.

Наведемо приклад подібного типу ситуації, яку можна використовувати при вивченні навчального курсу «Планування та управління в системі дошкільної освіти»: «В найбільш напружений період завершення підготовки до нового навчального року один із співробітників вашого колективу захворів. Кожен з підлеглих зайнятий виконанням своєї роботи. Робота відсутнього так само повинна бути виконана. Як вчинити в цій ситуації?».

Для аналізу ситуації студентам було запропоновано чотири варіанти її вирішення:

А. Подивлюсь, хто з працівників менше завантажений, і дам розпорядження: «Ви візьмете цю роботу, а ви допоможете доробити це».

Б. Запропоную колективу: «Давайте разом подумаємо, як вийти із ситуації».

В. Попрошу членів ради освітян висловити свої пропозиції; попередньо обговоривши їх з членами колективу, прийму рішення.

Г. Викликом до себе самого досвідченого і надійного працівника і попрошу його виручити колектив, виконавши роботу відсутнього.

Вибір того чи іншого рішення запропонованої ситуації залежить від того, як майбутні фахівці зрозуміли запропоновану ситуацію, якими науковими знаннями про процес управління оперували, якими домінуючими інтересами і мотивами керувалися при відповіді. Тест вимірює чотири типи схильностей або орієнтацій майбутнього фахівця ЗДО в рішенні задач управління і пов'язаних з виявленням своєї особистої позиції у взаєминах між людьми: А - орієнтація на інтереси справи; Б - орієнтація на психологічний клімат і взаємини в колективі; В - орієнтація на самого себе; Г - орієнтація на офіційну субординацію.

Зміст навчальних ситуацій, запропонованих студентам для аналізу, повинно бути пов'язано з різними аспектами діяльності фахівця в ЗДО, зокрема: ситуації на реалізацію окремих функцій управлінської діяльності (планування, організації, контролю та ін.);

ситуації на вибір і застосування стилю керівництва; ситуації, пов'язані з визначенням позицій учасників взаємодії в ході управління ЗДО; ситуації на прогнозування динаміки розвитку освітньої установи або окремих напрямів його розвитку; ситуації на прийняття управлінських рішень; комунікативні ситуації та ін.

Список використаних джерел:

1. Киселева Л. Г. Формирование управленческой компетентности будущих специалистов дошкольных образовательных учреждений: автореф. дисс. на соиск. ученой степени канд. пед. наук: 13.00.08 - Чита, 2007. - 24 с.

2. Панфилова, А.П. Игровое моделирование в деятельности педагога [Текст]: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А.П. Панфилова; под общ. ред. В.А. Сластенина, И.А. Колесниковой. - М.: Изд. центр «Академия», 2006.- 368 с.

Малахова Олена,
*викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач – методист,
викладач методик дошкільної освіти
КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний
коледж ім. Т. Г. Шевченка»*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Сьогодні освіта в Україні перебуває у стані реформування. В умовах глобалізаційних інтеграційних процесів сучасності її модернізація, значення підготовки фахівців, здатних успішно вирішувати проблеми на шляху до поставленої мети є надзвичайно актуальним.

Сучасна фахова передвища освіта покликана готувати спеціалістів нового рівня, нових можливостей, здатних до ефективної трудової діяльності в умовах активного впровадження новітніх технологій. Її функціонування спрямовується на оволодіння випускниками коледжу ключовими компетентностями, необхідними для майбутньої професійної діяльності. У зв'язку з цим перед педагогічним колективом коледжу в умовах реформування освіти стоять надзвичайно важливі завдання: забезпечити якісну підготовку фахівців для успішної самореалізації в умовах сучасного ринку праці, здатних визначити власну роль у суспільному житті, а також задовольнити власні професійні інтереси.

Дослідник І. А. Зязюн складниками професіоналізму у будь-якій професії називає компетентність та озброєння системою вмінь [3, с. 112]. Компетентність, ґрунтуючись на знаннях і вміннях, обов'язково охоплює особистісне ставлення до них людини, а також її досвід, що дає змогу ці знання застосувати.

О.Курок наголошує, що підготовка фахівців фізичного виховання повинна бути орієнтована не тільки на створення освітнього простору, що забезпечує активне оволодіння знаннями і практичними навичками самостійного ефективного управління, а ще й на усвідомлення відповідальності за ухвалення рішень, пошук і впровадження у виховання оптимальних інноваційних рішень. Дослідник підкреслює, що цілісна система професійної підготовки майбутніх вихователів у сфері фізичного виховання дошкільників має бути спрямована на формування навчально-пізнавальної, психологічної, фізичної, комунікативної, інформативної, дослідницької компетенцій [2, с. 52].

Так, С. Петренко виділяє теоретично-пошуковий, практично-пошуковий та діяльнісно-творчий етапи підготовки майбутнього вихователя до формування у дошкільників основних рухових умінь і навичок. Серед активних методів, які застосовувала дослідниця в експериментальній роботі, можна виокремити такі: творчі вправи та педагогічні завдання; ділові ігри, моделювання педагогічних ситуацій, робота в парах, обговорення в малих групах; метод проектів; презентація моделей, розробок; методи самовиховання: самовправління; картки з пізнавальними завданнями тощо [4, с. 126-133].

Слід надавати студентам різноманітну кількість завдань та інформації професійного характеру (відкриті уроки за участю випускників та викладачів коледжу, відео-фрагменти проведення уроків математики в початковій школі, складання конспектів уроків та

обговорення проведених студентами уроків математики). Завдяки такому підходу студенти поступово будуть переконуватись у необхідності набуття глибоких теоретичних знань з методики фізичного виховання дошкільників, зможуть підвищити рівень своєї загальної фізичної підготовки, що сприятиме повноцінному розвитку професійної компетентності на наступних етапах навчання.

Критеріями рівня педагогічних умінь студентів – майбутніх учителів та інструкторів з фізичної культури – є якість знань, умінь, навичок та рівень вихованості, що в майбутньому сприяє результативності праці з вихованцями й умінню оцінювати їхню роботу з фізичної культури та спорту.

Практична підготовка у коледжі є важливою частиною освітнього процесу, в ході якого відбувається безпосереднє поєднання та реалізація теоретичних знань, що отримують студенти на заняттях, з їх практичною діяльністю як педагогів. Вона здійснювалась відповідно до пріоритетних напрямків і завдань роботи з практичної підготовки, а саме: забезпечення якісної загальноосвітньої та професійної підготовки майбутніх учителів і вихователів шляхом компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів до організації педагогічного процесу, впровадження сучасних освітніх технологій, створення та функціонування розвивального освітньо - виховного простору, високої професійної майстерності викладачів, виховання різнобічно розвиненої особистості з критичним мисленням, патріота з активною громадянською позицією.

Професійна підготовка педагогів дошкільної галузі освіти крізь призму сьогodнішніх викликів суспільства та в ракурсі нового соціального замовлення дозволяє сформулювати основні вміння вихователя, який спроможний:

- вивчати індивідуально-особистісні особливості дітей;
- аналізувати їхню поведінку, встановлювати причинно-наслідковий зв'язок у вчинках вихованців;
- прогнозувати та проектувати розвиток особистості кожної дитини і дитячого колективу загалом;
- ознайомлюватися й упроваджувати передовий досвід прогресивних педагогів, засвоювати нові педагогічні технології [1, с. 224].

Сучасний процес підготовки студента в умовах інформатизації освіти потребує систематичного підвищення кваліфікації викладачів, бо тільки за умови постійного саморозвитку, активної співпраці з вчителями, систематичного відслідковування педагогічних новацій

викладач може ефективно управляти педагогічним процесом, стимулювати розвиток кожного студента, виявляти його здібності, залучати до творчої практичної роботи. Швидкий розвиток інформаційних технологій, доступність нових інструментальних засобів та технологічних рішень змушують викладача систематично вносити корективи до змісту практичної підготовки майбутнього фахівця, поновлювати навчальні курси, коригувати зміст практичних і завдань.

Список використаної літератури:

1. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Монографія. – К.: Світич, 2006. – 304 с.

2. Курок О. Методологічні основи компетентісно орієнтованого підходу в системі професійної підготовки вихователів до фізичного виховання дошкільників / О.Курок // Фізичне виховання в шк. – 2007. – № 3. – С. 50–52.

3. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн, Л. В. Карамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. Київ : Вища школа, 1997. 349 с.

4. Петренко С.А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / С.А. Петренко ; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2007. – 294 с.

5. Шевчук Л. І. Методологічні основи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі професійної освіти : посібник для керівників, педагогічних працівників професійної освіти. Хмельницький, 2006. 178 с.

Маліновська Наталія,
*к. пед. н., доцент кафедри дошкільної
педагогіки і психології та спеціальної
освіти імені проф. Т.І.Поніманської
Рівненського державного гуманітарного
університету, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ МНЕМОТЕХНІКИ У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Одним із шляхів модернізації національної дошкільної освіти є оптимізація освітнього процесу через застосування новітніх психолого-педагогічних технологій. У цьому контексті особливого значення набуває питання використання інноваційних методів і технологій навчання дітей рідної мови. Вони спрямовані насамперед на творчий розвиток особистості, її креативності в розв'язанні мовленнєвих завдань.

Мнемотехніка допомагає кожній дитині комфортно, легко і невимушено засвоювати знання. Завдяки образності, ігровому та емоційному компонентам, що покладені в основу мнемотехніки, процес запам'ятовування перетворюється для дитини на цікаву захопливу гру, а потрібна інформація мимовільно й міцно закарбовуватиметься в пам'ять.

Пошук сучасних технологій навчання дітей рідної мови здійснюють А.Богуш, Н.Гавриш, К.Крутий, Л.Калмикова та ін. На думку А.Богуш, метод мнемотехніки – це система різних прийомів ігрової спрямованості, побудованих за зоровими асоціаціями, які дозволяють легко і швидко запам'ятовувати текст (різновид методу символів) [1]. Засобами мнемотехніки можуть бути мнемоквадрати, мнемодоріжки, мнемотаблиці.

З дітьми молодшого дошкільного віку застосовуються прості картки – мнемоквадрати. Це яскраві поодинокі зображення, які можуть позначити якесь слово, словосполучення, характеристику предмета чи спосіб дії. Наприклад, котик, машина, м'яч тощо.

Мнемодоріжка – це кілька малюнків (3-5), розташованих лінійно, з обраної теми. З кількох малюнків діти складають речення з 2-3 слів, вивчають за їх допомогою прислів'я, загадки, чистомовки. Можна використовувати також випадкові мнемодоріжки. Дітям пропонують обрати картку з різними зображеннями (від 4 до 6), розглянути їх та викласти перед собою. Потім об'єднують усі слова-назви зображень в

одне речення або текст. Якщо діти легко розв'язують завдання, ускладнюють роботу і не дозволяють міняти картки місцями або додають картку за вибором [2]. На закріплення матеріалу дітям пропонують самостійно скласти та намалювати власні мнемодоріжки.

Мнемотаблиця – система зображень у таблиці, яка допомагає дітям запам'ятовувати та відтворювати художній текст або розповідь. Спочатку дітям пропонують готові мнемотаблиці на основі відомих казок та розповідей. Потім до їх складання залучають дітей, що дає змогу розвивати пам'ять, увагу та образне мовлення. Дітям молодшого і середнього дошкільного віку необхідно давати кольорові мнемотаблиці, оскільки в їх пам'яті швидше залишаються окремі образи: лисиця – руда, мишка – сіра, ялинка – зелена; дітям старшого дошкільного віку схемі бажано зображувати в одному кольорі, щоб не відволікати увагу на яскравість зображення. Мнемотаблиці використовують з дітьми під час переказу казок чи оповідань, заучування віршів та складання розповідей. Можна запропонувати дітям доповнити таблицю символами відповідно до змісту літературного твору; відновити таблицю по пам'яті; скласти власну таблицю на основі літературного тексту. Для урізноманітнення діяльності дітей використовують різновид мнемотаблиць – колажі. Спочатку діти створюють колаж із зображень за власним вибором, а потім об'єднують всі його елементи в один сюжет [3].

Отже, мнемотехніка є ефективною освітньою технологією, яка має комплексний характер, оптимізує інтелектуальну діяльність і сприяє розвитку мовлення дітей. Мнемотехнічні прийоми дають змогу збагатити словниковий запас дитини, сформувати вміння вибудовувати логічні та послідовні розповіді.

Список використаної літератури:

1. Богуш А.М., Маліновська Н.В. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку. Підручник для учнів педагогічних коледжів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2021. 336 с.
2. Васильченко Л. Прийоми мнемотехніки: розвиваємо пам'ять і зв'язне мовлення дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. №10. С.59-62.
3. Рибалка Л.І. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку за допомогою мнемотехніки. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2019 року, м. Суми)*. Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. С.109-113.

Маргітич Наталія,
*здобувач наукового ступеня доктора
філософії ПВНЗ «Міжнародний
економіко-гуманітарний університет
імені академіка С. Дем'янчука», Україна*

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В умовах реформування вищої педагогічної освіти в Україні, націленого на підвищення її якостей, стандартизації професійної підготовки майбутнього вихователя, виникла проблема пошуку підходів, що забезпечать виконання цілей навчання. Таким, на нашу думку, є технологічний підхід до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, як теоретичний орієнтир, що є частиною педагогічної науки, яка вивчає і розробляє мету, зміст та методи навчання і проєктує педагогічні процеси.

Технологічний підхід ми розуміємо як механізм здійснення процесу формування готовності майбутнього вихователя до здійснення професійної діяльності як сукупності мети, змісту, методів та засобів гарантованого досягнення результатів, що планувалися, за умови функціонування всіх особистісних, інструментальних та методологічних засобів.

Появі у педагогіці терміну «технологія» сприяв розвиток науково-технічного прогресу у різних галузях теоретичної та практичної діяльності людини, а також бажання педагогів отримувати у своїй професійній діяльності гарантовані результати. Як показали дослідження Г. Селевко [5; 6], до 80-х років вважалося, що термін «технологія навчання» з'явився на сторінках педагогічних видань початку 60-х років. У США, Англії, Франції, Італії, Японії під такою назвою стали виходити спеціальні журнали. До кінця 60-х – початку 70-х років у багатьох країнах починають функціонувати різні установи з розробки технологій навчання.

До структури технології навчання входить система педагогічних методів, прийомів і способів цілеутворення, планування, організації і здійснення контролю, корекції та оцінки навчально-пізнавальної діяльності, а функції технології навчання полягають в її орієнтації на отримання інтегративного результату навчання, що характеризується високою якістю і максимальною кількістю засвоєння навчальної

інформації, динамікою, напруженістю, варіативністю навчання, а також універсалізацією знань, умінь і способів діяльності.

В. Беспалько вважає, що педагогічна технологія – це проект певної педагогічної системи, що практично реалізується [1, с. 2]. І. Лернер пов'язує педагогічну технологію з формуванням цілей через результати навчання [3, с. 17]. О. Падалка та О. Шпак визначають технологію навчання як наукову основу застосування різноманітних методів навчання [4, с. 24].

Технологія навчання визначається М. Кларінім як реалізація цілісної системи навчання, в якій виділяються такі складники: мета, зміст, взаємодія викладача і студента, методика (форма, метод, засіб), діяльність викладача, діяльність студента, результат, форма контролю, корекція [2, с. 5]. Технологія навчання посідає проміжне місце між теорією та практикою. З одного боку, технологія навчання є проєкцією теорії на діяльність педагога і студентів, виконуючи роль інструментарію, з другого – через технологію навчання відбувається усвідомлення практичного досвіду крізь призму теорії.

Технологічний підхід характеризує спрямованість педагогічних досліджень на вдосконалення діяльності навчання, підвищення її результативності, інструментальності, інтенсивності. Сучасне розуміння освітніх технологій пов'язано з пошуком способів максимального підвищення результатів навчального процесу через аналіз, відбір, конструювання і контроль всіх складників освіти. До загальних технологічних характеристик освіти в гуманітарному та педагогічному університеті належать:

- наявність мети та чітких і діагностично перевірених завдань;
- відбір змісту навчання в вигляді системи особистісно-професійних завдань освіти, орієнтовної основи і способів їх вирішення;
- наявність чіткої послідовності, логіки, певних еталонів засвоєння змісту освіти;
- розробка способів взаємодії учасників навчального процесу на кожному етапі пізнання;
- досягнення гарантованих результатів.

Завданнями педагогічних технологій у майбутнього вихователя є

:

- набуття міцних знань, умінь і навичок з психолого-педагогічних дисциплін;
- формування професійно орієнтованої соціально-ціннісної поведінки;

- вміння оперувати педагогічним технологічним інструментарієм;
- розвиток професійно-педагогічного та технологічного мислення;
- здатність до самоосвітньої діяльності у сфері дошкільної освіти.

Аналіз історії та сутнісних особливостей поняття «педагогічна технологія» вітчизняної і зарубіжної педагогічної думки дозволили нам сформулювати власне тлумачення досліджуваного феномена. Педагогічну технологію будемо розуміти як системне проєктування освітнього процесу з гарантованим досягненням поставленої мети, що сприяє розвитку особистості вихователя як особливого соціокультурного феномена, актуалізації його творчого потенціалу, набуттю особистісно значимого досвіду розв'язання професійно-педагогічних завдань, формування його фахової компетентності.

Список використаної літератури:

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. Москва: Педагогика, 1989. 190 с.; ил.
2. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе. М., 1989. 55с.
3. Лернер И. Я. Проблемное обучение. М. : Знание, 1974. 64 с.
4. Падалка О. С. Педагогічні технології: Навч. посіб. для вузів. К.: Вища школа, 1995. 253 с.
5. Селевко Г. К. Альтернативные педагогические технологии М.: НИИ школьных технологий, 2005. 224 с.
6. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий. В 2-х томах. Т. 2. М.: НИИ школьных технологий, 2006. 816 с.

Мельничук Лілія,
*к. пед. н., доцент кафедри
педагогіки ПВНЗ «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука», Україна*

Шкабаріна Маргарита,
*к. пед. н., доцент кафедри української мови та
літератури ПВНЗ «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука», Україна*

КЕЙС-МЕТОД (КЕЙС-СТАДІ) ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Соціокультурний вимір життя вимагає реформування освітньої сфери. Результати багатьох досліджень свідчать, що пошук нових шляхів удосконалення освітнього процесу в педагогічних закладах вищої освіти сприяє запровадженню сучасних інноваційних технологій, які позитивно впливають на формування у майбутніх вихователів таких професійно важливих якостей особистості, як комунікативність, конкурентоспроможність, уміння прогнозувати тощо.

Серед найбільш ефективних методів підготовки майбутніх вихователів до інноваційної професійної діяльності відноситься кейс-метод (Case study), який сприяє розвитку критичного мислення, вчить системно в тісному взаємозв'язку теорії та практики розв'язувати актуальні проблеми навчання і майбутньої професійної діяльності.

Проблему використання кейс-методу під час викладання різних дисциплін в українській вищій школі вивчають Ю. Сурмін, О. Сидоренко, П. Шеремета, В. Чуба, Г. Каніщенко та ін. Переваги використання кейс-методу перед традиційними методами навчання досліджують О. Маргвелашвілі, С. Цесаренко, Л. Чижевська, Д. Тимофєєв та інші.

«Кейс» (з англ. – випадок) – це деталізовані, контекстуальні, описові доповіді та повідомлення про викладання та учіння. «Кейс-стаді» (з англ. – повчальний випадок) – це опис ситуації, яка реально існувала [0].

Кейс-метод – це стисла за обсягом ділова гра, сутність якої полягає в тому, що проблемне викладання знань супроводжується

організацією самостійної роботи студентів. Особливістю цього методу є відтворення проблемної ситуації на основі фактів реального життя.

Мета кейсів – детальний аналіз проблеми, а не її оцінювання (особливо, завчасне оцінювання), не презентація специфічних «правильних шляхів», а допомога в набутті навичок аналізу. Складність ситуаційного навчання полягає в тому, що викладач має підготувати збірку кейсів (педагогічних ситуацій), які відповідатимуть завданням конкретного курсу [3].

Наведемо приклади педагогічних ситуацій, які ми використовували у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів.

Навчальна дисципліна «Педагогіка дошкільна» (тема – «Фізичне виховання дітей дошкільного віку»).

Серед деяких молодих батьків побутує думка, що дітей потрібно виховувати «по-спартанськи»: не надто піклуватися про нічну тишу, відтак дитина може спати при включеному телевізорі; не турбуватися, що дитина довго грається на комп'ютері, нарівні з дорослими їздить по місту, ходить по магазинам тощо.

Чим може обернутися для дитини таке виховання? Чому?

Навчальна дисципліна «Теорія і методика співпраці з родинами» (тема – «Форми організації співпраці ЗДО з родинами вихованців»).

Бабуся Іринки, вихованки середньої групи, вимагає від виховательки приділяти своїй онуці більшої уваги, ніж іншим дітям, мотивуючи це тим, що вона обдарована, а у колективі дітей втрачає можливості розвитку своїх здібностей.

1. Чи варто дослухатись до вимог бабусі?

2. Які поради може надати вихователь бабусі щодо розвитку обдарованості дівчинки?

Навчальна дисципліна «Методика ознайомлення дошкільників з соціальним довкіллям» (тема – «Методика ознайомлення дошкільників з професіями дорослих»).

Вихователька старшої групи запропонувала дітям дізнатися, де і ким працюють їхні мами. Під час бесіди одні вихованці охоче розповідали по своїх мам, інші говорили про них мало і коротко. Миколка на запитання вихователя, де працює його мама, не відповів, а почервонів і похнюпився: «Не скажу, ким вона працює!» Вихователька знала, що його мама працює у пральні дитячого садка. Залишившись наодинці з хлопчком, вона запитала: «Миколко, чому ти не сказав про мамину роботу?» На що хлопчик відповів: «Її робота погана - лише пере, а більше нічого. Всі вдома перуть, це не робота».

1. Назвіть причину подібного ставлення дітей до трудової діяльності дорослих.

2. Які виховні завдання слід вирішити у подальшій роботі вихователю цієї групи?

Для ефективної роботи студентів необхідно продумати домашнє завдання, яке передбачає підготовку питання з урахуванням конкретної ситуації або проведення письмового аналізу самого кейса. Також необхідно запропонувати огляд додаткової літератури з проблем, що стосуються конкретної ситуації [4].

Отже, цей метод дозволяє об'єднати теорію і практику, сприяє формуванню у майбутніх вихователів аналітичного мислення, розвиває здібності приймати нестандартні та оригінальні рішення, навчає аналізувати широкий спектр інформації, розвиває ініціативність.

«Кейс»-метод у закладі вищої освіти варто використовувати для того, щоб допомогти майбутньому педагогові зрозуміти специфіку педагогічних ситуацій (взаємовідносини, види відповідальності, клімат навчання, мотивація). Це сприяє формуванню вмінь розв'язання не лише проблемних ситуацій з вищеназваної спеціальності, а й допомагає студентові адаптуватися до майбутньої професійної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Сурмін Ю. Метод аналізу ситуацій (CASE STUDY) та його навчальні можливості. *Освіта і управління : Науково-практичний журнал*. 2006. Т. 9. № 1. С. 32–50.

2.

3. Товканець Г. В. Особливості застосування кейс-методу у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. URL : www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ped/2011.../tovkanecH.pdf.

4. Шапран Ю.П. Використання кейс-стаді як технології інтерактивного навчання майбутнього вчителя. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. 2012. № 22 (257), ч. VII. С. 180–186.

Матковський Михайло,
*к. філ. н, доцент кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи, Львівського
національного університету
імені Івана Франка*

«АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ІВАНА ФРАНКА В РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СЬОГОДЕННЯ».

Становлення особистості є одним найбільш актуальних соціальних аспектів суспільного життя та постійно вимагає глибокого наукового обґрунтування сутності чинників, що впливають на нього. Цей процес потрібно розглядати крізь призму виховання та формування особистості від самого народження дитини, оскільки, “по суті у вузькому смислі виховання характеризує становлення особистості, а в широкому її формування.

Головним осередком інтересу дошкільної педагогіки є віковий період дитини від 6 до 7 років, оскільки саме в цьому віці найстрімкіше розвиваються фізичні та психічні якості дитини, формуються в певному контексті контури її як особистості. Саме в залученні дитини до соціуму полягає найважливіше завдання дошкільної педагогіки, реалізація якого на кожному історичному етапі, у різних соціальних, етнічних, культурних середовищах має свої особливості.

Одним з головних джерел дошкільної педагогіки як науки є зокрема ідеї видатних педагогів минулого, зокрема педагогічні ідеї Івана Франка. Його творча спадщина для нас – невичерпне джерело духовного збагачення і практичного досвіду. Вивчаючи творчість мислителя, з упевненістю можемо сказати, що педагогічні ідеї щодо становлення української молоді не втратили своєї актуальності та співзвучні із тими завданнями, які стоять перед сучасним українським суспільством.

Іван Франко не писав спеціальних праць із зазначеної проблематики, однак у його спадщині є багато художніх творів та наукових статей, де науковець дає нам чимало цінних порад та ідей щодо виховання й розвитку особистості. Багато творів, що стосуються означеної проблеми, написані на основі власного життєвого досвіду та спогадів дитинства, років навчання в сільській і міській школах, і мають автобіографічний характер. Це оповідання “Малий Мирон”, “Краснопис”, “У кузні” та ін. Тут, як сформулював сам Франко,

відтворені картини виховання сільської дитини “від перших проблисків власного думання, завершуючи найвищими ступенями середньої школи”, формування її характеру, світогляду, становлення особистості у суспільстві. Зауважимо, що світоглядна концепція згаданих творів вибудована на діалектичній єдності таких понять, як “дитина і сім’я” “дитина і світ”, “дитина і школа”, “дитина і суспільство”.

Ключовим форпостом виховання та основою розвитку дитини як особистості дитини в дошкільному віці є сім’я. На сім’ю передовсім покладається відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини, обов’язок дбати про фізичне та психічне здоров’я, створювати належні умови для розвитку природних здібностей, виховувати працелюбність, почуття доброти, милосердя, шанобливе ставлення до рідної мови, старших за віком, а також повагу до національних, історичних та культурних цінностей свого народу.

Взаємодія сім’ї та дитини, її вплив на неї є надзвичайно складним процесом: “Це вплив усієї атмосфери і мікроклімату сім’ї на формування особистості дитини. Можливість виховного впливу на дитину закладена в самій природі ставлення батьків до дітей, сутність якого полягає в розумній опіці, наданні свободи, усвідомленні відповідальності, спілкуванні старших з молодшими” [1, 27].

Ціннісним осердям дошкільної педагогіки, як і педагогіки в цілому є гуманістичні ідеї та цінності. На думку Франка, найважливіше є опертися на природно закладену в дитині духовну та розумову основу, допомогти їй визначити та сформувати справжні моральні цінності. Адже від того, що буде закладене в душу дитини в дитячі роки, залежатиме, як вона будуватиме свої стосунки з навколишнім світом.

Іван Франко наголошував, що критично усвідомлені цінності породжуються не тільки завдяки розуму, а і завдяки серцю, інакше вони залишаться абстрактними, що унеможлиблює їх практичне втілення. У процесі демократизації та гуманізації сучасної освіти творче конституювання ціннісного змісту молоді є необхідним моментом у формуванні особистості [2].

Як справжній гуманіст, він добре усвідомлював, що виховати національно свідому молодь без кардинальних змін в освіті, вирішенні важливих суспільних проблем, увагу на які він звертає в своїх творах, без патріотично та морально-духовного виховання неможливо [3].

Аналіз творчої спадщини Івана Франка та фундаментальних досліджень його доробку дає підстави стверджувати, що світоглядні

засади Івана Франка щодо виховання підростаючого покоління мають опору на принципах гуманізму, саморозвитку, вироблення здатності до самостійного творчого мислення, удосконалення моральних якостей і способу життя, безкорислива праця на благо суспільним інтересам, єдність фізичного й духовного розвитку, природовідповідності, індивідуального підходу тощо.

Список використаної літератури

- 1.Беленька Г. В. Здоров'я дитини – від родини / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, М. А. Машовець. Київ : СПД Богданова А. М.. 2006. 220 с.
2. Матковський М. Й. Актуальність ціннісних ідей Івана Франка щодо становлення сучасної української молоді. Релігія та Соціум : міжнародний часопис. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. 2014. №. 3 – 4 (11 – 12). С. 78 – 84.
3. Франко І. Одвертий лист до галицької української молодезі Зібрання творів у 50 т. Київ : Наукова думка. 1986. Т. 45. С. 401 – 409.

Найдюк Ірина,
*викладач-стажист кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ STREAM- ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ДІТЬМИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Майбутнє починається не завтра, воно конструюється вже сьогодні. Тож питання про мету освіти є питанням про те, якою має бути людина майбутнього. Соціальне замовлення не тільки України, а й світової спільноти потребує перш за все людей, здатних самостійно отримувати нові знання та досвід, з допитливістю досліджувати світ, адекватно діяти під час різноманітних проблемних ситуацій, реалізовувати свої здібності і потреби. Інакше кажучи, фахівцям майбутнього необхідна ґрунтовна і всебічна підготовка, знання з різних галузей. Адже до навичок ХХІ століття належать такі: грамотність — базові знання мов, рахунку, фінансів, наук, культур; компетенції — критичне мислення, розв'язання проблем, творче

мислення, співробітництво; особисті якості — цікавість, ініціативність, наполегливість, лідерство. Крім того, сучасні малюки вже характеризуються підвищеною пізнавальною активністю до усього, що пропонує довкілля: як, чому, для чого, навіщо [1, с. 13]?

Сучасні дошкільнята – відкриті, розкуті, комунікабельні. Старі іграшки та ігри не викликають у них особливого інтересу. Як же оновити зміст ігрової діяльності? Як створити умови не лише для формування ігрових умінь, а й для розвитку творчих здібностей, винахідливості, уяви, індивідуальності, фантазії [3, с. 4]?

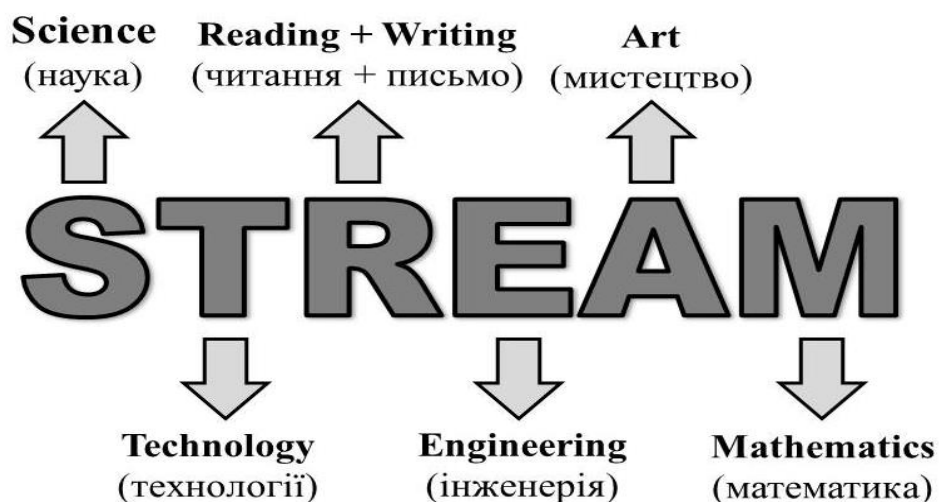
Допомогти дітям оволодіти навичками ХХІ століття можливо лише за умови використання сучасних підходів, технологій, методів та прийомів освіти. І щоб отримати компетентну особистість з розвиненими ключовими навичками, необхідними для успішного життя, потрібно робити це ще з раннього дитинства.

Сучасні напрями, зокрема STREAM-освіта, доступні тепер і в дошкільній освіті.

STREAM-освіта — новий інтеграційний підхід до розвитку, виховання й навчання дітей. Цей напрям освіти інтегрує в собі завдання з формування в дітей загальних наукових уявлень про світ; ознайомлення їх з інформаційнокомунікаційними технологіями; розвиток умінь експериментувати, конструювати; навчання дітей основ опрацювання змісту тексту, грамоти, математики, а також різних видів мистецтва. Тож маємо в тісному взаємозв'язку розвивати здібності дошкільнят до точних та гуманітарних наук [3, с. 4].

Розглянемо детально компоненти STREAM-освіти, які зображено на рисунку 1.

Рисунок.1

Рис. 1. Компоненти STREAM-освіти

STREAM-освіта дитини дошкільного віку — спеціально організований процес цілеспрямованого формування особистості, становлення і розвиток духовної сутності в єдності з оволодінням науковими знаннями та вміннями з метою формування культури інженерного мислення [1, с. 13].

Аспект формування інженерного мислення, як нагальна потреба часу, розглядається в дослідженнях науковців К. Крутій, Т. Грицишиної, І. Стеценко.

Автори альтернативної програми формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» (О. Голюк, О. Демченко, Л. Зданевич, В. Камишин, О. Каплуновська та інші) під змістом STREAM-освіти дошкільників розуміють сукупність суспільних і культурних практик діяльності, які засвоюються конкретною дитиною і, заломлюючись певним чином через її внутрішній світ, стають суб'єктивними, оволодіння якими здійснюється шляхом засвоєння соціально значущої системи знань, засобів діяльності та методів мислення [4].

STREAM-освіта — базова сходинка у представленій моделі, найбільш багатогранна. Треба надати малюку можливість випробувати себе в різних галузях — побути співаком, актором, балериною, музикантом, науковцем, винахідником... При цьому варто уважно стежити за тим, що дитині найбільше подобається, що виходить краще, чим вона може займатися самостійно, і не примушувати до того, до чого в неї немає охоти.

У центрі програми — дитина — обдарована особистість, тобто така, яка самостійно, в силу власних вікових і психофізіологічних особливостей, обирає свої дії та рішення, досягає вищого рівня пізнавального розвитку.

Ґрунтом для розвитку пізнавальних здібностей малюка є розвиток його сенсорних, інтелектуальних і творчих здібностей.

Програма STREAM-освіти включає такі напрями [3, с.8]:

Природничі науки: астрономія (наука про Всесвіт), фізика (наука про склад і структуру) матерії, а також про основні явища в неживій природі, хімія (наука про будову й перетворення речовин), біологія (наука про живу природу), географія (наука про Землю), медицина (наука про людський організм та його здоров'я).

Інженерне мислення — це мислення, спрямоване на розроблення, створення та використання технічних інновацій для досягнення найбільш економічних, ефективних і якісних результатів, а також для гуманізації виробництва й праці.

Технології: формування уявлень про предметно-перетворювальну діяльність людини, світ професій, шляхи отримання й зберігання інформації та способи її обробки, здатності до формулювання творчих задумів, свідомого дотримання безпечних прийомів роботи та користування інструментами і матеріалами; розвиток пізнавальної, художньої й технічної обдарованості, технічного мислення в процесі творчої діяльності, навичок володіння ручними техніками обробки матеріалів (папір, дерево, глина тощо); ознайомлення з інформаційно-комунікаційними технологіями, гаджетами; експериментування.

Читання і письмо: формування здатності розуміти зміст тексту; пропедевтичний (вступний) курс навчання грамоти; розвиток дрібної моторики, підготовка руки до письма.

Інженерія: проектування, наочне моделювання, конструювання.

Мистецтво: просторові мистецтва (архітектура, скульптура, живопис, графіка, художня фотографія, декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн); часові мистецтва (музика, література); просторово-часові (кіномистецтво, театр, танець).

Математика: кількісні відношення та просторові форми, логіка.

Всі перелічені напрями реалізуються в якості елементарної науки, яка доступна дітям і викликає інтерес до навчання, розкриває здібності дітей і сприяє їхньому всебічному розвитку.

Особливості застосування STREAM-технологій у роботі з дошкільниками полягають у використанні різних видів конструкторів (дерев'яні, металеві, пластмасові конструктори «Поєднайко», «Липучка» та ін., конструктори LEGO тощо), які сприяють розвитку дитячого мислення, уяви, фантазії, креативності. У процесі конструювання доцільно використовувати *метод проблемного спілкування* з дітьми. Вони підтримують активний діалог, використовуючи відкриті запитання, що потребують відповіді у довільній формі та не містять у собі натяку на правильну відповідь, і навідні запитання: «Як ти вважаєш, якщо...», «Якщо зробити ось так, що буде?», «Як потрібно перевернути (поставити) цю деталь, щоб отримати таку фігуру, як на малюнку?», «Що потрібно доробити?», «Що змінилося?» тощо. Отримавши відповідь, педагог просить дитину обґрунтувати її. Дошкільнята з задоволенням будують казкові будинки, тварин, транспорт, розробляють проект розбудови торговельного центру тощо.

З великим задоволенням діти будуть спостерігати і проводити елементарні досліди, наприклад як утворюється веселка, пар і т. д.

Для розширення змісту сюжетно-рольових ігор доцільно вводити нові ролі, додати нові атрибути. Так під час гри «Медичний центр» діти називають відомі їм професії медичних працівників та облаштовують свої робочі місця, але виявилось, що не вистачає спецодягу. Вирішили їх виготовити власноруч (шапочки).

Усі діти люблять казки. Лялькові вистави з використанням персонажів, виготовлених власноруч, дарують дітям справжнє задоволення, дають змогу проявити активність, творчо застосовувати набутий досвід художньо-мовленнєвий, музично-пісенний.

Отже, STREAM-освіта – це освіта майбутнього, яка розпочинає роботу над всебічним розвитком майбутнього науковця ще в закладі дошкільної освіти, допомагає розкрити схильності дітей до науки і техніки, вчить критично мислити і конструювати, розвиває уяву і креативність. Це безцінна база знань, яку діти засвоюють з величезним задоволенням. Це покроковий шлях маленького науковця у сферу науки і техніки.

Список використаної літератури:

1. Басалига О. Коваль С. STREAM-HUB – новий тренд у дошкільній освіті. Наукові записки Малої академії наук України. Серія «Педагогічні науки»: [зб. наук. праць; ред. кол. : С. О. Довгий (голова), О. Є. Стрижак, О. В. Лісовий, І. М. Савченко та ін.]. К. : Національний центр «Мала академія наук України», 2019. Вип. 15. С. 13-21.

2. URL:

http://man.gov.ua/upload/activities/Scientifik_note/Scientifik_note_JASU_15.pdf

3. Концепція розвитку STEM-освіти на період до 2027 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-p#Text>

4. Маричева О. Б. STREAM-освіта в дошкільному закладі. Система роботи з формування у дітей інженерного мислення. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ММК, 2017. 47 с.

5. STREAM-освіта або Стежинки у Всесвіт : альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників / автор. колектив; наук. керівник К. Л. Крутій. — Запоріжжя : ЛПДС, 2018. — 166 с.

6. STREAM-освіта для дошкільнят.

URL: <http://informaciaforall.blogspot.com/2017/11/stream.html>

Погуляка Богдана,
*студентка НН Інституту історії, права
та міжнародних відносин Сумського
державного педагогічного університету
імені А.С.Макаренка, Україна*

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Соціально-економічні та політичні зміни в Україні, людська свідомість, гуманістична природа змінюють підхід до осіб з особливими освітніми потребами. Однією з важливих цілей державної політики є створення умов для належного надання освітніх послуг таким дошкільникам. Саме дошкільний вік є найбільш важливим та ефективним, для того, щоб скористатися унікальною можливістю – подолати наслідки певного сенсорного чи інтелектуального порушення. Дослідженню цієї проблеми присвятили свої праці О.В. Самсонова, Т.О. Соловйова, Н.Д. Шматко, Є.Л. Гончарова та інші.

Для забезпечення комплексного входження дитини з особливими освітніми потребами у загальний простір, який відповідав би її потребам та можливостям, у сучасному дошкільному навчальному закладі передбачена така форма організації освіти, як інклюзивна. Інклюзивна освіта – це спеціально організований процес, побудований так, щоб включити дітей з особливими освітніми потребами в звичайну групу дошкільників; варто наголосити, що всім учасникам цього процесу має бути комфортно від такої взаємодії.

Завданнями дошкільного навчального закладу, у якому передбачена інклюзивна освіта є:

- організація комфортних умов для всіх дітей;
- організація інклюзивного розвивального середовища, яке б сприяло гармонійному розвитку дитини з особливими освітніми потребами;
- формування толерантного середовища дітей, батьків, працівників дошкільного навчального закладу;
- організація у дошкільному навчальному закладі педагогічної системи, яка б базувалася на потребах дитини та сім'ї [2, с. 11].

Організація інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі – це перш за все, створення атмосфери рівності, згуртованості, теплих стосунків, взаємодопомоги. Інклюзія – це такий процес, коли у дітей з особливими освітніми потребами з’являється стимул до розвитку, у них виникає бажання говорити, грати, читати, робити все те, що роблять здорові діти, адже вони переймають їхні звички. Натомість, звичайні малюки залюбки комунікують з такими дошкільниками, допомагають їм освоювати певні навички і, таким чином, самі вдосконалюються ще більше [1, с. 26].

Існує ряд принципів організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в групах з інклюзивною формою навчання:

- індивідуалізації та диференціації;
- єдності сенсорного (безпосередній чуттєвий досвід дитини як основа розвитку), мовленнєвого (формування різних видів мовленнєвої компетенції), лінгвістичного (засвоєння мовних засобів), комунікативного (включення дітей у різні форми спілкування) розвитку;
- підтримки самостійної активності дитини;
- міждисциплінарного підходу до визначення впровадження методів і засобів виховання, навчання і розвитку;
- варіативності в організації процесів навчання і виховання;
- активного включення в освітній процес всіх його учасників: дітей, батьків і фахівців;
- партнерської взаємодії з родиною, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами (організація такої взаємодії передбачає зустрічі з батьками, бесіди, консультації, інформаційну підтримку, складання індивідуальної програми розвитку з урахуванням запитів сім’ї, залучення батьків до корекційно-розвивальної роботи, організацію зустрічей з фахівцями тощо) [3, с. 144].

Таким чином, правильно організоване спільне навчання створює кожній дитині умови щодо набуття найціннішого та найважливішого досвіду оволодіння різноманітними способами діяльності у процесі взаємодії. Крім того, спільна форма отримання знань розширює межі взаємодії дошкільників з особливими освітніми потребами з довкіллям, включаючи їх до активної діяльності та спілкування, що сприяє їх успішному розвитку.

Найважливішим є те, що в умовах інклюзивної освіти діти, батьки, педагоги вчаться сприймати кожного таким, яким він є насправді. Адже, як свідчить практика, спільне навчання створює передумови формування нового суспільства – толерантного, здатного розуміти та сприймати кожного.

Список використаної літератури:

1. Будяк Л.В. Основи інклюзивної освіти. Черкаси: ЧНУ, 2009. 90 с.
2. Гречко Л.М. Психологічний супровід дітей молодшого шкільного віку з вадами психофізичного розвитку в умовах інтегрованого навчання. Київ, 2008. 20 с.
3. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ: Самміт-Книга, 2009. 272 с.

Позняк Наталія,
*здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
факультету дошкільної, початкової освіти і
мистецтв Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАТИКИ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ

Вирішення питання якісної підготовки вихователя ЗДО до здійснення завдань з розвитку мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку з необхідністю включає набуття певної системи знань, умінь та навичок, які дають можливість вирішувати їх з найвищим результатом. Важливу роль у цьому відіграє володіння педагогом сучасним науково-методичним інструментарієм, ґрунтованим на інноваційних концепціях відповідної проблематики провідних українських фахівців у галузі дошкільної педагогіки.

Під мовленнєвою компетенцією фахівці розуміють здатність дітей розв'язувати комунікативно-мовленнєві завдання завдяки добору адекватних комунікативній меті і проблемній ситуації змісту, способів комунікативної діяльності, вмінню будувати різні форми монологічних (розповідь, опис, міркування, пояснення) та діалогічних

(ситуативна розмова, діалог-розпитування, бесіда) висловлювань, використовуючи при цьому засоби виразності мовлення [1]. Крім того, мовленнєва компетенція визначається готовністю і спроможністю особистості адекватно й доречно використовувати мову в конкретних ситуаціях буття (висловлювати власні думки, бажання, наміри, прохання тощо), застосовуючи при цьому як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності [1].

Відтак триєдиний характер мети навчально-розвивальної роботи стосовно мовленнєвої компетенції як однієї з головних базисних характеристик особистості дошкільника полягає в активному системному застосуванні взаємопов'язаних педагогічних дій – розвитку мовлення, навчання мови та мовленнєвого виховання.

Реалізація завдань з формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку на інноваційній основі, на наш погляд, є цілком перспективною завдяки комплексному науково-теоретичному підходу, утвореному педагогічними концепціями сучасних українських вчених А. М. Богуш, Н. В. Гавриш та А. М. Гончаренко.

Так, зокрема, запропонована А. М. Богуш теорія дошкільної лінгводидактики [1] базується на таких фундаментальних поняттях, що описують формування мовленнєвої компетенції, як поліфункціональність мови та мовлення, основні функції мови, їх зміст, а також принципи розвитку мовлення дітей. Урахування особливостей провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного віку дозволяє включити концепт мовленнєвої компетенції до більш широкого поняття комунікативно-мовленнєвої діяльності дошкільників, звідки випливає ідея формування їхньої мовленнєвої активності насамперед в іграх (наприклад, дидактичних, сюжетно-рольових тощо). Проте, на думку А. М. Богуш, ігрова діяльність потенційно здатна повернути дитину до численних мовленнєвих помилок, що базуються на динамічних неправильних мовних стереотипах, які функціонують у вигляді житейських, звичних норм спілкування в побуті, діалектичного мовлення, місцевих говірок і т.п. Відтак дитину спочатку потрібно навчити правильного мовлення в навчально-мовленнєвій та мовленнєвій діяльності, виробити міцні навички і звички правильного мовлення, а вже потім можна закріплювати й активізувати їх в ігровій діяльності дошкільників. Іншими словами, формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку має являти собою спроектований особливим чином педагогічний процес, що включає в себе не лише розвиток мовлення

як такий, але й паралельне становлення суб'єктних якостей дитини в мовленнєвій діяльності.

Таке завдання виглядає достатньо обґрунтованим у концептуально-методичному підході до проблеми мовленнєвої компетенції дошкільника, репрезентованому дослідженнями Н. В. Гавриш [2]. Йдеться про розвиток мовленнєво-творчої діяльності у дошкільному віці, яка визначається авторкою як стрижень розвитку творчих здібностей дітей у різних видах художньої діяльності, що поєднує художньо-естетичний, мовленнєвий, інтелектуально-творчий та особистісний компоненти. Під мовленнєво-творчою діяльністю розуміють феномен мовленнєвої культури, який відображає рівень психічного розвитку, мовленнєвої компетентності, внутрішнього, душевного і духовного стану, вираження переваг та інтересів дітей, а також як важливий та ефективний засіб їхнього художньо-естетичного, інтелектуально-творчого розвитку, формування креативного первня кожної особистості. На наш погляд, даний підхід володіє потужним інноваційним потенціалом у справі формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку і насамперед в силу значної кількості методичних засобів, які можуть постійно вдосконалюватися за рахунок технологічних та організаційних змін, властивих епосі інформаційного суспільства. Водночас інноваційна система Н. В. Гавриш ґрунтується на вищезазначеній лінгводидактичній моделі та методиці мовленнєвої роботи А.М. Богуш, й тим самим демонструє тяжіння української педагогічної думки сьогодення до спадкоємності у вивченні фундаментальних проблем гуманітаристики. Зокрема, питання формування мовленнєвої компетенції дошкільників розглядається під кутом зору ефективного педагогічного управління даним процесом, яке враховує вікові та особистісні особливості, рівні сформованості мовленнєвих умінь, елементарної літературознавчої обізнаності, багатства художніх та життєвих вражень, вагу впливу зовнішніх (зацікавленість дорослих у розвитку творчості дитини) та внутрішніх (вираженість у дитини потреби в самореалізації, самовираженні засобами слова) стимулів тощо.

Організаційно-контекстне забезпечення формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку, базоване на створенні мовленнєвого розвивального середовища, обґрунтовується дослідницею А. М. Гончаренко [3]. Інноваційність запропонованої нею технології полягає у забезпеченні природовідповідних компонентів середовища, які б допомагали повноцінному становленню дитини як

мовленнєвої особистості й водночас дозволяли вільно й самостійно обирати дошкільнику однолітків для спілкування або гри, трудової чи іншої діяльності (адресна спрямованість мовлення, наявність партнера по спілкуванню), тобто користатися можливостями варіативності взаємодії, бути дослідником та експериментатором, у тому числі й стосовно власного мовлення. Відтак функціональним пріоритетом для такого розвивального середовища А.М. Гончаренко називає спілкування, обговорення, мовленнєвотворча діяльність, роздуми вголос, які сприяють пристосуванню до природного темпу кожної дитини, не порушуючи його і не нівелюючи.

Таким чином, розглянуті нами науково-теоретичні підходи до формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку значною мірою свідчать про сформованість у вітчизняній дошкільній педагогіці ґрунтовного й дієвого методологічного базису інноватики.

Список використаної літератури:

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгвопедагогіка. Теорія і методика навчання дітей рідної мови / за ред. А. М. Богуш. Київ : Вища школа, 2007. 542 с.
2. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному віці : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2002. 42 с.
3. Гончаренко А. М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників: навч.-метод. посібник до Базової програми розвитку дитини дошк. віку «Я у Світі». Київ : Світич, 2009. 160 с.

Потапова Анастасія,
студентка I курсу (ОР Магістр)
факультету іноземної та слов'янської філології
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка, Україна

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ДОШКІЛЬНИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ В УМОВАХ ЗМІН ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Останнім часом система освіти України зазнає досить швидких якісних змін, заснованих на впливі соціокультурних передумов і соціально-економічних, соціально-педагогічних і соціально-політичних чинників. Дані зміни стосуються не тільки утворення єдиного світового економічного та освітнього простору, але й зросту актуальності чинників, серед яких культурно-національні особливості, духовність, історична спадщина, освіченість народу тощо. Суспільство прагне такої організації навчально-виховного процесу, яка буде спроможна впливати на позитивний розвиток майбутніх поколінь, які згодом зможуть набути статусу всебічно розвинених особистостей. Допомогти у цій справі може інноваційний підхід.

На сучасному етапі розвитку освіти її головною рисою стає інноваційність. Щодо педагогічної сфери, інноваційність передбачає переосмислення та введення нового в цілі, зміст, методи та форми навчання і виховання, організацію діяльності вихователя та дитини, а також нововведення в управлінському процесі.

Перехід від традиційної, яку також можна назвати «стабільною», до інноваційної освітньої діяльності закладу передбачає оновлення процесу навчання через діяльність, завдяки якій буде відбуватися розвиток самого освітнього процесу. Управління дошкільним навчальним закладом має забезпечувати збереження структури, підтримувати режим діяльності та реалізацію програм навчання дітей.

Сьогодні стає все більш актуальною потреба в інноваційному підході до управління, у модернізації цілей та завдань, в першу чергу, дошкільної освіти. Будучи початком навчально-виховного і розвиваючого процесу дитини, в перспективному майбутньому свідомого і всебічно-розвиненого громадянина України, дошкільний навчальний заклад повинен через інноваційний підхід оновити цілі, завдання та принципи дошкільної освіти.

Розглядаючи поєднання особливостей педагогічного інноваційного підходу та управління, можна виокремити структурні компоненти управлінської діяльності у дошкільному навчальному закладі: формування і постановка мети, планування, прийняття і організація виконання управлінських рішень, контроль та аналіз результатів інноваційної діяльності [5]. Задля підвищення ефективності управління необхідний компетентний досвід та формування інноваційного клімату в колективі через покрокову методичну роботу.

Низка інноваційних підходів в управлінні дошкільним навчальним закладом дозволяє скорегувати напрямки розвитку освіти. Наразі серед таких інноваційних підходів особливе місце займають:

- людиноцентристський підхід, який являє собою нову управлінську парадигму, орієнтовану на актуалізацію гуманістичних тенденцій та оновлення поглядів на змістовий аспект, питання технологій управлінської діяльності;
- аксіологічний підхід, що представляє філософсько-педагогічну стратегію, підґрунтям якої є ідеї пріоритетності загальнолюдських цінностей і самоцінності кожної особистості;
- акмеологічний підхід, який уособлює процес створення необхідних умов для становлення та розвитку уявлення про високі досягнення, необхідні для подальшого розвитку особистості й соціуму у всіх суб'єктів освітньої діяльності;
- компетентнісний підхід, що спрямовує розвиток освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, які представлені ключовими і предметними компетентностями тих, хто навчається [3];
- синергетичний підхід, який розглядається як необхідна складова інноваційних процесів в освіті та дає можливість спланувати та реалізувати навчання, що стимулює і пробуджує бажання знайти власний, сприятливий для кожної дитини шлях розвитку.

Активне впровадження інноваційних підходів до управління дошкільним навчальним закладом на всіх рівнях свідчить не тільки про позитивну зміну орієнтирів у навчанні, але й про здобування необхідного компетентного досвіду в управлінській діяльності. До того ж ретельне дотримання інноваційних підходів до управління дошкільним навчальним закладом забезпечує зростання якості освіти,

конкурентоспроможності та сприяє підвищенню позитивного іміджу освітньої установи [4].

Отже, інноваційний підхід в управлінні дошкільним навчальним закладом передбачає імплементацію низки нововведень та оновлень в освітній сфері, спрямованих на покращення якості діяльності навчального закладу. Інноваційний менеджмент дошкільного навчального закладу створює необхідні умови для якісної підготовки дитини до наступних етапів її соціалізації в стрімко змінюваному сучасному світі.

Список використаної літератури:

1. Возний І.В. Оновлення управління навчальним закладом / І.В. Возний. *Управління школою*. Харків: Основа. 2009. №4. С. 28.
2. Григораш В. В. Організація діяльності керівника школи / В.В. Григораш. Харків: Основа. 2011. С. 224.
3. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз / О. С. Заблоцька. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2008. № 40. С. 63-68.
4. Інноваційний потенціал освіти Полтавської області: збірник статей. Полтава: ПОППО. 2005. С. 5-6.
5. Освітній менеджмент: навч. посіб. / за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. К.: Шкільний світ. 2003. С. 400.

Попиченко Світлана,

*к. пед. наук, доцент кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, Україна*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У КОТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ШКІЛЬНОГО УЧІННЯ

Підсумком розвитку дитини в дошкільному віці є психологічна готовність до систематичного навчання в школі. Більшість фахівців визначають її як складне системне утворення, що забезпечує здатність дитини виконувати навчальні завдання і шкільні обов'язки, зумовлену рівнем її індивідуально-психологічного розвитку.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (Державному стандарті дошкільної освіти) нової редакції зазначається: «Дошкільний вік є фундаментом розвитку базових компетентностей і навичок, необхідних людині протягом життя. Він передбачає синергійний, взаємодоповнювальний розвиток якостей та процесів, досягнення відповідної до цього віку психофізіологічної/тілесної та психологічної зрілості емоційного, інтелектуального, вольового розвитку...Саме зрілість усіх якостей та процесів забезпечує успішність розвитку навчальних навичок на наступних етапах шкільного життя» [1].

Отже, важливими показниками готовності до шкільного учіння є сформованість пізнавальних психічних процесів, завдяки яким дитина одержує знання про довкілля та про себе, засвоює нову інформацію, запам'ятовує, розв'язує певні завдання. Серед пізнавальних психічних процесів виділяють відчуття і сприймання, пам'ять, мислення, уяву. Необхідною умовою успішного протікання психічних процесів є уява. Мова і мовлення постають одним із способів мислення і розуміння [4].

У пізнавальній діяльності і сприймання, і пам'ять, і мислення, і уява виступають у єдності. Лише в окремих ситуаціях переважає певний пізнавальний процес. Оточуюча людину дійсність безмежна, тому людина пізнає її крок за кроком, а її пізнавальна діяльність носить організований та спрямований характер [2]. Тому в центрі уваги педагогів має стати пізнавальний розвиток дітей: формування сприйнятливості дітей до знань, розвиток у них проблемно-пошукової діяльності, розширення особистісного досвіду пізнання, допитливості і пізнавальної активності дитини, вміння самостійно міркувати і вирішувати прості інтелектуальні задачі.

У психологічній науці простежується декілька позицій стосовно вивчення пізнавальних психічних процесів. У першій позиції термін «розвиток» означає закономірну зміну психічних процесів у часі, що виявляється в їх кількісному і якісному перетворенні. Розвиток психіки характеризується цілою низкою параметрів: спрямованістю, незворотністю, ритмічністю, відтворюваністю тощо. Слідом за класиками вітчизняної психології Л. Ф. Обухова вважає, що розвиток дитини не є «визначеним заздалегідь». Процес розвитку психіки дитини детермінується «тією формою практичної і теоретичної діяльності, яка існує на даному рівні розвитку суспільства» [3, 24].

Наступна позиція аналізу проблеми розвитку пізнавальних процесів у дошкільному віці пов'язана з індивідуальними відмінностями. Проблема розвитку пізнавальних процесів розглядається дослідниками у трьох аспектах: як розвиток інтегральної індивідуальності, як розвиток загальних здібностей, як формування стильових особливостей діяльності.

Сприятливі умови для розвитку пізнавальних психічних процесів складаються у старшому дошкільному віці, що пов'язано з віковими та особистісними властивостями дітей цього віку, його особливою важливістю у контексті забезпечення психологічної готовності дітей до школи. Саме у цьому періоді життя починають формуватися нові психологічні механізми діяльності та поведінки, відбувається процес активного розвитку і становлення пізнавальної діяльності.

Вектор розвитку сприймання після п'яти років – зростання довільності, розвиток здатності до систематичного аналізу властивостей і якостей сприйнятих предметів; формування сенсорних еталонів; розвиток перцептивних орієнтовних дій. Пам'ять все більше відокремлюється від процесу сприймання, відбуваються значні її кількісні (що дозволяють дитині утримувати все більшу кількість інформації) і якісні зміни (поява опосередкованості і довільності), простежується рух від образної до словесно-логічної пам'яті. Аналогічні показники визначають і розвиток уваги. Крім посилення таких якостей уваги, як стійкість, обсяг, переключення, зростає, що найбільш істотно, її довільність, здатність дитини до все більш спрямованого зосередження.

Основними напрямками розвитку мислення дошкільника є вдосконалення наочно-дійового мислення, інтенсивний розвиток наочно-образного і початок активного формування словесно-логічного шляхом використання мови як засобу постановки і розв'язання інтелектуальних завдань, засвоєння наукових понять. Головні показники розвитку уяви старшого дошкільника – це її символічний характер, продуктивність в поєднанні з оригінальністю і гнучкістю образів, створення плану-задуму і його реалізація, здатність до вирішення творчих завдань. Мовлення характеризується удосконаленням всіх його видів, зокрема монологічного і діалогічного, зростанням ступеня розгортання й зв'язності, оволодінням різними засобами мовленнєвої діяльності; розвитком фонетики (фонематичного слуху і звуковимови), лексики (багатства словника), граматики (правильності мови).

Дитина сприймає світ за допомогою дорослого. У важкій ситуації вона потребує підтримки і допомоги останнього. Значущі (близькі) дорослі відповідальні за повноцінний розвиток маленької особистості. Вони повинні орієнтуватися на позитивні сторони психічного розвитку, оскільки є організаторами життя дитини.

З означеного випливає, що розвиток пізнавальної сфери дошкільника забезпечується грамотною організацією освітнього середовища, умовами соціальної взаємодії. Це досягається завдяки створенню емоційного тла спілкування з дорослими (батьками, вихователями та ін.). Вивчення стилів спілкування, особливостей реагування, індивідуально-типологічних відмінностей дітей дозволяє подолати негативні наслідки розвитку в пізнавальній сфері.

Активізація пізнавальної діяльності дітей на занятті досягається шляхом відбору відповідного змісту, методів і прийомів, форм організації розвивальної діяльності. Важливе завдання – викликати у дітей інтерес до заняття, створити у них стан захопленості, розумової напруги, спрямувати зусилля на усвідомлене засвоєння знань, умінь та навичок. Досвід показує, що інтерес до заняття значною мірою пов'язаний з тим, чи розуміє дошкільник, навіщо йому потрібні ті чи інші знання, чи бачить він можливість їх застосування. Тому завдання дорослого полягає в тому, щоб зацікавити дітей змістом заняття, пов'язати його з практичною діяльністю. Розробляючи зміст і методику занять, слід намагатися враховувати низку умов: 1) розвитку пізнавальної активності сприяє така організація навчання, за якої дитина прилучається до процесу самостійного пошуку і відкриття нових знань, вирішує завдання проблемного характеру; 2) інтелектуальна і практична діяльність дитини на занятті повинна бути різноманітною, оскільки одноманітність інформації та способів дії швидко викликає нудьгу і знижує активність; 3) слід постійно змінювати форми запитань, завдань, стимулювати пошукову діяльність дітей, створюючи атмосферу напруженої колективної роботи; 4) зміст занять повинен бути важким, але посильним.

Розумову і пізнавальну активність спонукають питання і завдання, що: вимагають встановлення подібності і відмінності; чим менше виявлена відмінність і схожість, тим цікавіше їх визначати; потребують пояснення способу дії і осмислення отриманих результатів (Як ти дізнався? Як ти будеш виконувати завдання? Що ти дізнався, виконавши завдання?); пов'язані з міркуванням, встановленням причинно-наслідкових зв'язків (Чому? Навіщо?);

передбачають прогнозування результатів дії (Що буде, якщо змішати жовту і зелену фарби? Що станеться, якщо розрізати папір по цій лінії до кінця?); вимагають підтвердження або спростування висунутих положень прикладами з особистого досвіду (Де ви це бачили? Де ще може стати в нагоді цей прийом?).

Успіх індивідуального підходу в розвитку пізнавальних психічних процесів забезпечить: знання індивідуальних рис дитини; врахування специфічних умов, що вплинули на появу тієї чи іншої особливості особистості дитини; знання мотивів дій вихованця; чутливість і такт у ставленні до дітей; уміння передбачати наслідки педагогічного впливу.

Отже, виняткову значущість має створення оптимальних психолого-педагогічних умов для ефективного перебігу психічних процесів кожного вихованця, самоактуалізації та самореалізації всіх його позитивних якостей. Індивідуальні відмінності у розвитку пізнавальних психічних процесів дітей 6-го року життя обумовлюють своєрідну специфіку переходу дитини від ігрової до навчальної діяльності, особливості індивідуальної готовності до шкільного учіння.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pedpresa.com.ua/205021-bazovyj-komponent-doshkilnoyi-osvity.html>.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – С.162–242.
3. Обухова Л. Ф. Детская психология: Теории, факты, проблемы / Л. Ф. Обухова. – М.: Тривала, 1996. – 360 с.
4. Павелків Р. В. Дитяча психологія / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2010 – С.221–306 с.

Руденко Юлія,
*д.пед.н., доцент кафедри теорії і
методики дошкільної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського», Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОЗНАВСТВОМ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Реформування системи вищої освіти в Україні зумовлює актуальність використання в освітньому процесі закладів вищої освіти новітніх технологій. Питання впровадження інноваційних технологій сутності в освітній процес та визначення їх сутності виступило предметом дослідження низки вчених: «інноваційні процеси» (М. Скаткін, В. Беспалько, В. Сластенін); освітні технології (О. Пехота, С. Сисоєва); інтерактивні технології (О. Пометун); освітні концепції (Є. Єрмоленко, Л. Мацько, Ю. Васьков) та ін. До інноваційних моделей вченими відносяться: контекстне, імітаційне, проблемне, модульне, дистанційне навчання. Педагогічна інновація за визначенням О. Падалки, О. Шпака, А. Анісімчука становить процес створення, поширення і використання нових засобів для розв'язання тих педагогічних проблем, які до цього часу вирішувалися по-іншому [1; с. 316].

Під інноваційними технологіями розуміємо такі, що передбачають переорієнтацію в організації освітнього процесу на застосування нових форм, методів, прийомів, засобів навчання, які орієнтовані на формування фахових компетентностей майбутніх фахівців під час навчання. Набуття фахових компетентностей передбачає чітке визначення яка саме технології сприяють формуванню тієї чи тієї компетентності. Так, в межах викладання навчальної дисципліни «Методика ознайомлення дітей з українським народознавством в закладах дошкільної освіти» передбачено формування у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти народознавчої, когнітивної, мотиваційної, технологічної, оцінно-рефлексивної компетенції.

Формування мотиваційної компетентності передбачає: здатність формувати національну свідомість, самосвідомість, наявність стійкого

інтересу до народознавчого матеріалу, прагнення пізнати свій народ, свої національні корені; здатність до усвідомлення майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти необхідності оволодіння теоретико-методологічними засадами українського народознавства; позитивна налаштованість на використання набутих знань, умінь і навичок народознавчої роботи з дітьми дошкільного віку в майбутній професійній діяльності.

Формування когнітивно-народознавчої: обізнаність із культурно-значеннєвими професійно-зорієнтованими текстами (малими жанрами фольклору) та їх лексичними особливостями; обізнаність з репродукціями художніх картин українських художників, ілюстраціями художників-ілюстраторів, що є методично-доцільними при ознайомленні дітей дошкільного віку з українським народознавством; обізнаність із текстами українських народних казок (казкові зачини, казкові кінцівки, безкінечні (надокучливі) казки, творами українських письменників і поетів різних жанрів (гуморески, оповідання, байки, вірші тощо) та образними виразами у їх змісті; обізнаність із текстами українських народних пісень (колядки, щедрівки, гаївки, веснянки тощо).

технологічної: здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України); здатність до виховання у дітей інтересу і поваги до національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів; здатність до використання варіативних технологій ознайомлення дітей дошкільного віку з українським народознавством та вміння застосовувати їх у професійній діяльності; здатність вдосконалювати процес ознайомлення дітей дошкільного віку з українським народознавством; здатність планувати і проводити різні види роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з українським народознавством: у різних вікових групах, із дітьми різних категорій і за різних соціальних умов (обдаровані діти, діти виховуються у дошкільних закладах різного типу, в сім'ї).

Формування оцінно-рефлексивної: здатність до оцінювання народознавчої діяльності дітей, професійної діяльності вихователів з ознайомлення дітей дошкільного віку з українським народознавством, самооцінювання ефективності здійсненого процесу.

В межах кафедральної теми «Психолого-педагогічний супровід формування професійно-методичної спрямованості майбутніх фахівців дошкільної освіти» розроблено педагогічний, методичний

супровід надання індивідуальної траєкторії розвитку кожному студенту протягом навчання. Методичний супровід передбачає розроблення індивідуальної «супровідної, дорожньої» карти, яка надається студенту на початку вивчення дисципліни і надає змогу обирати зручний темп виконання завдань. До інноваційних технологій, що використовуються в процесі організації психолого-педагогічного супроводу навчальної дисципліни «Методика ознайомлення дітей з українським народознавством в закладах дошкільної освіти» відносимо такі: організаційні (пов'язані з використанням змішаної, дистанційної, онлайн, офлайн системи організації освітнього процесу); методичні (спрямовані на оновленні змісту та підвищенні якості у викладанні навчальної дисципліни та формуванні фахових компетентностей майбутніх вихователів ЗДО).

Список використаної літератури:

1. Сучасні педагогічні технології / А.С.Нісімчук, О.С.Падалка, О.Т.Шпак. – К., 2000. – 368 с.

Сидорук Валентина,
*викладач фахових дисциплін
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Володимир-Волинського
педагогічного фахового коледжу
ім. А.Ю. Кримського, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Тривалий і стабільний розвиток суспільства неможливий без зміни ставлення до підготовки справжніх професіоналів у першій та, безперечно, найважливішій ланці освіти – дошкільній. Сучасні заклади дошкільної освіти потребують успішного, компетентного фахівця-професіонала, який характеризується високою освіченістю та культурою, орієнтується в сучасних наукових досягненнях, інноваціях психолого-педагогічної науки, володіє різними технологіями навчання, виховання та розвитку дітей, спроможний до саморозвитку й самовдосконалення. Саме тому проблема підготовки компетентних

фахівців для роботи в закладах дошкільної освіти постає дедалі частіше в контексті реформування системи освіти в Україні.

У тлумачному словнику української мови слово «компетентний» трактується як обізнаний у певній галузі, знаючий. Поряд з широким терміном «компетентність» часто використовується більш вузький термін «професійна компетентність» [2].

Словник педагогічних термінів розкриває поняття «професійна компетентність» як здатність успішно діяти на основі практичного досвіду, вміння та знань при вирішенні професійних завдань.

Професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти передбачає сукупність професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної діяльності.

Підготовка компетентного педагога є основним завданням діяльності усього колективу Володимир-Волинського педагогічного фахового коледжу ім. А.Ю.Кримського. І це справа не лише одного дня, тижня чи місяця, а результат наполегливої й систематичної праці упродовж декількох років навчання студента в коледжі.

Процес формування професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти пов'язаний із оволодінням глибоких та змістовних знань з психолого-педагогічних дисциплін, окремих фахових методик, які він не тільки знає, а й вміє застосовувати на практиці в дошкільному закладі.

Одними із перших розпочинають цей процес психолого-педагогічні дисципліни: «Педагогіка», «Загальна психологія», «Дитяча психологія», оскільки вони закладають основу професійної компетентності спеціаліста дошкільної освіти.

Курс «Педагогіка» є базисною навчальною дисципліною, яка формує основи педагогічного мислення майбутніх вихователів і разом із циклом загальної підготовки становить основу професійної та практичної підготовки майбутніх вихователів. Під час вивчення курсу викладачі орієнтують студентів на наукове осмислення педагогічного процесу в дошкільному закладі, розуміння його закономірностей, засвоєння змісту, форм і методів навчання й виховання дошкільників. Особливу увагу акцентують на вироблення в студентів уміння планувати й організовувати різні види освітньої діяльності, врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, а також виховання любові до педагогічної професії.

Вивчення дисципліни передбачає проведення лекційних, семінарських та практичних занять, консультацій, а також організацію самостійної роботи студентів. Під час лекційних занять викладачі

надають перевагу таким видам, як лекція-бесіда, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація, проблемна лекція.

Педагогічна діяльність вихователя сучасного закладу дошкільної освіти особлива за своєю складністю. Її ефективність залежить від рівня розвитку психологічної компетентності, оскільки компетентний у цій галузі педагог може скористатися усім арсеналом психологічних ресурсів, необхідних у конкретній ситуації [4].

Така компетентність формується в майбутніх вихователів у рамках вивчення дисциплін «Загальна психологія», «Дитяча психологія» і «Педагогічна психологія». Під час лекційних та практичних занять викладачі активізують пізнавальну активність студентів шляхом проведення психологічних тестів, моделювання та вирішення педагогічних ситуацій, складання психологічних характеристик. Студенти підбирають демонстраційний матеріал для проведення діагностики дітей, вправляються у проведенні інтелектуальних ігор тощо.

Серед професійної компетентності спеціаліста з дошкільної освіти особливою є комунікативна. Сучасний фахівець дошкільної освіти має не лише грамотно говорити, а й бути мовленнєво-компетентною особистістю, яка вміє адекватно й доречно застосовувати мову в конкретних ситуаціях, висловлювати свої думки, бажання, використовувати інтонаційні засоби виразності мовлення тощо [3].

Формування комунікативної компетентності майбутнього вихователя здійснюється під час вивчення більшості навчальних дисциплін, та вагоме місце відводиться саме таким дисциплінам професійного циклу, як «Методика розвитку мовлення», «Культура мовлення» та «Література для дітей дошкільного віку».

У роботі зі студентами викладачі надають перевагу активним методам навчання, таким як використання принципу «круглого столу», «мікрофон», мозковий штурм, проведення групових дискусій, робота в парах та інші. Аудиторні заняття поєднуються із самостійною роботою студентів, яка виконання практичних завдань щодо формування комунікативно-мовленнєвих умінь та навичок дітей дошкільного віку: складання розповідей, написання конспектів занять, виготовлення мнемо таблиць, розучування літературних творів.

У зв'язку з впровадженням у систему дошкільної освіти цінностей оздоровчої ідеології, серед фахових компетентностей майбутнього вихователя дошкільного закладу особливою є здатність

до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності [5]. Саме тому під час його підготовки важливим є оволодіння системою знань в галузі теорії та методики фізичного виховання, практичними вміннями та навичками з організації й проведення різних форм роботи з фізичного виховання. Усе це здійснюється в рамках вивчення курсу «Методика фізичного виховання». Теоретичні основи методики викладаються під час лекційних занять. З метою активізації діяльності студентів викладачі практикують проведення лекцій-диспутів, лекцій із елементами виконання практичних завдань.

На практичних заняттях майбутні вихователі здобувають практичні навички з організації різних форм фізичного виховання: розробляють комплекси ранкової гімнастики та гімнастики після денного сну, підбирають рухливі ігри, складають конспекти фізкультурних занять, розваг, фізкультурних хвилинок, моделюють та здобувають практичний досвід їх проведення.

Важливою складовою професійної компетентності майбутнього вихователя є компетентність у природничій сфері, адже реалізація завдань екологічного виховання дітей дошкільного віку безпосередньо залежить від рівня екологічної освіченості вихователя. Така компетентність формується в рамках вивчення навчальної дисципліни «Основи природознавства і методика ознайомлення дітей з природою». Метою дисципліни є формування теоретичної та практичної готовності майбутніх фахівців дошкільної ланки до реалізації завдань екологічної освіти в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

Лекційна форма роботи передбачає розкриття екологічних та еколого-педагогічних проблем, оптимальних шляхів їх розв'язання, оволодіння студентами методикою роботи з екологічного виховання дітей дошкільного віку, основними формами та методами організації освітньої діяльності в ЗДО. Практичні заняття мають за мету оволодіння студентами практичними навичками організації освітнього процесу з екологічного виховання дітей дошкільного віку, передбачають проектування та моделювання різних форм роботи екологічного змісту, організацію пошуково-дослідницької діяльності, представлення екологічних проектів, складання маршрутів екологічної стежки, проведення екологічних акцій.

Професійна компетентність майбутнього вихователя включає оволодіння вміннями та навичками щодо забезпечення логіко-

математичного розвитку дітей дошкільного віку. Сучасні дошкільні заклади потребують спеціаліста з нетрадиційним типом мисленням, здатного не просто забезпечити засвоєння дітьми сукупності математичних понять, а спроможного розвивати пізнавальну сферу дитини, її життєву компетентність.

Логіко-математична підготовка студентів-дошкільників здійснюється у рамках вивчення курсу «Методика формування елементарних математичних уявлень». Під час організації та проведенні навчальних занять викладачі широко застосовує активні методи навчання, які передбачають не лише засвоєння методів та прийомів організації математичного розвитку дітей, а передусім спонукають до творчого пошуку цікавих форм роботи з дітьми: студенти розробляють тематичні проекти, математичні лепбуки, моделюють навчальні ситуації, що дає можливість не лише самостійно здобути нові знання, засвоїти уже здобуті, формувати практичні навички, необхідні в майбутній професії, а й спонукають їх до творчого пошуку нестандартного вирішення поставлених завдань з логіко-математичного розвитку дітей.

Ключовим завданням сучасної освіти, починаючи з дошкільної ланки, залишається сприяння формуванню творчої особистості. Гарантією успіху в цій справі є творчий педагог, який професійно підготовлений до такої роботи. Адже беззаперечним є той факт, що лише творчий вихователь зможе виховати творчу особистість. Саме тому не менш важливою складовою професійної компетентності майбутнього вихователя є здатність до формування творчої особистості дитини [1].

Зазначена компетентність формується в рамках вивчення таких дисциплін, як «Методика організації образотворчої діяльності дітей», «Образотворче мистецтво в сучасному ЗДО», «Нетрадиційні техніки образотворчого мистецтва» та «Гурткова робота з образотворчої діяльності». Майбутні вихователі оволодівають теоретичні основи методики організації образотворчої діяльності, здобувають практичні навички: розробляють тематичні конспекти занять, готують зразки робіт з малювання, ліплення, аплікації та конструювання, знайомляться з нетрадиційними техніками.

Безперечно, професійна компетентність майбутніх вихователів ЗДО формується не лише під час вивчення дисциплін циклу професійної підготовки. Цей процес має логічне продовження під час вивчення інших дисциплін та тісно переплітається з різними видами діяльності студентів у коледжі, особливо з педагогічною практикою.

Педагогічна практика є невід'ємною частиною усього освітнього процесу коледжу з підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти. Вона готує студентів до роботи в сучасних умовах, дає можливість спробувати власні сили в обраній професії, практично оволодіти ефективними методами навчання та виховання дітей, формами організації освітнього процесу, здобути професійні навички з додаткової кваліфікації.

Отже, щоб відповідати сучасним соціальним потребам суспільства, майбутньому вихователю потрібно використати всі можливості для свого професійного становлення під час навчання у вищому навчальному закладі. Та процес формування його професійної компетентності не завершується у стінах педагогічного коледжу, адже вона не є сталою величиною. Професійна компетентність продовжує формуватися упродовж подальшої педагогічної діяльності, може постійно змінюватися та удосконалюватися. Щоб бути конкурентноспроможним на ринку праці, молодий спеціаліст повинен розуміти, що тільки високий професіоналізм, творчість, креативність, ініціатива допоможуть посісти гідне місце в суспільстві та самореалізуватися в обраній професії.

Список використаної літератури:

1. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного закладу : монографія. К. : Університет, 2018. 320 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. гол. ред. В. Г. Бусел]. К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с
3. Залізник А. Мовленнєва компетентність як складова процесу професійної підготовки майбутнього вихователя. *Збірник наукових праць. Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 8 (Ч. 2).
4. Пасічніченко А. В., Ковалевська Н. В. Формування психологічної компетентності майбутнього вихователя ДНЗ у процесі професійної підготовки. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2016. Вип. 53.
5. Мардарова І. Підготовка майбутніх вихователів до формування культури здоров'я дошкільників. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 2 (65).

Скрипник Неля,
*к. пед. н., доцент кафедри дошкільної
освіти, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, Україна*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ОСНОВ КОМПОЗИЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Концепція дошкільного виховання в Україні, Концепція Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти, Базовий компонент дошкільної освіти та всі чинні програми розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку зорієнтовані на оновлення змісту роботи з дітьми за всіма розділами і видами діяльності [6, с. 3]. Адже, дошкільний вік – це період бурхливого розвитку особистості, її уяви, думки, фантазії; важливий період для формування всіх психічних процесів. А вивчення мистецтва, безпосередньо образотворча діяльність - сприяють розвитку творчого потенціалу особистості, а також виконують функцію естетичного виховання особистості [1; 2; 3; 7]. Тим паче, що зображувальна діяльність – одна із найулюбленіших видів дитячої діяльності. Діти п'яти років у своїх малюнках зображають не тільки те, що бачать, але й те, що знають про навколишній світ.

Метою нашої розвідки було теоретично обґрунтувати та експериментально апробувати сучасні технології навчання дітей шостого року життя з основ композиції в процесі малювання.

Було з'ясовано, що дослідники і педагоги минулого та сучасності (І. Бех, Я. Коменський, Д.Дідро, Ф.Гребель, Й. Песталоці, С. Русова, В. Сухомлинський, Г. Сухорукова та ін.) надавали великого значення дитячому малюванню. Навчання дітей малювання розглядалося як підготовка руки й ока до письма, а також як перша сходинка загальної системи навчання [2; 3; 7; 8].

Цілеспрямований інтерес дослідників до дитячого малюнка виник у 1880-1890 роках. Це були праці психолога В.Прейєра „Душа дитини” (1882), етнографа А.Ріхарда „Малюнки первісних народів”

(1887), італійського мистецтвознавця К. Річчі „Діти-художники”, „Мистецтво дитини” (1887) та ін.

Вітчизняний педагог-новатор В.О. Сухомлинський також надавав надзвичайно важливого значення дитячому малюванню. Стосовно цієї проблеми він написав низку науково-методичних праць, серед яких найважливішими, на нашу думку, є такі: „Кожна дитина - художник”, „Мистецтво”, „Живопис” та ін. Він вважав дитячий малюнок і процес дитячого малювання часткою духовного життя дитини. Педагог писав: „Діти не просто переносять на папір щось із навколишнього світу, а живуть у цьому світі, входять у нього як творець краси, дістаючи насолоду від неї” [7, с. 53-54].

Експериментальні дослідження (Н.П. Сакуліна, Н.Т. Дяченко, В.П. Котляр, П.К. Сензюк, Г.О. Підкурманна, Є.В. Шорохов та ін.) свідчать про те, що в умовах цілеспрямованого навчання дітям дошкільного віку посилені деякі правила і прийоми композиційної організації, які використовуються у професійному мистецтві. До них можна віднести: в предметній композиції – вибір положення формату (вертикальне чи горизонтальне) в залежності від ознак форми об’єкта; визначення відносно вдалого масштабу зображення у відповідності до запропонованого формату; створення композиційної рівноваги; у сюжетній композиції – вибір положення формату в залежності від відтворюваного простору, напрямку руху, особливостей головного об’єкту; ритмічна упорядкованість об’єктів і кольорів; наявність головного об’єкту (або акцентів); встановлення рівноваги; відтворення статичності, динаміки та окремих ознак багатовекторності [3; 8]. Ці техніки апробовані нами на практиці з дітьми старшого дошкільного віку і було встановлено реальна можливість освоєння їх дітьми на достатньому рівні.

Наша дослідницько-експериментальна робота по навчанню дітей п’ятого-шостого року життя основ композиції в процесі малювання здійснювалася у дошкільному навчальному закладі № 12 м. Умані в двох старших групах.

Проведене теоретичне та експериментальне дослідження проблеми дозволило зробити такі висновки:

1. Малювання – доступний і цікавий вид образотворчої діяльності для малюків старшого дошкільного віку. Зображувальна діяльність тісно пов'язана із формуванням особистості дитини та розвитком її пізнавальних інтересів.

2. Під навчальною діяльністю дітей основ композиції у процесі малювання у нашому дослідженні розуміється формування в дітей умінь орієнтуватися на аркуші паперу; формування умінь та навичок виділяти головне розміром та кольором; поєднувати головний об'єкт із другорядними предметами; визначати пропорційні співвідношення.

3. До основних педагогічних умов, які покращують рівень засвоєння дітьми основ композиції в процесі малювання було означено такі:

- спеціально підібрані нестандартні методи зображення;
- цілеспрямоване, доступне і систематичне навчання та виховання під час зображувальної діяльності;
- включення провідного методу навчання – ігрового;
- виховання вольових рис характеру вихованців: самостійність, ініціативність, наполегливість, працелюбність.

4. У процесі навчання дітей п'ятого-шостого року життя основ композиції в процесі малювання виділяється 3 етапи, які поступово ускладнюються:

- перший етап: ознайомлення дітей із творами мистецтва, на яких чітко спостерігаються закони і правила композиції;
- другий етап: ознайомлення дітей із прийомами доцільного розміщення предметів на аркуші паперу, дотримуючись пропорцій, просторових співвідношень;
- третій етап спрямований на перевірку в дітей набутих знань, умінь та навичок під час творчого вирішення поставлених завдань.

5. Застосування нових форм і нестандартних методів організації образотворчої діяльності, направлене на розвиток творчих здібностей і вирішення таких завдань: формування у дітей алгоритму діяльності; розвиток основних психічних процесів; задоволення потреби дитини в продуктивній творчій діяльності; формування і удосконалювання технічних умінь і навичок; розвиток здібностей застосовувати різні засоби виразності; розвиток емоційної сфери.

6. Зміст різних форм роботи щодо ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з основами композиції виявився доступним завдяки використанню ефективних педагогічних технологій супроводження процесу навчання: фантазійна розповідь, інтерактивне обговорення, проблемні запитання, демонстрація за допомогою мультимедіа, спостереження, креативні дослідження, вправління, аналіз, вказівки, заохочення і т. п.

Отримані дані підтвердили дієвість сучасних технологій навчання дітей п'ятого-шостого року життя основ композиції в процесі малювання, але в подальшому є потреба вивчення і експериментального дослідження даної проблеми в інших вікових групах.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. 2021. 38 с. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya>.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. К.: Либідь, 2003. Кн.1: Особистісно орієнтовний підхід: теоретико-технологічні засади: навч.-метод. видання. 280 с.
3. Ветлугина Н.А. Общие вопросы художественного творчества ребенка. Художественное творчество и ребенок / под ред. Н. А. Ветлугиной. М.: Просвещение, 1972. 281с.
4. Дитина: освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Беленька [та ін.] ; наук. ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець ; Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
5. Закон України «Про дошкільну освіту». Київ: Ред. журналу «Дошкільне виховання», 2001. 55 с.
6. Концепція Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2023 року // *Дошкільне виховання*. 2017. №9. С. 3-4.
7. Сухомлинський В.О. Кожна дитина – художник. Вибрані твори: в 5- ти т. Т.3. К.: Радянська школа, 1977. С.53-55.
8. Сухорукова Г.В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі. К.: Видавничий дім “Слова”, 2010. 376с.

Собчук Анна,
*асистент та аспірант кафедри
початкової та дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти
Львівського національного
університету, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

На сучасному етапі інклюзивна освіта розвивається як порівняно новий напрям у педагогіці, висуваючи низку вимог не лише до держави, а й до вчителів, які повинні усвідомлювати, що навчально-виховний процес має ґрунтуватися на праві всіх дітей на отримання якісних освітніх послуг, а також сприяти активізації потенціалу кожної особистості, подоланню різних проявів дискримінації та інтенсифікації процесів соціальної згуртованості.

Відповідно до положень Болонської декларації і національних традицій у Республіці Польща, підготовка фахівців закладів дошкільної освіти поєднується з підготовкою вчителів початкових класів [1]. Варто зазначити, що така двопрофільна професійна підготовка існує в багатьох країнах Європи. Вона має низку переваг: по-перше, розширює можливості для працевлаштування випускників; по-друге, сприяє ефективному розв'язанню проблеми підготовки дітей старших груп до школи, а також їхньої адаптації до нових умов, оскільки такий фахівець володіє необхідними компетенціями, обізнаний із психолого-педагогічними особливостями обох категорій дітей – дошкільнят і школярів початкової ланки. Варто зазначити, що майбутній фахівець дошкільної освіти в умовах реформування польської системи педагогічної освіти розглядається як суб'єкт педагогічної діяльності, носій ініціативи, особистість, що здатна до самопізнання й саморозвитку.

У вищій педагогічній освіті Республіки Польща панує двоступеневе навчання: перший рівень (ліценціат) (навчання триває шість семестрів, включаючи і педагогічну практику) дає право працювати вчителем закладів дошкільної освіти чи початкової школи або ж продовжити навчання на дворічних магістерських денних чи заочних факультетах та отримати ступінь магістра. Підготовка на рівні магістра є обов'язковою для вчителів, що хочуть працювати в середніх

школах – гімназіях і ліцеях. Варто наголосити, що заклади вищої освіти Польщі в цілому забезпечують наступність підготовки між окремими етапами й формами навчання.

На сьогодні важливим аспектом професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти й учителів початкових класів у Республіці Польща є підготовка їх до роботи в умовах інклюзії. Саме тому досить ретельно відбираються кандидатури майбутніх фахівців ще на етапі їхнього вступу до закладу вищої освіти: поширеним є складання абітурієнтом вступного тесту на виявлення професійних здібностей і подання ним документа, що засвідчує високі результати випускних іспитів (egzamin maturalny (Matriculation Exam)). Уважаємо це досить прогресивною і вартою запозичення практикою, оскільки особистісні риси педагога є одним із вирішальних чинників у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. З цього приводу науковці зазначають [2], що основним завданням таких педагогів є формування у їхніх вихованців упевненості у власних можливостях й розвиток у них здатності до позитивної самооцінки.

Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи в умовах інклюзії в Республіці Польща є тримодульною й охоплює: 1) спеціалізаційний компонент теоретичного та прикладного змісту; 2) педагогічно-психологічний компонент із орієнтацією на вікові особливості дітей, специфіку їхнього розвитку й рівень порушень; 3) методологічно-дидактичний компонент.

Основними формами організації освітнього процесу є лекція, семінарське й практичне заняття. Під час лекції майбутні фахівці дошкільної освіти не лише сприймають матеріал, що подається викладачем, але й доповнюють його, ставлять запитання лектору, висловлюють свою думку. Лекції, як правило, унаочнюються мультимедійними презентаціями. На семінарських і практичних заняттях студенти виголошують доповіді, їх обговорюють, дискутують, аналізують професійні ситуації. У межах навчання майбутніх фахівців дошкільної освіти важливим методом є фільмування занять та подальше їх обговорення з викладачами й одногрупниками, а також рольова гра, при якій відбувається моделювання певної педагогічної ситуації в групі закладу дошкільної освіти (класі початкової школи) з інклюзією, а потім обговорення, як доцільно модифікувати заняття чи уроки, які потрібно внести зміни для підвищення ефективності навчально-виховного процесу, як можна вийти зі складної професійної ситуації. Варто наголосити, що під час навчання в закладі вищої освіти практичні вміння й навички в

майбутніх фахівців дошкільної освіти формуються шляхом стимулювання пізнавальної діяльності студентів. З цією метою викладачі широко застосовують активні й інтерактивні методи навчання, зокрема створення портфоліо, мозковий штурм, метод проєктів, мікрвикладання тощо.

Студенти, що опановують інклюзивно орієнтовані навчальні дисципліни, можуть виконувати дослідницькі проєкти з таких напрямів, як: клінічна психологія, спеціальна педагогіка, педагогічна діагностика, методи терапевтичного впливу, побудова індивідуальних освітніх програм. Варто зазначити, що деякі профільні заклади, наприклад Академія спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві (The Academy of Special Pedagogy in Warsaw) (The Maria Grzegorzewska University, 2017) [4], упроваджують магістерську програму на денній та заочній формах навчання за спеціальністю «Інтеграція та інклюзія в освіті», що спрямована на вивчення функцій життєзабезпечення дітей із різними вадами: сліпих та слабозорих, глухих і слабочуючих, із затримкою розвитку, аутизмом тощо.

Університети на громадських засадах співпрацюють із закладами дошкільної освіти й школами, на базі яких проходять регулярну навчально-педагогічну практику студенти – майбутні фахівці дошкільної освіти. Аналіз навчальних планів підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в Республіці Польща дає підстави для висновку, що в закладах вищої освіти на педагогічну практику відводиться до 8% від загального навчального навантаження.

Доцільно зазначити, що в межах кожного закладу вищої освіти обсяги й терміни проходження педагогічної практики варіюються, зокрема у Вроцлавському університеті вона охоплює 180 годин у цілому, зокрема в II, III, IV й V семестрах – по 15 годин, а після IV семестру в жовтні запланована двотижнева неперервна педагогічна практика упродовж 1 тижня в закладі дошкільної освіти і 1 тиждень у школі (30 годин), у шостому семестрі майбутні вчителі проходять чотиритижневу неперервну педагогічну практику – 2 тижні в закладі дошкільної освіти і 2 тижні в початковій школі [3]. У Варшавському університеті для студентів денного відділення спеціальності «Дошкільна і початкова освіта» передбачена педагогічна практика на другому курсі, обсягом 210 годин, а саме: асистентська практика в закладі дошкільної освіти (45 годин) й асистентська практика в школі (45 годин) на другому році навчання [5].

Варто також зазначити, що в деяких закладах вищої освіти Республіки Польща педагогічна практика майбутніх фахівців

дошкільної освіти здійснюється впродовж усього періоду здобуття вищої освіти, що, на нашу думку, має позитивно позначитися на сформованості професійних компетентностей майбутніх фахівців дошкільної освіти, рівні їхньої підготовки до роботи в класах з інклюзією, оскільки забезпечує її системність, послідовність та поетапність, дає змогу викладачам діагностувати проблеми і їх вчасно долати.

Отже, аналіз наукових джерел і навчальних планів підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в Республіці Польща дав підстави для висновку, що професійна підготовка до роботи в умовах інклюзивного навчального середовища має свої особливості, зокрема передбачає наявність у студента особистісних рис, необхідних для роботи з такою категорією дітей, ознайомлення його зі специфікою розвитку різних категорій дітей з особливими освітніми потребами, основними аспектами роботи в учнівському колективі з інклюзією. Зважаючи на це, важливим є ознайомлення студентів із фаховими реаліями, що активізує увагу до організації і проведення педагогічної практики, детермінує перегляд змісту, форм і методів навчання.

Список використаної літератури:

1. Кремень В.Г. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. Тернопіль: Богдан, 2004. 338 с.
2. Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B. & Osher D. Implications for educational practice of the science of learning and development, Applied Developmental Science. DOI: [10.1080/10888691.2018.1537791](https://doi.org/10.1080/10888691.2018.1537791).
3. Szczegółowe zasady odbywania praktyk pedagogicznych w Uniwersytecie Wrocławskim. Załącznik Nr 8 do zarządzenia Nr 56/2010 z dnia 29.07.2010. URL: http://www.math.uni.wroc.pl/studia/praktyki/Zarzadzenie_pedagogiczne.pdf. (дата звернення: 11.02.2021).
4. The Maria Grzegorzewska University. URL: <http://www.aps.edu.pl/University>. (дата звернення: 11.03.2021).
5. Uniwersytet Warszawski. URL: <http://www.uw.edu.pl>. (дата звернення: 15.03.2021).

ІННОВАЦІЙНІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Трансформаційні процеси, що відбуваються в даний час в Україні, несуть за собою ряд реформ в різних сферах, зокрема, в системі освіти.

Одним з пріоритетних напрямків, який стоїть перед дошкільною освітою – це профілактика захворювань і збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку. Ці заходи включають в себе усі види здоров'язберігаючих технологій – дихальна та корегуюча гімнастика, психогімнастика, елементи релаксації тощо.

Сучасні технології, які зараз використовуються в дошкільній освіті можуть бути доопрацюванням старих освітніх моделей, а також бути абсолютно новими, які лише починають впроваджуватися у систему дошкільної освіти. Саме ці технології можемо називати інноваційними, оскільки, як зазначає І. М. Дичківська, інноваційні технології – це цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів (цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів [1, с. 112].

Вибір інноваційної педагогічної технології педагогом закладу дошкільної освіти багато в чому залежить від того, наскільки педагогічна технологія сприймається і ідентифікується педагогом, наскільки вона відповідає його особистісним якостям і психологічним характеристикам, наскільки педагог має уявлення про призначення технології, форми і методи, за яких реалізація технології на занятті буде найбільш ефективна і оптимально затратна за часом [4, с. 135].

У дошкільній освіті інноваційні технології можуть використовуватися для вирішення актуальних проблем – підвищення якості послуг, що надаються або для задоволення потреб батьків.

Оскільки в умовах сьогодення розвиток дитини неможливий без побудови систем формування його здоров'я, то основною метою застосування інноваційних здоров'язберігаючих технологій є

формування у дошкільнят уявлень про здоровий спосіб життя, формування і розвиток знань, умінь і навичок, які необхідні для здоров'я дитини.

Оскільки в наш час діти відчують дефіцит руху, то використання здоров'язберігаючих технологій у виховному процесі є важливим аспектом у формуванні майбутніх навичок здорового способу життя.

Одними з найефективніших здоров'язберігаючих технологій у сфері дошкільньої освіти є гімнастика дитячого стретчингу та технології хатха-йоги.

З метою уникнення дефіциту руху і підвищення рухливості дитини у закладах дошкільньої освіти використовується методика ігрового стретчингу.

Стретчинг (stretch) – це розтяжка, спеціальна гра, яка потрібна для збільшення та збереження довжини м'язів. Це комплекс спеціальних фізичних вправ, які спрямовані на поступове збільшення рухового діапазону всіх груп м'язів. Дитячий стретчинг – окремий напрямок фітнесу для дітей. Постійні заняття цими вправами допомагають дитині зберігати жвавими і активними всі суглоби, підвищується еластичність зв'язкового і сухожильного апаратів [3].

За допомогою цієї методики, заняття з фізкультури перетворюється на цікаву гру-казку, де діти є її героями, оскільки фізичні вправи відомі дітям з персонажів казкового світу, що дозволяє без проблем їх засвоювати. Для цих вправ необхідна інструментальна музика з яскраво вираженим ритмом, а кожна вправа стретчингу повторюється 4-6 разів (в залежності відвіку дітей) і триває не більше 20 хвилин.

Ці вправи допомагають дітям розвивати відчуття ритму, зміцнювати м'язи, виправляти осанку, знімати закомплексованість тощо. Заняття з ігрового стретчингу сприяють підняттю настрою у дітей і покращують їх взаєморозуміння. Також, ці вправи допомагають розвивати творчі здібності, оскільки діти можуть не лише самостійно виконувати рухи з цієї казки, а й вигадувати свої власні.

Ще однією методикою, яка є здоров'язберігаючою та вважається інноваційною – є хатха-йога [2]

На відміну від інших вправ, які мають динамічний характер, у гімнастиці хатха-йоги основна увага приділена підтримці поз, а їх виконання потребує повільних, відомих рухів, спокійного ритму, що надає організму помірного необхідного навантаження.

Ця методика не вимагає ніякого спортивного обладнання та спеціальних засобів. Заняття з хатха-йоги забезпечують профілактику сколіозу, осанки, простудних захворювань. Як результат, діти стають більш спокійнішими і добрішими, вони отримують упевненість в своїх силах.

Оскільки йогівські вправи потребують зосередженості, то вони розвивають у дітей посидючість, організованість та уяву. В результаті виконання цих вправ покращується кровообіг, нормалізується робота внутрішніх органів, зміцнюються слабкі м'язи, покращується осанка тощо.

Використання у закладах дошкільної освіти здоров'язберігаючих технологій, таких як стретчинг та хатха-йога під час занять з фізичної культури, ранкової гімнастики та гімнастики після денного сну, сприяє формуванню у дитини правильної осанки, забезпечується профілактика плоскостопості, астми, простудних захворювань. За допомогою цих вправ діти стають спокійнішими і добрішими, у них покращується увага і пам'ять. В цілому, ці вправи допомагають дітям здобути відчуття впевненості в своїх силах.

Список використаної літератури:

1. Дичківська І.М. Принципи управління інноваційними процесами у дошкільних навчальних закладах. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2012. № 22(1). С. 110–117.

2. Йога для дітей: вправи в малюнках для найменших. URL: <https://pedpresa.com.ua/150002-joga-dlya-ditej-vpravy-v-kartynkah-dlya-najmenshyh.html>

3. Особливості стретчинга для дітей. URL: <http://karapuz.net.ua/1071-stretching-dlya-ditey-shcho-tse-take-osoblivosti-igrovogo-stretchinga-dlya-doshkilnyat-vpravi-dlya-ditey-doshkilnogo-viku.html>

4. Харченко А. Психолого-педагогічні інноваційні технології в реалізації базового компонента дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка.* 2013. № 3. С. 135–137.

Фролова Ірина,
*викладач кафедри теорії та методики
дошкільної освіти Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради, Україна*

РОЛЬ ДИТЯЧОГО ДИЗАЙНУ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ЗДО

Сучасний світ стає більш технологічним. Діти активно опановують світ смарт-технологій. Кілька років тому ця навичка була у пріоритеті, але на разі науковці та педагоги-практики б'ють на сполох. У дітей, у наслідок штучно створених умов для понаднормової інтенсифікації лівопівкульного мислення, спостерігається стійка тенденція до зниження рівня зацікавленості до навколишнього світу; у дитячій свідомості стираються межі між добром та злом, красивим і потворним, і поволі втрачається властива дітям від природи емоційність. Тому існує реальна загроза, що суспільство в майбутньому може отримати бездуховне покоління, яке байдуже до живопису, не розуміє музику, поезію, мистецтво загалом. Уважного ставлення дослідників останнім часом вимагає питання оновлення підходів до художньо-естетичного (мистецького) розвитку дітей дошкільного віку, адже мистецтво володіє великим потенціалом впливу на емоційну сферу.

На сучасному етапі розвитку суспільства мистецька освіта не передбачає дітей, які всі докорінно стануть художниками, архітекторами, музикантами, але кожна дитина повинна зуміти використати свій художній досвід у доброустрої власного життя за законами краси та порядку.

Оскільки, традиційні види мистецької діяльності повною мірою не враховують здібності та індивідуальні особливості кожної дитини, не реалізують завдання творчого розвитку вихованців закладу дошкільної освіти, то заслуговує на особливу увагу новий напрямок художнього виховання дітей дошкільного віку – дитячий дизайн.

У оновленій редакції Базового компонента дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) освітній напрямок «Дитина у світі мистецтва» визначає мистецько-творчу компетентність як здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої

діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів, емоційно-ціннісного ставлення до різних видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях, під час освітньої та самостійної діяльності. А це і є основним завданням і змістом дизайн-діяльності.

Досліджували дитячий дизайн та особливості його впровадження займалися багато відомих науковців минулого: Ж.-Ж. Русо, Я.-А. Каменський, Дж. Локк, М. Подд'яков, Л. Парамонова тощо. На сучасному етапі вивченням і впровадженням цього напрямку мистецької освіти та його елементів у практику закладів дошкільної освіти займаються такі дослідники, як: Г. Пантелєєв, І. Ликова, Г. Яригіна, О. Половіна та ін.

Основоположник дитячого дизайну Г. Пантелєєв [1] дає таке визначення поняття «дизайн» – це «конструювання речей, машин, інтер'єрів тощо, засноване на принципах зручності, економічності, ергономічності та краси.». Г. Яригіна трактує інакше: «це вид діяльності з розробки, проєктування предметно-просторового середовища, а також життєвих ситуацій з метою надання результатів проєктування високих споживчих властивостей, естетичних якостей та оптимізації й гармонізації їхньої взаємодії з людиною і суспільством» [3].

Навчання дітей основам дизайну є важливою умовою формування мистецько-творчої компетентності, оскільки сприяє збагаченню творчості вихованця та дозволяє йому самостійно вирішувати творчі завдання у створеному педагогом просторі на основі інтуїтивного досвіду та реалізації творчого потенціалу, який є в кожного малюка [2].

Дитячий дизайн є інноваційним напрямком художньо-естетичного (мистецького) розвитку дітей. Проблема формування у дітей дошкільного віку естетичного ставлення до світу значною мірою вирішується у процесі їхній продуктивній діяльності дизайнерського характеру, на кшталт: бачити гарне в повсякденному, оцінювати навколишню дійсність і створювати особистісно чи соціально значущі об'єкти відповідно до законів краси. Естетична організація простору (декорування приміщення до свята) або створення красивих предметів (виготовлення іграшок для сюжетно-рольових ігор, декорацій і персонажів для лялькового театру, створення сувенірів до свята, ляльок-мотанок) мають смисловий зміст, сприяють творчій самореалізації особистості дошкільника [1].

Організація дитячої дизайн-діяльності забезпечує внутрішньовидову інтеграцію (інтеграція різних видів художньо-творчої продуктивної діяльності) і міжвидову інтеграцію (інтеграція освітніх напрямків) в освітній процес. Для дошкільників стає важливою можливість використання створеного продукту, тобто його інтеграція у гру, побут, інтер'єр. Дизайнерська діяльність задовольняє потребу дитини у створенні особистісно чи соціально значущого продукту творчої діяльності.

У цьому аспекті варто взяти до уваги аналіз досвіду роботи педагогів-практиків, які зазначають, що дитячий дизайн розкриває можливість використання добре знайомих дітям побутових предметів в якості оригінальних художніх матеріалів. Нетрадиційний підхід до предметів і їхнє зображення дає поштовх розвитку дитячого інтелекту, стимулює творчу активність дитини, вчить нестандартно мислити; виникають нові ідеї, пов'язані з комбінаціями різних матеріалів, дитина починає експериментувати, творити, апробувати, шукати, самовиражатися; розвивається мова; надає стан емоційного комфорту, почуття радості; під час роботи діти отримують естетичне задоволення; виховується впевненість у власних творчих можливостях, через використання різних технік.

Отже, дитячий дизайн і сам процес створення чогось власними руками – це універсальний освітній засіб, здатний розвинути особистість дитини всебічно, тобто у вищезазначеному процесі відбувається гармонійний розвиток особистості, формування ціннісного ставлення до краси (розвиток здатності емоційно-чуттєво сприймати об'єкти і явища довкілля), загальної культури, що є основою моральності, а також творчого підходу до життя – що своєю чергою є провідною метою мистецької освіти сучасного ЗДО.

Список використаної літератури:

1. Пантелеев Г. Детский дизайн. Москва: КАРАПУЗ-ДИДАКТИКА, 2006. 192 с.
2. Половіна О. Дитина у світі мистецтва: Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) *Дошкільне виховання*, 2021, № 2. С. 3-8
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/02/22/Dytyyna%20u%20sviti%20mystetstva.pdf> (дата звернення: 26.04.2021)
3. Ярыгина А. Дети и дизайн: фитодизайн, флористика, аранжировки из природных материалов. *Дошкольное воспитание*. 2006. № 2. С. 65-71.

Хом'як Ольга,
*к., пед., н., доцент кафедри початкової та
дошкільної освіти ПВНЗ «Міжнародний
економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Семенюк Марія,
*магістрантка I курсу, спеціальності 012
Дошкільна освіта ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»*

УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Суттєвий відсоток серед осіб з обмеженими можливостями становлять діти дошкільного віку, що потребують освіти, належний рівень якої забезпечує не тільки наявність у них відповідних знань, вмінь та навичок, а сприяє самоствердженню їх особистості, забезпечує успішну соціальну адаптацію у суспільстві. Відтак, в організації навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (ЗДО), важливості набуває створення інклюзивного середовищного підходу.

Ми переконані, що зміни в освітньому середовищі, як-от переставлення меблів чи зміни у розкладі дня, у способі надання інструкцій або проведення рутинних процедур, підбір методів чи створення індивідуальної програми розвитку, збільшують можливості для формування у дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами прийнятної поведінки та суттєво зменшують імовірність труднощів із соціалізацією в майбутньому.

Пріоритетність розвитку інклюзивної освіти в Україні відображена у Конституції України, Законі України «Про освіту», Законі України «Про охорону дитинства», Концепції розвитку інклюзивної освіти в Україні, різноманітних Постановах кабінету міністрів України, Наказах Міністерства науки і освіти України та ін. До завдань реалізації цих нормативно-правових документів (у сфері інклюзивної освіти) належить: забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей, що потребують додаткової освітньої підтримки, розширення мережі інклюзивних закладів освіти, деінституціалізація, індивідуалізація і диференціація освітнього процесу, створення команд психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими

освітніми потребами в освітньому середовищі та багато інших, вирішення яких сприятиме позитивним змінам на всіх рівнях освіти.

Чимало науковців (Ю. Богинська, В. Бондар, О. Будник, Т. Бут, Л. Вавіна, О. Гармаш, Г. Гоцко, К. Дмитренко, М. Кавун, А. Колупаєва, К. Кольченко, М. Коновалова, Н. Мацько, Ю. Найда, Г. Нікуліна, Т. Сак, О. Семиволос, П. Таланчук, О. Таранченко, З. Шевців та ін.) актуалізували у своїх працях проблеми здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами, розглядали різні аспекти впровадження інклюзії в заклади різних рівнів освіти. «Ми повинні зробити систему достатньо гнучкою, аби вона могла відповідати різним запитам людей. Однак, якщо ми розуміємо інклюзію як трансформацію, ми повинні докорінним чином змінити наше ставлення до різноманіття людської спільноти, яка є в освітній системі...» [1, с. 8].

Цінними для нашого дослідження є праці Л. Виготського, О. Венгер, О. Запорожця, О. Костюка, Б. Корсунської, С. Максименка, Н. Морозової, В. Синьова, П. Таланчука, В. Тарасун. В них відомі психологи обґрунтували принципові положення щодо особливостей розвитку психічних процесів у дітей різного віку, значення методик ранньої діагностики психічного розвитку дітей, роль корекційно-розвиткових занять у підготовці дітей до шкільного навчання, механізмів формування їх соціально-комунікативної активності.

Для системної реалізації інклюзивної освіти національне законодавство було приведено у відповідність до міжнародних норм і стандартів, однак, для організації інклюзивного освітнього середовища важливо створити відповідні умови у закладі освіти. До них відносять: психологічний мікроклімат, сприятливий для навчання дітей з ООП; кадрові ресурси, тобто залучення до штату школи асистента вихователя, асистента дитини (у разі потреби), спеціальних педагогів; відповідну підготовку варто пройти всім вихователям, які працюватимуть з дитиною з ООП в інклюзивній групі; безбар'єрне середовище; спеціально обладнані кабінети: психологічного розвантаження, лікувальної фізкультури, кімнати для логопедичних занять, ресурсна кімната тощо; спеціальне обладнання для навчання, відповідний дидактичний матеріал, наочні засоби; індивідуальна програма розвитку, розроблена командою психолого-педагогічного супроводу, розклад з урахуванням психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових занять [2].

Інклюзивне освітнє середовище ми розглядаємо, як сукупність природних, матеріальних, соціальних чинників і умов, які прямо чи

опосередковано впливають на дитину в закладі дошкільної освіти. Таким чином, можна припустити, що інклюзивне освітнє середовище є однією з умов успішної реалізації інклюзивної освіти в ЗДО, своєрідною технологією інклюзивного навчання, результатом якої має стати успішна соціалізація дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Інклюзивне освітнє середовище має ґрунтуватися на загальних принципах інклюзії:

- цінність кожної дитини не залежить від її здібностей і досягнень;
- кожна дитина має право на те, щоб бути почутою, здатна відчувати і мислити;
- кожна дитина має право на здобуття якісної освіти і вибір форми навчання;
- особливості кожної дитини – це не перепони, а стимул до навчання;
- єдність освітнього середовища на засадах підтримки кожної дитини та індивідуального і диференційованого підходів;
- командний підхід поєднує в собі рівноцінну участь державних і громадських організацій, кваліфікованих медичних і психолого-педагогічних фахівців на засадах взаємодопомоги і взаєморозуміння, забезпечуючи системність і цілісність середовища;
- варіативність навчально-розвиткового середовища;
- активність та ініціативність усіх учасників інклюзивного освітнього процесу.

Незнайоме для дошкільника з особливими освітніми потребами середовище ЗДО, незнайомі люди, можуть викликати у нього стресову реакцію, яка негативно позначиться на навчальних здібностях дитини. Натомість освітнє середовище, яке містить елементи домашнього комфорту, допомагає дітям почуватися затишно і спокійно, сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей. Однак, важливо, щоб середовище містило різноманітні нові й цікаві речі, позаяк певний рівень новизни та незвичності спонукає до появи у дитини дошкільного віку пізнавального інтересу. Між тим, варто пам'ятати, що різні аспекти середовища можуть мати різний рівень стимуляції, котрий впливає на поведінку та діяльність дітей. Наприклад, великий простір заохочує до руху, а невеликі осередки з книгами та м'якими іграшками – до спокійних ігор, перегляду дитячих книг із малюнками тощо.

Ще однією важливою умовою організації інклюзивної освіти є зміст професійної компетентності педагога. Американські дослідники Дж. Оноско (J. Onosko) і К. Джоргенсен (C. M. Jorgensen) розглядають педагогічний компетентнісний аспект інклюзивного навчання як оволодіння сукупністю професійних знань, умінь і навичок для налагодження стосунків з кожною дитиною. Для досягнення позитивних результатів інклюзії, педагогу необхідно постійно знаходитися в особистісній професійній динаміці, удосконалюючи рівень власної компетентності, здійснюючи пошук нетрадиційних шляхів навчання та виховання дітей, котрі потребують додаткової освітньої підтримки [3].

Отже, система інклюзивної освіти – складний процес, який вимагає від суспільства терпіння, усвідомлення важливості та спільного інтересу. Результатом впровадження цієї системи є реалізація прав дітей на освіту, підвищення соціального рівня країни в цілому. Однією з умов успішної реалізації інклюзивної практики в ЗДО є організація освітнього середовища, яке сприятиме успіху усіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей. Середовище групи ЗДО має забезпечувати можливості для дітей з різними стилями навчання, життєвим досвідом, культурою, мовою спілкування, уподобаннями тощо.

Список використаної літератури:

1. Бут Т. И. Политика включения и исключения в Англии: в чьих руках сосредоточен контроль. Соц. инклюзия в образовании. Москва, 2003.
2. Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії: зб. тез доповідей: ред. колегія В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Н. І. Лазаренко, З. П. Ленів. Вінниця : «Планер», 2016. 416 с.
3. Onosko J. J., Jorgensen C. M. Unit and lesson planning in the inclusive classroom: Maximizing learning opportunities for all'students. *Restructing high schools for all students: Taking inclusion to the next level.* Baltimore, MD : Paul H Brookes, 1998. P.71–106.

Черниченко Н.І.,
завідувач, педагогічне звання
«Вихователь-методист»,
Бурдільна Н.А.,
вихователь-методист, вищої
кваліфікаційної категорії,
Шевцова С.В.,
вихователь-методист, I категорії,
Дошкільний навчальний заклад ясла-садок
комбінованого типу №31 м.Умані, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Не можна вимагати від дитини неможливого –
до певного рівня і певного кола знань,
різні діти йдуть по різному*
В. О. Сухомлинський

Згідно з Законом України «Про освіту» **дитина з особливими освітніми потребами** – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [1].

Сьогодні проблема навчання дітей з особливими освітніми потребами набуває широкої актуальності. Інклюзивна освіта стає доступною для дітей з особливими освітніми потребами, адже право на рівний доступ до якісної освіти та навчання за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу – це право всіх дітей[4].

Переваги інклюзивної освіти:

Для дітей з особливими освітніми потребами:

- Завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовленнєвий, соціальний та емоційний розвиток дітей;
- Ровесники відіграють роль моделей для дітей з ООП;
- Оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально;
- Навчання проводиться з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей;

- У дітей є можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й участі у громадському житті.

Для інших дітей:

- Діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей;
- Діти вчаться налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них;
- Діти вчаться співробітництву;
- Діти вчаться поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим.

Для педагогів та фахівців:

- Вихователі інклюзивних груп краще розуміють індивідуальні особливості дітей;
- Вихователі оволодівають різними педагогічними методиками, що дають їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності;
- Спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також вчаться дивитися на життєві ситуації очима дітей[3].

На підставі заяв батьків дітей з особливими освітніми потребами, висновку ІРЦ та за погодженням із засновником (власником) закладу керівник ЗДО приймає рішення про утворення інклюзивної групи (груп) у закладі дошкільної освіти[2].

Будь-який процес варто розпочинати з планування.

Установча зустріч проводиться з метою визначення оптимального складу команди та складання плану дій, що передуює створенню індивідуальної програми розвитку. Оптимальний склад команди – кількість фахівців, яка забезпечить реалізацію індивідуальної програми розвитку і спеціальних послуг. План дій, що передуює створенню ІПР, визначає цілі, засоби, ресурси, необхідні для вивчення членами команди сильних і слабких сторін дитини. Мета плану дій – отримати комплексну оцінку сильних і слабких сторін дитини[3].

Для створення ефективної індивідуальної програми розвитку потрібні спільні дії педагогів, батьків і фахівців.

Участь батьків у розробці індивідуальної програми розвитку є надзвичайно важливою. Батьки можуть надати інформацію про стан здоров'я, розвитком, інтереси, особливості поведінки дитини[5].

З цією метою слід провести засідання команди психолого-педагогічного супроводу.

Виважене, ефективне навчання приносить користь всім дітям. Однак, дітям з ООП може стати необхідною додаткова, а іноді і спеціальна підтримка у навчанні, яка допоможе їм брати повноцінну участь у заняттях і реалізовувати свій потенціал. Щоб досягти успіху та задовільнити різноманітні потреби дітей, зумовлені їхніми здібностями, рівнем розвитку, інтересами та іншими відмінностями, педагогам необхідно змінювати методи навчання, навчальне середовище, матеріали тощо[3]. Ці зміни або пристосування до потреб дитини відбуваються через адаптації або модифікації.

При застосуванні різних видів адаптації зміст навчання залишається незмінним. В окремих випадках може виявитися необхідним використання модифікацій для того, щоб надати конкретній дитині можливість брати участь у групових заняттях.

Вибір видів адаптації та модифікації здійснюється з урахуванням конкретних потреб дитини.

Лише спільними зусиллями, підпорядковані спільній меті та єдиній ідеї, можна сприяти гармонійному розвитку дитячої особистості.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради, 1991, № 34,-С. 45-48.
2. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки України // www.mongov.ua

3. Гупало Л., Юськевич Р. Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу для дітей з особливими потребами (вступ в інклюзію), 2013р.- 32с.

4. Колупаєва А.А. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник:/ за ред. Колупаєвої А.А.-К: «А.С.К.», 2012.- 308с.

5. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. Посібн. / уклад. Ірина Іванівна Демченко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 150с.

Янєва Людмила,
*викладач дошкільної педагогіки,
КЗ «Білгород-Дністровський
педагогічний фаховий коледж», Україна.*
Звягіна Лариса,
*викладач дитячої психології,
КЗ «Білгород-Дністровський .
педагогічний фаховий коледж», Україна*

НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

«Школа не повинна вносити різкого перелому в життя дітей. Нехай, ставши учнем, дитина продовжує робити те, що робила вчора. Нехай нове з'являється у її житті поступово і не приголомшує лавиною вражень», - так В. О. Сухомлинський висловлювався щодо питання наступності між дошкільним і шкільним навчанням [2, с. 19]. Саме зараз, коли впроваджуються засади Нової української школи, час приділити цьому питанню максимум уваги в умовах безперервної освіти. Усе це можливе за дотримання принципу наступності дошкільної та початкової освіти.

Забезпечення наступності змісту дошкільної та початкової освіти, відповідність Базового компонента дошкільної освіти віковим особливостям дітей старшого дошкільного віку та вимогам концептуальних засад реформування Нової української школи - ці питання є актуальним і для нас, викладачів і педагогів закладів передвищої професійної освіти.

Наступність між дошкільною та початковою освітою – це забезпечення неперервності здобуття людиною освіти. Наступність в освіті необхідна для створення єдиного освітнього процесу, що логічно продовжується від дитячого садка до школи. Цей процес допомагає досягти цілісного розвитку особистості.

Розбудова нової української школи має за мету підвищення якості й конкурентноспроможності освіти в нових економічних, соціокультурних умовах, інтеграцію її до європейського та світового освітнього простору. Ключовим напрямом державної освітньої політики, що визначений Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, є забезпечення неперервності освіти, що трактується як взаємозв'язок, взаємоузгодженість і перспективність усіх її компонентів, зокрема, мети, змісту, методів, організаційних форм навчання на суміжних щаблях освіти.

В умовах реформування системи освіти, розробки концептуальних положень, що покликані змінити сутність освітнього процесу, винятково важливо всебічно і правильно забезпечувати наступність початкової школи з дошкільним періодом розвитку дітей, враховуючи, що кожен попередній етап життя створює передумови для наступного, тому справедливим є вислів, що початкова школа виростає з дошкілля.

У Законі України «Про освіту» зазначено, що початкова освіта належить до першого рівня; він визначає здатність особи виконувати прості завдання у типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері роботи або навчання, виконувати завдання під безпосереднім керівництвом іншої особи [4].

Під час навчання у дітей формуються базові компетентності – вміння, знання та навички, які необхідні для подальшого навчання та життя загалом. Володіння українською та іншими мовами, математичні навички, знання в галузі природничих наук, техніки або культури – цьому дитина навчається в молодшій школі завдяки тим компетентностям, що сформувались у неї в дитячому садку.

У дошкільному віці діти починають розвивати, зокрема допитливість, ініціативність, відповідальність, креативність, навички комунікації. Початкова освіта базується на цих навичках і поглиблює їх.

У Базовому компоненті дошкільної освіти визначається пріоритетність компетентнісного підходу до розв'язання основних завдань дошкільної та початкової ланок освіти. Цей документ покликаний забезпечити поетапне становлення дитячої особистості, її

фізичний, пізнавальний, соціальний, естетичний розвиток, набуття ним певного практичного досвіду, необхідного для використання у майбутньому житті [1].

Головною умовою забезпечення наступності у вихованні і навчанні є спрямованість освітнього процесу закладу дошкільної освіти і початкової школи на всебічний розвиток особистості дитини. З огляду на це необхідний зв'язок програм, методів і форм навчання в закладі дошкільної освіти та початкової школи. Елементи освітньої діяльності, що формуються в процесі навчання на заняттях в закладах дошкільної освіти, забезпечують успішність навчання в школі. А шкільне навчання має забезпечити взаємозв'язок, розширення, поглиблення й удосконалення отриманих дошкільниками знань, умінь і навичок.

Тільки зацікавленість обох сторін зробить перехід з закладу дошкільної освіти до початкової школи безболісним і успішним для дитини. Проведення різноманітних заходів, взаємовідвідування закладів дошкільної освіти та загальноосвітньої школи, спільна діяльність педагогічних працівників закладу дошкільної освіти з учителями, взаємодія батьків допоможуть підвищити рівень мотиваційної готовності дітей до набуття певного практичного досвіду, необхідного для використання у майбутньому житті, побудувати індивідуальний освітній шлях для кожної дитини, створити оптимальні умови для її гармонійного природного розвитку.

Концепція НУШ пропонує впроваджувати інтегроване навчання. Такий спосіб сприяє тому, що учні отримують цілісне уявлення про світ – адже опановують знання з точки зору різних наук та вчаться вирішувати реальні проблеми за допомогою знань з різних дисциплін. Даний вид занять - в дошкільному закладі є пріоритетним, коли мова йде про закріплення знань дітей.

У законі “Про освіту” зазначено, що останній рік перед школою є обов'язковим для підготовки дітей дошкільного віку [4].

Також слід приділити увагу тому, що психічні і фізіологічні особливості дітей 6-7 річного віку суттєво змінилися на відміну від дітей ХХ століття. Сучасні шестирічки мають інші особливості протікання психічних пізнавальних процесів, в них значно знижене бажання вчитися і йти до школи, тому і виникла потреба у зміні умов в організації навчання [7].

Експерти стверджують, що з нового навчального року, у вересні 2021-го, дошкільні заклади можуть відповідати вимогам нового БКДО. Але щоби це стало реальністю, має відбутися серйозна робота над

оновленням програм закладів дошкільної освіти, а також навчання та підвищення кваліфікації вихователів.

В КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» з загальними положеннями Базового компоненту дошкільної освіти студенти знайомляться на заняттях з педагогіки, одна із тем, що вивчається: «Наступність в роботі закладу дошкільної освіти і школи». Під час вивчення цієї теми студенти розглядають напрямки наступності в роботі закладу дошкільної освіти і школи: в змісті навчання, формах організації навчання, в методах та прийомах; визначають показники готовності дошкільника до навчання в школі; знайомляться з Базовим компонентом дошкільної освіти та програмою НУШ, порівнюють ключові компетентності дитини, що формуються в дошкільній та шкільній освіті.

На заняттях з дошкільних методик розглядається наступність у формуванні ключових компетентностей відповідно освітніх ліній.

На заняттях з дитячої психології вивчається освітня лінія «Розвиток особистості дитини» та «Психологічна готовність дитини до навчання в школі», яка дає знання про особливості психічного розвитку сучасних шести річок, прийоми та методи вивчення психіки дітей і конкретні поради в роботі з розвитку задатків і здібностей дітей старшого дошкільного віку. Питання психологічної готовності дитини до навчання включає мотиваційну, емоційно-вольову розумову та соціально-психологічну готовність дитини до школи.

На відділенні «Дошкільна освіта» було проведено семінар практикум з вивчення нової редакції Базового компоненту дошкільної освіти, визначено пріоритетні лінії щодо його вивчення на заняттях з педагогіки та окремих методик., викладачі відділення прийняли участь в он-лайн вебінарі: «Новий Базовий компонент дошкільної освіти — нові перспективи»

Майже всі викладачі психолого-педагогічних дисциплін та навчальних методик коледжу відділень «Дошкільна освіта» та «Початкова освіта» пройшли тренінгові курси НУШ при Академії безперервної освіти Одеської обласної ради в рамках підготовки тренерів, опанували курси платформи EdEra «Онлайн-курс для вчителів початкової школи», «Робота вчителів початкових класів з дітьми з особливими освітніми потребами» та інші освітні проекти.

На відділенні «Початкова освіта» протягом трьох років впроваджуються тренінги НУШ з студентами 4-х курсів; теорія і методика навчання дітей в сучасній українській школі вивчається на таких предметах, як «Педагогіка», «Методика виховної роботи»,

«Соціальна педагогіка». Професійні навички вчителя НУШ набуваються студентами під час таких видів педагогічної практики, як «Перші дні дитини в школі», «Позанавчальна виховна робота», «Переддипломна державна практики на робочому місці вчителя початкових класів».

Перехід між дитячим садком і школою має бути поступовим, оскільки діти мають пройти період адаптації. Адаптація дитини буде значно легшою, якщо у перші роки навчання в школі будуть продовжувати та підіймати на інший рівень ту діяльність, яка була в дитячому садку. Наступність в освіті означає збереження основних видів діяльності дітей дошкільного віку в початковій школі, зокрема: спілкування, ігри, рухова активність, пізнавальна діяльність, засвоєння господарсько-побутових навичок, ліплення, малювання, аплікація, конструювання, слухання музики, спів, хореографія, театральна діяльність.

Педагоги дошкільної освіти мають бути ознайомлені з програмою початкової школи та вводити у свої заняття навчальні елементи, які підготують дітей до 1-го класу. Вчителі початкових класів також мають знати програму дошкільної освіти, щоб використовувати її складові в адаптаційний період.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pedrada.com.ua>
2. Василь Сухомлинський. *Вибрані твори в п'яти томах. Том третій.* // Київ, видавництво "Радянська школа", 1977 рік, 670 с.
3. Державний стандарт початкової освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/>
4. Закон України «Про освіту» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/>
5. Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita-mvk.if.ua/>
6. Наступність між дошкільною та початковою освітою / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita>
7. Порадник для вчителя НУШ / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/>

Яницька Олена,
*к. пед. н., доцент, професор кафедри
початкової та дошкільної освіти
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука, Україна*

Ясінський Андрій,
*к. пед. н., доцент, доцент кафедри
математичного моделювання Міжнародного
економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ ТА ПЕРЕПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Змішане навчання в умовах карантину потребує організації повноцінного освітнього процесу. Це можливо здійснити шляхом зацікавленості студентів та викладачів у використанні загальнодоступних Інтернет платформ.

Досвід упровадження хмарних технологій в освіту проаналізовано у роботах Н. Склейтер і К. Хеввіт. Організація навчання з використання хмарних технологій розглядається в роботах вітчизняних вчених О.Г. Кузьминської, Н.В. Морзе та ін. Тенденції розвитку хмарних сервісів, орієнтованих на навчальний процес активно досліджують В.Ю. Биков, Т.А. Вакалюк, А.М. Кух, Н.В. Сороко, О.М. Спирін, Ю.В. Триус, М.П. Шишкіна та ін.

Метою повідомлення є презентація використання різних напрямів хмарних технологій в освітній процес підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Запровадження хмарних технологій в навчальний процес студентів освітньої програми відбувається за трьома напрямками:

- Створення освітньо-пізнавального контенту з використанням хмарних сервісів.
- Збереження навчальних матеріалів та забезпечення доступності до матеріалів через Інтернет мережу. Адміністрування та редагування напрацьованих матеріалів, надання доступу на спільне використання.
- Онлайн платформи з доступом до програм підвищення кваліфікації та навчальними онлайн- курсами.

Microsoft Sway (<https://sway.office.com/forms/>) викладачі університету використовують, як безкоштовний інструмент від Microsoft для створення презентацій і розміщення їх як освітній контент в Інтернеті. Середовище використовується для створення навчальних презентацій під час проведення лекційних та практичних занять для студентів, майбутніх фахівців дошкільної освіти підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Google Forms (<https://docs.google.com/forms/>) – це хмарний сервіс, призначений для отримання зворотнього зв'язку. З його допомогою викладачі створюють онлайн-опитування, тести, інтернет-вікторини, веб-квести тощо. Аналогічний сервіс Microsoft Forms пропонується у складі пакету Office 365. Суттєвою перевагою даних сервісів є автоматична перевірка результатів, завдяки чому студенти отримують інформацію про наслідки своєї діяльності одразу після проходження тестів, коли інтерес до результатів роботи найвищий.

Blogger (<https://www.blogger.com/blog/layout>) - сервіс для створення і ведення персональних блогів. Блог використовуємо для публікацій новин в галузі дошкільної освіти, які відображаються у хронологічному порядку за датою додавання. Раніше блоги створювали для того, щоб поділитися своїми думками з аудиторією стосовно якихось питань. Зараз поширення набули спеціалізовані тематичні блоги. У них студенти та викладачі розміщують статті з певного напрямку. Зберігається можливість залишати коментарі, проте головне призначення сайту це професійна подача інформації.

Google Сайти (<https://sites.google.com/new>) - професійні сайти, для створення яких не потрібне знання програмування. Є дуже зручний візуальний редактор, який дозволяє додавати текст, зображення і відео, а також об'єкти, що зберігаються на Google Диску: документи, презентації, форми, таблиці, діаграми. З допомогою сервісу Google Сайти студенти презентують свої проекти, викладачі створюють власні електронні посібники, сайти класу, школи тощо.

Online Test Pad (<https://onlinetestpad.com/>) унікальна платформа, що надає можливість ефективно організувати оцінку рівня досягнутих результатів при змішаній формі навчання.

Сайт містить безліч професійно підготовлених тестів, кросвордів та анкет для опитування, які легко інтегруються в проблеми освітнього середовища будь –якого профілю.

Конструктор тестів. Онлайн конструктор тестів дає можливість легко і швидко створити тест з використанням навчального матеріалу

будь –якої складності. Використовуючи доступні інструменти викладачі створюють тест різного спрямування: тестування знань студентів, психологічні тестування. Конструктор кросвордів є цікавим для майбутніх дошкільних працівників. Онлайн конструктор кросвордів Online Test Pad надає можливість, використовуючи зручний інтерфейс з широкими можливостями створювати онлайн кросворди. Конструктор опитувань. Онлайн конструктор опитувань Online Test Pad дозволяє інструменти візуального інтерфейсу створювати анкети для онлайн опитування, а також провести опитування студентів щодо якості викладання дошкільної педагогіки, дитячої психології та фахових методик дошкільної освіти.

Для створення цифрового навчального контенту широко використовується і інші багатofункціональні хмарні сервіси.

Наші викладачі знайомлять студентів з Prometheus (<https://prometheus.org.ua/>) Український сервіс Prometheus позиціонує себе як громадський проект масових відкритих онлайн – курсів. Незважаючи на те, що з'явився він відносно недавно (в 2014 році), одразу зумів стати популярним серед людей, які прагнуть нових знань. Завдяки цій платформі кожен в Україні, незалежно від віку, соціального стану та місця проживання, може стати студентом. Тут можна знайти безкоштовні навчальні курси університетського рівня від викладачів в КНУ, КПІ та Києво-Могилянської академії. За умови успішного виконання усіх завдань, студент отримає сертифікат про завершення курсу.

Освітній Хаб - EduHub.in.ua (<https://eduhub.in.ua>). Цікаві та надзвичайно корисні курси, спрямовані на розвиток soft skills, які ми пропонуємо нашим студентам: ▪ Управління людьми і проектами ▪ Емоційний інтелект ▪ Персональна ефективність ▪ Школа HR та інші ▪ Управління персоналом .

ВУМ online, Відкритий Університет Майдану (<https://vumononline.ua/>) Онлайн-проект пропонує більше ніж 30 тем для безкоштовного навчання. Курси сформовані з відео-лекцій, практичних завдань та контрольних запитань. Наявність форуму надає можливість спілкуватись з іншими студентами та викладачами. Для безкоштовного навчання на платформі представлено більше 30 тем: фінансове обґрунтування управлінських рішень, особиста ефективність, стратегічне мислення, лідерство. Викладачі педагогічного факультету активно залучаються до них.

EdEra (Education Era) (<https://www.ed-era.com/>) Український освітній проект, мета якого — зробити освіту в Україні якісною,

доступною та наявною у глобальному освітньому контексті. Сайт з онлайн-курсами у форматі МВОК (масових відкритих онлайн-курсів). Зараз вже можна пройти такі курси: «Українська мова», «Історія України», «Англійська мова», «лайфхаки з української мови».

[GIOS](#) – інтерактивна онлайн-платформа з завданнями, тестами, яка допомагає організовувати змішане і онлайн-навчання, і, що важливо, – має гриф Міністерства освіти і науки України. Під час карантину GIOS пропонує безкоштовне користування платформою для педагогів.

В умовах пандемії важливою є підбірка онлайн-сервісів для самоосвіти

[Coursera](#) відкриває для низки університетів безкоштовний доступ до курсів у розділі Coursera for Campus. Вони будуть доступні студентам вишів, закритих через епідемію коронавірусу.

Українська освітня платформа [Prometheus](#) також пропонує використовувати понад 100 безкоштовних онлайн-курсів (<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>) для навчання та самоосвіти на час карантину.

TED – популярна конференція, заснована ще в 1984 році. На ній виступають винахідники, нобелівські лауреати, письменники, науковці, актори, музиканти, художники.

В університеті активно впроваджуються цифрові системи управління навчанням, а саме: [Blackboard](#) - додаток для інтерактивного навчання, створення начальних груп і обміну знаннями. [CenturyTech](#) – платформа з інструментами для дистанційного навчання. [ClassDojo](#) - це комунікаційна платформа для школи, яку вчителі, учні та батьки використовують для дистанційного навчання у школі. [Edraak](#) - створення і публікація інтерактивного навчального контенту. [Google Classroom](#) – безкоштовний веб-сервіс створений Google для навчальних закладів з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. [Moodle](#) – навчальна платформа, призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і студентів в одну надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища. [Schoolology](#) – віртуальне середовище навчання для шкіл і вищих навчальних закладів, яка дозволяє користувачам створювати, управляти і ділитися навчальним контентом. [Seesaw](#) – платформа для створення цифрових навчальних портфелів та навчальних ресурсів. Онлайн системи, спеціально призначені для мобільних телефонів. [Cell-Ed](#) – орієнтована на учнів навчальна платформа з автономними опціями. [Eneza](#)

[Education](#)- містить навчальні матеріали адаптовані до мобільних телефонів. [Funzi](#) – мобільна служба навчання, яка підтримує викладання і навчання для великих груп. [KaiOS](#) – програмне забезпечення, яке надає можливості допомагає відкривати портали для навчання для мобільних телефонів. [Ustad Mobile](#) – платформа для доступу і обміну освітнім контентом.

В університеті впроваджено онлайн навчальний контент: [KitKit School](#) - набір для навчання на основі комплексних навчальних програм, для дітей різного віку. [LabXchange](#)– цифровий навчальний контент, що надається на онлайн-платформі, яка забезпечує освітній і дослідницький досвід. [OneCourse](#) – орієнтований на дітей додаток для навчання читання, письма та математики. [Quizlet\(link is external\)](#) – онлайн-сервіс, який дозволяє навчатися за допомогою навчальних інструментів та ігор. [YouTube](#) – репозитарій освітніх відео та навчальних каналів. [Hangouts Meet](#) – програмне забезпечення для миттєвого обміну повідомленнями та відеоконференцій від компанії Google. [Zoom](#) – хмарна платформа для відео і аудіо конференцій та вебінарів.

Викладачі використовують інструменти для створення цифрового навчального контенту: [Thinglink](#)– Інструменти для створення інтерактивних зображень, відео та інших мультимедійних ресурсів. [Buncee](#) – підтримує створення і спільне використання візуального представлення навчального контенту. [Kaltura](#) – інструменти для створення відео з можливостями інтеграції для різних систем управління навчанням. [Squigl](#) – платформа для створення контенту, яка перетворює мову або текст в анімовані відеоролики.

LearningApps.org є сервісом для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі використовуються безпосередньо як навчальні ресурси або для самостійної роботи. Метою роботи є створення загальнодоступної бібліотеки, незалежних блоків, придатних для повторного використання та змін.

Постійний розвиток хмарних технологій привів до їх трансформації у принципово новий напрямок технологій, що отримав назву "туманні технології" (англ. fog computing). Дана технології подібні хмарним, проте мають суттєві відмінності. Поняття «туман» цікаве тим, що воно об'єднує поширені сьогодні технології: «хмара», «IoT», «ШІ», «блокчейн», віртуалізацію та інші. В основі "туману" лежить концепція краплі. "Крапля" – це чіп мікроконтролера з вбудованою пам'яттю та інтерфейсом передачі даних, поєднаний з

чіпом безпроводного зв'язку формату Mesh. До краплі можуть бути під'єднані різноманітні датчики температури, світла, напруги" [1]. У туманних технологіях задіяна модель, в основі якої закладено дані, їх обробка та додатки для роботи з ними, що дислокуються у пристроях на крайніх вузлах мережі, а не в самій хмарі [2]. Ідея туманної технології в тому, щоб ліквідувати недоліки хмарних сервісів, перенести опрацювання розподілених даних на пристрої кінцевих користувачів.

Використання хмарних технологій у різних напрямках є надзвичайно цікавим для студентів і викладачів. Такий підхід викликає зацікавленість та бажання вчитися. Використання туманних технологій у підготовці майбутніх дошкільних працівників передбачено в наступному навчальному році, коли викладачі педагогічного факультету оволодіють цією технологією під час відвідування занять «Школи педагогічної майстерності».

Список використаної літератури:

1. Литвинова С.Г. Ключові аспекти впровадження хмаро орієнтованих навчальних середовищ загальноосвітніх навчальних закладів вчителями України. С.Г. Литвинова. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp161/litvinova_s.g..pdf/
2. Fog Computing или Туманные вычисления URL: <http://it-matika.pro/blog/informacionnnye-tehnologii/fog-computing-ili-tumannie-vichisleniya>. – Назва з екрану.

Наукове видання

Вісник
Науково-дослідної лабораторії
«В.О. Сухомлинський і школа ХХІ ст.»

**«СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У
ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ»**

**«MODERN INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN
PRESCHOOL EDUCATION»**

Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 21–22 травня 2021 року)

Випуск XIV

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 16.06.2021 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 10,0

Тираж 100 прим. Замовлення № 1547

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»

20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2521 від 08.06.2006.

тел. (04744) 4-64-88, (067) 104-64-88

vizavi-print.jimdo.com

e-mail: vizavi008@gmail